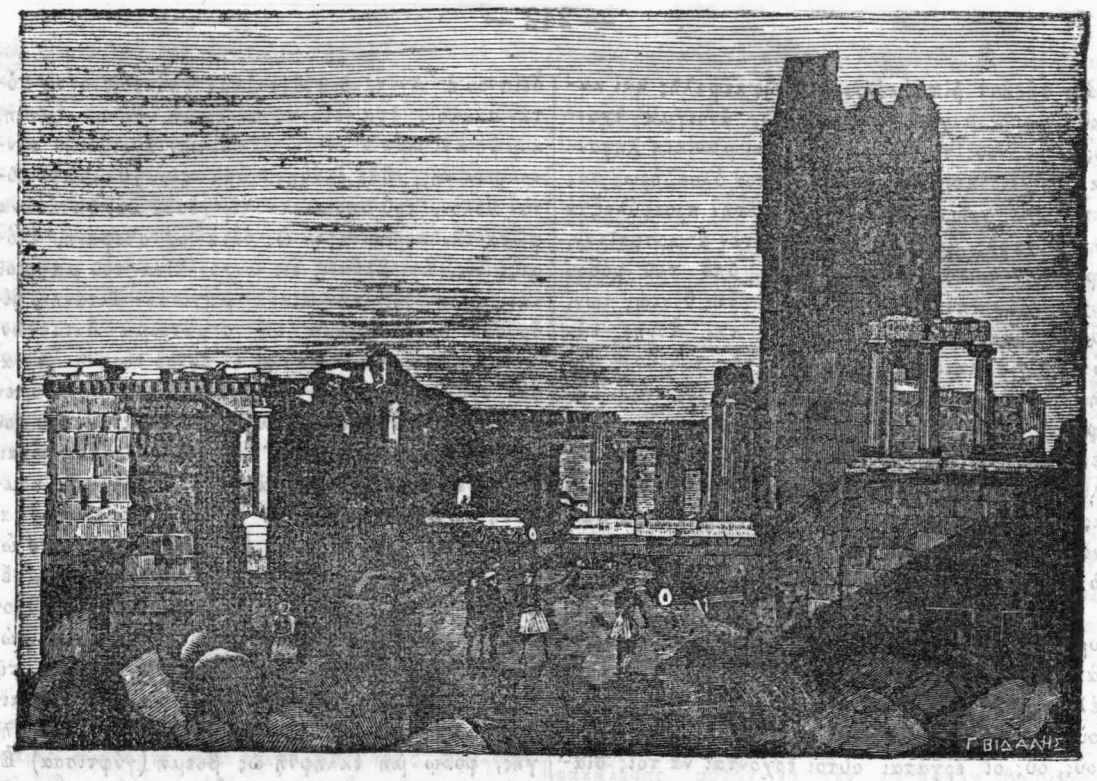

ΕΥΤΕΡΠΗ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ

Φυλλάδ. 59. *Τόμος.* Η'.

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ. ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ, ΤΗΝ 15 ΜΑΡΤΙΟΥ 1855.

Ο ΑΓΓΕΛΟΣ ΤΟΥ ΓΑΙΑΝΘΡΑΚΩΡΥΧΕΙΟΥ.
Ἡ
ΜΥΣΤΗΡΙΑ ΤΩΝ ΟΡΥΧΕΙΩΝ.

(Συνέχεια ἴδε φυλ. 58.)

Γ'. Η ΑΜΟΙΒΗ ΤΗΣ ΑΦΟΣΙΩΣΕΩΣ.

Τῇ ἐπαύριον ἡ Ἄννα ὑπεχρεώθη νὰ ὑποστῇ ὅλας τὰς προτεραίας τὰς ἀγωνίας· συνῃσθάνθη ὅμως αὐτὰς δι' ἧττονος ἐντάσεως καὶ, τῇ συμβουλῇ τῆς Λουκίας, ἐμετρίασε τὸν ζῆλόν της κατὰ τὰς ἐργασίμους ὥρας, ὅπως μὴ ἐκ τοῦ κόπου καταβληθῇ. Τέλος, μετὰ ἡμέρας δεκαπέντε, ἔλαβε τὸν μισθόν της, συνιστάμενον εἰς πέντε σελίνια! Τὸ ποσὸν ἦτον ἐλάχιστον· ἀλλ' ἤρκει ἡ μικρὰ αὕτη ποσότης δι' ὃ προωρίζιτο τέλος. Τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ ἡ Ἄννα ἐσκίρτα ἀπὸ χαρᾶς, ἐξερχομένη τοῦ ὀρυχείου. Ἀφοῦ ἔδωκεν εἰς τὴν προστάτιδά της τὰ χρήματα, ὅσα τῇ προκατέβαλε, ἔτρεξε, τὴν ἰατρικὴν συνταγὴν κρατοῦσα, εἰς τὴν γείτονα πόλιν, ἀφ' ἧς ἐπέστρεψεν ὑπερήφανος, εὐτυχὴς, πιστεύουσα, ὅτι κατέχει τὰ πλούτη τοῦ κόσμου ὁλοκλήρου· διότι ἐνώπιον αὐτῆς τὰ πλούτη τοῦ κόσμου συνίσταντο εἰς τὰ βάλσαμα καὶ τοὺς εὐεργετικοὺς χυμοὺς, οἵτινες ἐδύναντο νὰ ἀποδώσωσι τὴν ὑγείαν εἰς τὸν πατέρα αὐτῆς.

Ἡ ζωογονοῦσα αὐτὴν ἐλπὶς δὲν ὑπῆρξεν ἀπατηλή· ὁ Ἴβαρ μετ' ὀλίγον ἐπαισθητῶς ἀνεκουφίσθη, καὶ ἔκτοτε ἡ θυγάτηρ του εὗρε τὴν ἀφοσίωσιν, ὅσην ἀπεδείκνυε, κατωτεραν τῆς ἀμοιβῆς, ἣν ἀπ' αὐτῆς ἐλάμβανε.

Μετὰ παρέλευσιν χρόνου τινὸς διαμονῆς ἐν τῷ ὀρυχείῳ ἡ συνήθεια παρήγαγεν ἐπὶ τῆς Ἄννης τὸ φυσικὸν ἀποτέλεσμά της. Αἱ συγκινήσεις καὶ οἱ τρόμοι αὐτῆς κατεσίγασαν, καὶ ἐσκέφθη μάλιστα περὶ τῶν μέσων τοῦ νὰ προλαμβάνῃ τὰ μεγαλήτερα ἀτοπήματα τῆς θέσεώς της, τοῦ νὰ δημιουργήσῃ σχετικήν τινα καὶ ἀνάλογον εὐημερίαν. Τὸ γυναικεῖον ἔνστικτον τῇ ἐνεποίησεν ἐμπρώτοις τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ προφυλαχθῇ κατὰ τῆς ἀλλοιώσεως, ἣν φέρει εἰς τὸ δέρμα ἡ τῶν ἀνθράκων κόνις· καὶ ἐπέτυχε πληρέστατα. Ἔνδυμα ὅμοιον ἐκείνου ὅπερ φέρουσιν οἱ Ἰταλοὶ ἐξομολογούμενοι,

εἴδος σάκκου ῥιπτομένου ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ καταβαίνοντος μέχρις ἀστραγάλων, ἄνοιγμα ἔχοντος εἰς μόνους τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ μανίκια λήγοντα εἰς χειρόκτια, ἅτινα ἐκάλυπτον ὁλοκλήρως τὰς λεπτοφυεῖς χεῖρας τῆς νέας κόρης, τὴν προσφύλαξαν τῆς συναφῆς μὲ τὴν μαύρην αὐτὴν ἀτμοσφαῖραν. Φροντὶς τοιαύτη, ἐμπνεομένη ὑπὸ τοῦ φόβου τοῦ νὰ μὴν ἀποκτήσῃ τὸ στίγμα τῆς θέσεώς των, ἤθελε πειράξει τοὺς συνεταίρους τῆς Ἄννης, ἐὰν οὗτοι δὲν ἐπληροφοροῦντο περὶ τῆς εὐσεβοῦς αὐτῆς προσποιήσεως ἐνώπιον τοῦ πατρός της. Τὴν ἄφησαν φέρουσαν τὸ ἰδιαίτερον ἔνδυμά της, ὅπερ δὲν ἐγέννησεν εἰμὴ ἀστεϊσμούς τινας ἐλαφροτάτους, ὀλίγον μάλιστα ἐπαναληφθέντας, διότι παράδοξός τις δεισιδαιμονία, ἐπιδεξίως ἐκμεταλλευθεῖσα παρ' ἑνὸς ὀρύκτου, κατέστησε μετ' ὀλίγον τὴν Ἄννην τὸ ἀντικείμενον ἰδιαιτέρου σεβασμοῦ.

Ὅλοι οἱ ἀπειλοῦντες αὐτοὺς κίνδυνοι, ὅλα τὰ συμβεβηκότα, ὧν πίπτουσι θύματα ἐκτελοῦντες τὰς ἐργασίας των, εἰσὶν ἐνώπιον τῶν ὀρύκτων ἀποτέλεσμα τῆς ὀργῆς τῶν πνευμάτων, ὅσα κατοικοῦσι τοὺς κόλπους τῆς γῆς καὶ κατέχουσι τοὺς θησαυροὺς, οὓς οἱ ἐργάται οὗτοι ἔρχονται νὰ τοῖς διαφιλονεικήσωσι. Τοῦτο ὑπάρχει εἷς τῶν λόγων τῆς ἀμελείας των εἰς λῆψιν προφυλάξεων, διότι τοιαύτας θεωροῦσιν ἀνεπαρκεῖς ἐνώπιον κινδύνων, προερχομένων ἀπὸ ἐχθρῶν τόσον ἰσχυρῶν. Ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ ἄνθρωποι εἰσὶν εὐδιάθετοι νὰ ἀποδίδωσιν εἰς ὑπερφυσικὰ ὄντα τὰ αἰσθήματα, ὧν αὐτοὶ οὗτοι εἰσὶ δεκτικοὶ, οἱ σύντροφοι τῆς Ἄννης ἐφαντάσθησαν, ὅτι τὸ παιδίον αὐτὸ, διὰ τῆς ὡραιότητός του, διὰ τῆς ἁγιότητος τοῦ λόγου, ὅστις ὡδήγησεν αὐτὸ εἰς τὴν ἐπικράτειαν αὐτὴν τῶν δαιμόνων καὶ ἐφαίνετο φυλάττων αὐτὴν ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ οὐρανοῦ, ἔμελλε καὶ νὰ μαλακύνῃ καὶ νὰ ἐπιβάλλῃ συγχρόνως ἐπὶ τῶν κακοποιῶν τούτων πνευμάτων. Ἡ ἰδέα αὕτη περιέβαλε τὴν θυγατέρα τοῦ Ἰβὰρ τὴν χλαμύδα τοῦ ἀγαθοποιοῦ πνεύματος τοῦ ἀνθρακωρυχείου καὶ προσήλωσεν αὐτῇ σεβασμὸν, ὁποῖον οὐδεὶς ἄλλος παρ' αὐτὴν ἀπελάμβανε.

Κατὰ τὰς ὥρας τῆς συναθροίσεως παρετήρησαν, ὅτι ἡ Ἄννα ἐκάθητο ἐκ προτιμήσεως εἰς μικρόν τι ἀνεσκαμμένον μέρος, ὁμοιάζον πολὺ πρὸς τὰς ἐσωσκάφους ἐπὶ τοίχων θέσεις, ὅπου τίθενται ἀγάλματα, εἰ καὶ ἦτο πλατύτερον καὶ βαθύτερον. Διὰ σιωπηρᾶς ὁμοφωνίας ὁλοκλήρως τῇ παρήτησαν τὸ μικρὸν τοῦτο σπήλαιον. Τότε ἡ Ἄννα, διὰ τῆς παιδικῆς χάριτος τῆς ἡλικίας της, εὐχαριστεῖτο νὰ περικοσμῇ αὐτὸ διὰ τῶν στολισμάτων, ὅσα τῇ παρεῖχεν ὁ τόπος ἐν ᾧ ἔζη. Συναθροίζουσα ὅλους τοὺ. στίλβοντας γαιάνθρακας, ἐφ' ὧν εὑρίσκοντο κιανὰ ἢ χρυσοειδῆ φυλλίδια, ἅτινα στίλβουσι συνήθως ἐπ' αὐτῶν, τὰ προσήρτησεν οὕτως ἐπὶ τῶν πλευρῶν τῆς ὑπ' αὐτῆς καλουμένης *σκιάδος τῆς χαρᾶς*, ὥστε ἐσχημάτιζον ὅλως ἰδιότροπα Ἀραβικὰ κοσμήματα, στίλβοντα εἰς τὴν λάμψιν τοῦ λύχνου. Καὶ ὅτε, κατὰ τὰς στιγμὰς τοῦ δείπνου ἡ Ἄννα, ῥίπτουσα τὸν ἀποκρύπτοντα αὐτὴν σάκκον, ἐφαίνετο τόσον λευκὴ, τόσον ξανθὴ, κομψὴ καὶ ὡραία ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀγριωπῶν συντρόφων της, ὅτε ἐκάθητο ὑπὸ τὸν χθαμαλὸν αὐτὸν θόλον, τοῦ ὁποίου τὰ περίχουσα καὶ ὑποκύανα φῶτα τὴν περιέστεφον ὡς οὐράνιος στεφάνη, ἐνόμιζέ τις, ὅτι βλέπει, εἰς μυχόν τινα τοῦ μαγικοῦ της παλατίου, τὴν μικρὰν μάγισσαν Τιτάνην, δίδουσαν προστάγματα εἰς στράτευμα δαιμόνων.

Ἡ ἰδιαιτάτη ἐνδυμασία, ἣν ἔφερε τότε ἡ Ἄννα, δὲν ἐξήλειφε τὴν ἐντύπωσιν αὐτήν. Ἀγνοοῦμεν ποῖον ὑπῆρχε τὸ ἐπάγγελμα τῆς Λουκίας πρὸ τοῦ γάμου της μετὰ τοῦ Τόμ· τὸ βέβαιον ὅμως εἶναι, ὅτι εἶχεν ἰδέαν καθαρωτάτην τῆς θεατρικῆς κομψότητος. Κόπτουσα καὶ ῥάπτουσα παλαιὰ καὶ ὡραῖα ἐνδύματα, ἅτινα διετήρησεν ἕως τότε ὡς ἀνάμνησιν τοῦ λαμπροῦ καιροῦ τῆς ζωῆς της, ἔκαμνε διὰ τὴν Ἄνναν, ἣν προσέλαβεν εἰς ἐξοχον φιλίαν, ἐνδύματα κομψότατα καὶ ζωγραφικώτατα ἀληθῶς, ἀλλὰ τόσον διάφορα τῶν ἐν τῷ σημερινῷ αἰῶνι ἐν χρήσει, ὥστε τὸ πτωχὸν παιδίον οὐδέποτε ἠθέλησε νὰ τὰ φορέσῃ ἐπὶ τῆς γῆς, φόβῳ μὴ ἐκληφθῇ ὡς βυεμὴ (γύφτισσα). Ἐν τούτοις, μὴ θέλουσα νὰ προσβάλῃ τὴν Λουκίαν, ἠναγκάσθη νὰ τὰ φορῇ τοὐλάχιστον ἐντὸς τοῦ ἀνθρακωρυχείου. Τὰ τοιαῦτα ἐνδύματα, ἃ κατέθετε καθ' ἑσπέραν εἰς τὴν καλύβην, προεφύλαττον ἀπὸ τῆς καταστρεπτικῆς ἀνθρακοκόνεως τοῦ ὀρυχείου τὰ ἐνδύματα μὲ τὰ ὁποῖα ὁ πατήρ της τὴν ἐγνώριζε καὶ μεθ' ὧν παρουσιάζετο εἰς αὐτόν.

Εἶναι τάχα ἀναγκαῖον νὰ προσθέσωμεν, ὅτι ὁ Φραγκῖσκος ἦτον ὁ ἐργάτης, ὅστις, τόσον καταλλήλως ἐκμεταλλεύων τὰς προλήψεις τῶν συντρόφων του, ἐδημιούργησε καὶ ἠσφάλισεν εἰς τὴν Ἄνναν τὴν φήμην καὶ τὴν θέσιν τοῦ *ἀγγέλου τοῦ ἀνθρακωρυχείου*;

Ὅπως μηδὲν διακινδυνεύσῃ τὸ ἔργον του ὁ Φραγκῖσκος δὲν ἐκαυχᾶτο οὐδ' εἰς τοὺς ὀρύκτας οὐδὲ εἰς τὴν νέαν κόρην. Ἕκαστος ἐνόμιζεν, ὅτ' ἔσωθεν τῷ ἐγεννήθη ἡ ἀγαθὴ ἰδέα, καὶ ἡ Ἄννα ἐπίστευεν, ὅτι ὀφείλει αὐτὴν εἰς ὅλον τὸν κόσμον, χωρὶς νὰ δυνηθῇ νὰ τὴν ἀποδώσῃ εἰς οὐδένα.

Μόνην ἀνταμοιβὴν, ἀλλὰ καὶ ἀρκοῦσαν αὐτῷ, εἶχεν ὁ Φραγκῖσκος· τὸ νὰ θεωρῇ τὴν μικρὰν μάγισσαν ἐντὸς τοῦ σπηλαίου της μετὰ θαυμασμοῦ καὶ εὐτυχίας ἀπαραβλήτου.

Εἴπομεν, ὅτι καὶ ἡ Λουκία αὐτὴ ἔλαβεν ἰδιαιτέραν ὅλως καὶ ζωηροτάτην πρὸς τὴν Ἄνναν συμπάθειαν. Ἰδοὺ ἡ ἀφορμὴ τῆς εὐνοίας, ἧς ἡ θυγάτηρ τοῦ Ἰβὰρ ἀπελάμβανε παρ' αὐτῆ.

Ὁ Ἰάκωβος, καθὼς ὅλα τὰ τέκνα τὰ καταδεδικασμένα εἰς τὴν ἐν τοῖς μεταλλείοις ἐργασίαν, δὲν ἐλάμβανε μηδεμίαν ἐκπαίδευσιν. Οὐχὶ ἡ δυστυχία ἠνάγκαζε τοὺς γονεῖς του νὰ ἀφήνωσιν αὐτὸν εἰς ἀμάθειαν, πληγώνουσαν καιρίως τὴν φιλοτιμίαν καὶ τὴν μητρικὴν στοργὴν τῆς Λουκίας, ἀλλ' ἡ δυσκολία τῆς εὑρέσεως καιροῦ πρὸς μαθητείαν. Ὁ Ἰάκωβος κατέβαινεν εἰς τὸ ἀνθρακωρυχεῖον πρὸ τῆς ἀνατολῆς τῆς ἡμέρας, περὶ τὴν νύκτα κατερχομένην ἐξήρχετο αὐτοῦ θνήσκων τῆς πείνης, καταβεβλημένος ὑπὸ τοῦ κόπου· πῶς λοιπὸν νὰ τὸν στερήσωσιν οἱ γονεῖς του τῆς ἀναπτύξεως, ἧς τόσην εἶχε χρείαν τότε; Ἔπρεπεν, ὅπως ἀποκτήσῃ στοιχειώδεις τινὰς γνώσεις, διδάσκαλός τις νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ εἰς τὸ ὀρυχεῖον καὶ πρὸς διδασκαλίαν αὐτοῦ νὰ ὠφελῆται τῆς ὥρας ἥτις ἀφίνεται ἐλευθέρα εἰς τοὺς ἐργάτας καθ' ἑκάστην. Διδάσκαλος τοιοῦτος ὑπῆρχε δυσεύρετος. Ἡ Ἄννα ἐνόησεν, ὅτι ἐδύνατο νὰ τὸν ἀναπληρώσῃ, καὶ ἡ χαρά της ὑπῆρχεν ὑπερβάλλουσα, διότι εὗρεν οὕτω τὸ μέσον ἵνα ἱκανοποιήσῃ τὴν εὐγνώμονα καρδίαν της, ἥτις ἤθελε νὰ ἀποδώσῃ τῇ Λουκίᾳ ἑκατονταπλασίονας τὰς ὑπηρεσίας, ὅσας παρ' αὐτῆς ἔλαβε. Πόσον συνεχάρη ἐαυτῇ τότε, ὅτι ὠφελεῖτο τῆς διδασκαλίας, ἣν ὁ πατήρ της ἔσπευσε νὰ τῇ δώσῃ πρὸ τῶν ἡμερῶν τῆς δυστυχίας!

Ἡ καλὴ θέλησις τῆς Ἄννης δὲν ἤρκει πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σχεδίου της· ἔπρεπε καὶ ὁ Ἰάκωβος νὰ προσενεχθῇ· καὶ ὅμως οὗτος ὑπῆρχε περιωρισμένος, ἀπαθὴς, ὅλως ἀνεπίδεκτος τῆς ἀναγκαίας προσοχῆς καὶ ἐπιμελείας πρὸς ὠφέλειαν ἀπὸ διδασκαλίας, οὐδέποτε ὑπερβαινούσης τὰ τρία τέταρτα τῆς ὥρας. Οὐδὲν ὅμως παρεῖδεν ἡ νεαρὰ διδάσκαλος, διότι εὗρεν ἐπὶ τέλους τὸ μέσον τῆς προσηλώσεως τῆς προσοχῆς τοῦ μαθητοῦ της. Καθὼς ὅλα τὰ τέκνα, οὕτω καὶ ὁ Ἰάκωβος ἠγάπα ἐμπαθῶς τὰ διηγήματα. Ἡ Ἄννα τῷ ὑπεσχέθη, ὅτι θέλει τῷ διηγεῖσθαι τοιαῦτα, ἐὰν δεικνύῃ ζῆλον πρὸς τὴν σπουδήν· καὶ τῳόντι ἀπὸ τῆς ἐποχῆς αὐτῆς αἱ πρόοδοι αὐτοῦ κατέστησαν ἐπαισθητότεραι. Τὰ διηγήματα ταῦτα, ἅτινα ἐνίοτε ἐφεύρισκε μόνη ἡ ἐξήγαγε τῶν *χιλίων καὶ μιᾶς νυκτὸς*, ὡς ἀκροατὴν εἶχον τὸ κατ' ἀρχὰς μόνον τὸν Ἰάκωβον· μετ' ὀλίγον ὅμως οἱ γείτονές του προσῆλθον καὶ βαθμηδὸν εἵλκυσαν τὴν προσοχὴν τῆς συναναστροφῆς ὁλοκλήρου. Ἅμα ἡ Ἄννα ἤρχιζε τὰς διηγήσεις της, ὅλος ὁ κόσμος ἐσιγᾶ καὶ ἐπὶ δέκα ἢ δεκαπέντε λεπτὰ τῆς ὥρας ἡ νέα Σεχεραζὰδ ἐπεδείκνυεν εἰς τὴν φαντασίαν τοῦ παραδόξου ἀκροατηρίου της ὅλα τὰ θαυμάσια τῆς Ἀνατολῆς. Ἡ εὐχαριστησις, ἡ ἐκ τῶν διηγημάτων τούτων προερχομένη, ηὔξησε τὴν εὐμένειαν, ἧς ἀντικείμενον ὑπῆρχεν ἡ ἀξιέραστος διηγήτρια. Ἕκαστος ἐσκέπτετο τι νὰ τῇ προσφέρῃ πρὸς ἀμοιβὴν τῆς ἡδονῆς, ἣν τῷ προεξένει. Ἐκτὸς τῶν ἀνθέων, ἅτινα διετήρουν τὸν Ἰβὰρ εἰς τὴν ἀπάτην περὶ τῆς φύσεως τῶν ἐργασιῶν τῆς θυγατρός του, τὴν ὑπεχρέουν νὰ δέχηται καὶ μικρὰ δῶρα, ἅτινα, ὅσον ἐλαφρὰ καὶ ἂν ὑπῆρχον, διέχυνον ἐν τούτοις ἄνεσίν τινα εἰς τὴν οἰκογένειάν της. Συνίσταντο δὲ τὰ δῶρα αὐτὰ συνήθως εἰς φιάλην καλοῦ γάλακτος, εἰς κάνιστρον ὠῶν, ε ς σάκκον γεωμήλων, ὀπωρικῶν τινων τῆς ὥρας καὶ ἀπείρων ἄλλων μικρουργημάτων, εἰς τὰ ὁποῖα νέαν προσέθετεν ἀξίαν ἡ στέρησις, ἣν ὑπέφερον ἀπὸ μακροῦ χρόνου ὁ πατὴρ καὶ τὰ τέκνα. Ἐννοεῖται δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ, ὅτι ὁ μᾶλλον διακριτικὸς, ἀλλὰ καὶ ὁ γενναιοφρονέστερος τῶν δωρητῶν ἦτο πάντοτε ὁ ἐργάτης Φραγκῖσκος.

Ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα δὲν περιωρίσθη μέχρι τούτου. Τῇ φροντίδι καὶ τῇ μεσολαβήσει τῆς γυναικὸς τοῦ Τόμ ἡ Ἰωάννα ἐγένετο ῥάπτρια καὶ πλύστρια τοῦ χωρίου ὁλοκλήρου. Ἀπὸ τῆς ὥρας ταύτης μετὰ κόπου ἐπήρκει εἰς τὴν ἐργασίαν τὴν προσφερομένην αὐτῇ, διότι, ὡς γνωστὸν, οἱ ὀρύκται τὴν Κυριακὴν ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐπιδεικνύωσι πολυτέλειαν περὶ τὰς ὀθόνας· οὕτω φέρουσι λαιμοδέτας κολλαρισμένους, καὶ περιχειρίδας μάλιστα, αἱ δὲ γυναῖκες ἀναπτύσσουσι καί τινα φιλαρέσκειαν εἰς τὴν ἐνδυμασίαν των. Ἀλλ' ἡ ἑπομένη περίστασις μόνη συνεπλήρωσε τὸ ἔργον τῆς ἐξαγωγῆς τῆς οἰκογενείας τοῦ Ἰβὰρ ἀπὸ τῆς πτωχείας, εἰς ἣν διετέλει στενάζουσα. Εἷς τῶν περιέργων, οἵτινες ἐνίοτε ἐπισκέπτονται τὰ ἀνθρακωρυχεῖα, ἐκπλαγεὶς, ὅτι εὗρεν ἐν αὐτῷ παιδίον ὡς τὴν Ἄνναν, καὶ μέγα ἐνδιαφέρον λαβὼν ἐξ ὅσων περὶ αὐτοῦ τῷ εἶπεν ὁ Φραγκῖσκος, ἄφησε σημαντικήν τινα ποσότητα εἰς τὸν πληρωτὴν τῶν ἐργατῶν, παρακαλέσας αὐτὸν νὰ τὴν καταβάλῃ βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον, ὑπὸ πρόφασιν δώρου ἢ αὐξήσεως μισθοῦ, εἰς τὴν μικρὰν ἀνθρακοφόρον, ἥτις, μ' ὅλην τὴν μυστικότητα, ἦν τῇ ἐσύστησαν νὰ φυλάξῃ πρὸς τοὺς συντρόφους της, οὐδεμίαν συνέλαβε περὶ τοῦ ἀληθοῦς ὑπόνοιαν.

Ἡ κατάστασις, εἰς ἣν εὑρίσκετο ἤδη ὁ Ἰβὰρ, παραβαλλομένη πρὸς τὴν προγενεστέραν, ἐδύνατο βεβαίως νὰ ἐκληφθῇ ὡς ἀνάπαυσις καὶ εὐτυχία μεγάλη. Πολλάκις ὁ Ἰατρὸς τὸν ἐπεσκέφθη καὶ ἡ ἴασις αὐτοῦ ἤθελεν εἰσθαι συμπληρωμένη ἐντελῶς, ἐὰν αἱ κνῆμαί του δὲν διετήρουν ἀδυναμίαν, μὴ ἐπιτρέπουσαν αὐτῷ νὰ προβαίνῃ εἰμὴ ὀλίγα μόνον βήματα· ἅμα ὅμως διεσκεδάσθη ἡ ἀθυμία, εἰς ἣν ἡ ἀσθένεια του τὸν ἐβύθιζε, ἅμα τὸ πνεῦμά του ἀνέλαβε τὴν λάμψιν του, ἤρχισεν ἀνησυχῶν διὰ τὴν Ἄνναν.

Πτωχὸν νεαρὸν φυτόν! ἐστερημένον ἀέρος καὶ φωτὸς κατὰ τὸ ἥμισυ τῆς ζωῆς του, πῶς ἐδύνατο νὰ μὴ θυσιασθῇ; Κατέστη ἰσχνὴ καὶ τὰ χρώματα τοῦ δέρματος αὐτῆς ἐξηλείφθησαν, διότι ἐργασία, ἐξαντλοῦσα οὐχὶ δὲ ἐξασκοῦσα τὰς δυνάμεις της, κατέστρεφε τὸ σῶμά της.

— Ἀνησυχῶ διὰ τὴν ἀδελφήν σου, εἶπεν ὁ Ἰβὰρ τῇ Ἰωάννᾳ. Ὁσάκις τὴν ἐρωτῶ περὶ τῆς ἐργασίας της μοὶ ἀπαντᾷ πάντοτε δυσκόλως καὶ ζητεῖ νὰ μετριάζῃ τὴν συνδιάλεξιν. Εἰμὶ βέβαιος, ὅτι, τῇ ἐπιθυμίᾳ τοῦ νὰ μὲ βοηθήσῃ ὠθουμένη, ἀνέλαβεν ἐργασίαν πολλῷ ἀνωτέραν τῶν δυνάμεών της. Ἰδὲ τὴν κηπουρὸν, παρ' ᾗ ἐργάζεται, καὶ εἰπέτῃ νὰ βαρύνῃ ὀλιγώτερον τὴν ἀδελφήν σου. Ἀδιάφορον ἐὰν ὁ μισθὸς αὐτῆς ἐλαττωθῇ. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ἀγαπητὸν μικρόν μου δὲν σκέπτεται, εἰμὴ περὶ τῶν ἐνδιαφερόντων μοι, βεβαίως θέλει ὑπακούσει

εἰς τὴν διαταγὴν αὐτήν. Ἐνέργησον τὰ δέοντα χωρὶς νὰ τὴν εἰδοποιήσῃς.

Πέριξ τοῦ χωρίου τῶν ὀρύκτων ὑπῆρχον πλεῖστοι κῆποι. Εἴπομεν ἤδη, ὅτι οἱ ἄνθρωποι οὗτοι ἔχουσιν ὅλως ἰδιαιτέραν ὄρεξιν διὰ τὰ ἄνθη. Κατὰ τὰς ἑορτασίμους ἡμέρας βλέπει τις αὐτοὺς χωρίζοντας χαριέντως ἀνθοδέσμας, ἐκ τῶν κήπων των προερχομένας. Ἡ Ἰωάννα ἐπίστευε πάντοτε, ὅτι ἡ ἀδελφή της εἰργάζετο ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν κηπουροῦ, ἐπιτετραμμένης τὴν καλλιέργειαν πρασιᾶς, εἰς ἣν πιθανῶς δὲν ἠδύναντο νὰ ἐργάζωνται οἱ κάτοχοι αὐτῆς. Ἀγνοοῦσα ποῦ νὰ εὕρῃ τὴν κηπουρὸν αὐτὴν συνέλαβε τὴν ἰδέαν νὰ ζητήσῃ πληροφορίας ἀπὸ τὴν γυναῖκα τοῦ Τόμ.

— Τί θέλετε νὰ εἴπητε, Κυρία; τῇ ἀπεκρίθη αὕτη. Ἕκαστος ἡμῶν μόνος καλλιεργεῖ τὸν κῆπόν του καὶ οὐδένα λαμβάνομεν εἰς συνδρομὴν ἡμῶν.

— Ἐν τούτοις, Κυρία μου, ἡ ἀδελφή μου ἀπὸ ἐννέα μηνῶν ἐργάζεται εἰς τὸ χωρίον σας, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν κηπουροῦ, βοηθουμένης παρ' αὐτῆς

— Ἄ!.. ἄ!... ἐνθυμοῦμαι, τῳόντι, ὅτι ἡ Ἄννα μὲ προειδοποίησε περὶ τούτου... Δυνατὸν καὶ τοῦτο... ἄ; ἴδωμεν... ἐδῶ πλησίον... ἴσως... Φοβοῦμαι ὅμως μὴν ἀπολέσητε πολὺν χρόνον ἐκζητοῦντες τὴν κηπουρόν... Ἐρωτήσατε ὅμως καλλιον τὴν ἀδελφήν σας αὐτήν, ἵνα σᾶς εἴπῃ τὸ ὄνομα ἐκείνης περὶ ἧς μοὶ ὁμιλεῖτε· ἐγὼ τὸ ἐφ' ἑαυτὴν δὲν τὴν γνωρίζω.

— Θεέ μου! τί σημαίνει, Κυρία μου, τὸ μυστηριῶδες αὐτὸ ὕφος σας, εἶπεν ἡ Ἰωάννα, ἐκπληχθεῖσα ὑπὸ τῆς δυσκολίας δι' ἧς τῇ ὡμίλει ἡ Λουκία· ἐάν τις σᾶς ἀκούσῃ πιστεύει, ὅτι ἡ ἀδελφή μου μᾶς ἠπάτησε!

— Κόρη μου! ἓν μόνον νὰ σοὶ βεβαιώσω δύναμαι, ὅτι ἡ Ἄννα εἶναι ἐξαίρετος νέα, ἀπίστευτα ὑπὲρ τοῦ πατρός της πράξασα καὶ τὴν ὁποίαν ὅλος ὁ ἐνταῦθα κόσμος ἐξίσου καὶ σέβεται καὶ ἀγαπᾷ.

Ἡ Ἰωάννα, ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἐκπληττομένη διὰ τὴν ἐπιφύλαξιν αὐτήν, ἐπολυπλασίασε τὰς ἐρωτήσεις της καὶ ἡ παραταθεῖσα περιφύλαξις τῆς ἐμπιστευτικῆς τῆς Ἰωάννας δὲν ἠδυνήθη νὰ ὑπερνικήσῃ τὴν δοκιμασίαν αὐτήν. Ἡ Λουκία ἀνεκάλυψε τὰ πάντα.

Ἡ ἔκπληξις καὶ ἡ συγκίνησις τῆς Ἰωάννας ὑπῆρξαν ἀπερίγραπτοι. Δὲν ἐννόει πῶς, τέκνον ἀνατραφὲν διὰ τόσης λεπτότητος καὶ μακρὰν παντὸς κινδύνου, εὐδύνατο νὰ εὕρῃ τόσην δύναμιν καὶ τόσον θάρρος. Ἀνυπομονοῦσα νὰ ἐπαναίδῃ αὐτήν, νὰ τὴν ἐπερωτήσῃ καὶ νὰ τῇ ἐκφράσῃ τὸν θαυμασμόν της, ἡ Ἰωάννα ταχὺ διευθύνθη πρὸς τὴν εἴσοδον τοῦ ὀρυχείου. Τότε ἀνέβαινον οἱ ἐργάται. Ἡ νέα κόρη, τρέμουσα ἐκ τῆς ἰδέας τῆς ἀβύσσου, ὑφ' ἣν εἰργάζετο ἡ Ἄννα καὶ ὑπεράνω τῆς ὁποίας ἐκρέματο, τὴν εἶδε μακρὰν ἐξερχομένην τοῦ κανίστρου, χαριέντως τινάσσουσαν τὴν κόνιν, ἥτις ἐκάλυπτε τὸν ἐπενδύτην της, ἀπεκδυομένην, λαμβάνουσαν αὐτὸν ὑπὸ μάλην καὶ διευθυνομένην πρὸς τὸ χωρίον τῶν ὀρύκτων. Ἡ Ἰωάννα, ὅλως δακρύουσα, ἔτρεξε καὶ ἐρρίφθη εἰς τὸν τράχηλον τῆς ἀδελφῆς της, κράζουσα.

— Καϋμένη μου Ἄννα! ἀγαπητή μου φίλη! ποίαν διέρχεσαι ζωὴν ἀπὸ ἐννέα μηνῶν ὤ! δίκαιον ἔχει ὁ πατήρ μου προτιμῶν σε ἀντ' ἐμοῦ. Ὅσας καὶ ἂν κατέβαλον φροντίδας ὑπὲρ αὐτοῦ ἀπὸ τῆς γεννήσεώς μου ἀντιζυγίζουσι πρὸς μίαν καὶ ἡμέραν ἐξ ἐκείνων, ὅσας ὑπὲρ αὐτοῦ διῆλθες ἐντὸς τῆς φρικώδους ταύτης ἀβύσσου;

Ἡ Ἄννα, ἐμβρόντητος καὶ τεταραγμένη εἰς τὴν ἀπροσδόκητον ἐμφάνειαν τῆς ἀδελφῆς της, δὲν ἐσκέπτετο ἄλλο, εἰμὴ πῶς νὰ τῇ ἐπιβάλῃ σιωπήν.

— Σιώπησον! σιώπησον! ἔλεγε· φεῦ ἤγγιζον εἰς τὸ τέρμα τῆς ἀμοιβῆς ὅλων τῶν κόπων μου· ὁ πατήρ μου ἦτο σχεδὸν ἰατρευμένος· ἐὰν μὲ προδώσῃς, Ἰωάννα μου, θέλει μοὶ ἀπαγορεύσει τὴν ἐξακολούθησιν τῆς ἐργασίας μου, καὶ, στερούμενος τῶν βοηθημάτων ὅσα ἀπ' αὐτῆς ἀντλεῖ, θέλει ἐπανέλθει εἰς τὴν κατάστασιν, ἀφ' ἧς ἐδυνήθην νὰ τὸν ἐξάσω! Φύλαξον τὸ μυστικόν, καλή μου Ἰωάννα! φύλαξον τὸ μυστικόν, ἐὰν μὲ ἀγαπᾷς.

— Ἀλλὰ ἀποθνήσκεις βεβαίως ἐξακολουθοῦσα ἐπάγγελμα τοιοῦτον. Ἐπειδὴ ἤδη ἔχω γυναικεῖα ἔργα, εἰς ἃ μόλις ἐπαρκῶ, διατὶ δὲν μὲ βοηθεῖς ἀντὶ τοῦ νὰ ἐκθέτῃς τὴν ζωήν σου εἰς κίνδυνον ἀδιάκοπον;

— Αἴ! καὶ ἡ ἐργασία αὕτη, ἣν θέλεις νὰ καταστήσῃς τὸν μόνον πόρον ἡμῶν, ἀπὸ τῶν συντρόφων μου σοὶ δίδεται. Ἐὰν δὲν ἐθεώρουν ἑαυτοὺς ὑποχρέους πρὸς ἐμὲ δειγμάτων εὐμενείας, ἐὰν ἔπαυον παρέχουσα τῇ Λουκίᾳ μικράν τινα ὑπηρεσίαν, εἰς ἣν τόσην ἀποδίδει ἀξίαν, οὐδὲ αὕτη οὐδὲ ἐκεῖνοι εἶχον λόγον τινὰ προτιμήσεως σοῦ ἀπέναντι τῶν ἄλλων ἐργατῶν.

— Δοκίμασον δι' ὀλίγας ἡμέρας...

— Καὶ μήπως δύναμαι νὰ ἐπαναλάβω κατὰ θέλησιν τὴν ἐργασίαν μου ἐν τῷ ἀνθρακορυχείῳ, ἅπαξ ἀφήσασα αὐτήν; Ἴσως εἶναι δεισιδαίμων ἡ σκέψις μου· ἀλλ' ἡ παραίτησις ἡ ἑκουσία ἐργασίας, εἰς τοὺς καρποὺς τῆς ὁποίας ὀφείλω τὴν ἴασιν τοῦ πατρός μου, εἶναι ἀχαριστία πρὸς τὸν θεὸν, ἥτις θέλει μοὶ προξενήσει δυστυχήματα. Ὑπόμεινον, Ἰωάννα! μετ' ὀλίγον, καθὼς μοὶ φαίνεται, καὶ ἄκουσα θέλω παραιτήσει τὴν ἐργασίαν αὐτήν, τὴν τρομάζουσάν σε. Εἷς ἐργάτης, ὀλίγον πρὸ ἐμοῦ καταβὰς εἰς τὸ ἀνθρακωρυχεῖον, ὀνομαζόμενος μὲν παρ' ὅλων Φραγκίσκος ἀλλὰ κρύπτων ἀληθῶς τὰς γνώσεις καὶ τὴν ἐπιῤῥοὴν εὐγενοῦς ὑπὸ μετριόφρονα ἐνδυμασίαν, δὲν παύει κραυγάζων, ὅτι εἶναι βάρβαρον τὸ ἀφήνειν τὰς γυναῖκας νὰ ἐργάζωνται ἐντὸς τῶν ὀρυχείων. Θέλει νὰ μᾶς ἀποκλείσῃ, καὶ διϊσχυρίζεται, ὅτι πρὸ τριῶν μηνῶν θέλει κατορθώσει τὴν παραδοχὴν τοῦ μέτρου αὐτοῦ παρὰ τοῦ ἰδιοκτήτου. Ἄφησόν με λοιπὸν μέχρι τῆς ὥρας ταύτης νὰ πραγματοποιῶ τὴν ἀπόφασιν, ἣν ὁ οὐρανὸς φαίνεται εὐλογήσας.

Ἡ Ἰωάννα μετὰ κόπου ἐνέδωκε· ἀλλὰ διὰ θωπευμάτων, ἱκεσιῶν καὶ δακρύων προσέτι, ἡ Ἄννα κατώρθωσε νὰ λάβῃ παρ' αὐτῆς τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ νὰ φυλάξῃ σιωπήν. Συνεφωνήθη μόνον, ὅπως ἡ μικρὰ ἀνθρακοφόρος, μ' ὅσην ἂν ἐλάμβανεν ἐλάττωσιν ὁ μισθὸς αὐτῆς, νὰ ἐργάζηται ὀλιγώτερον, ὅπως ἀνακουφίζηται τῶν κόπων καὶ νὰ συμμορφωθῇ οὕτω, τοὐλάχιστον ὡς πρὸς τοῦτο, μὲ τὴν θέλησιν τοῦ πατρός της.

Ἡ φήμη περὶ ἀποκλεισμοῦ τῶν γυναικῶν ἀπὸ τοῦ ἀνθρακωρυχείου διεδόθη τῳόντι ὑπὸ τοῦ μυστηριώδους Φραγκίσκου· καιρὸς πλέον νὰ γνωστοποιήσωμεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας ἡμῶν καὶ τὰ περὶ αὐτοῦ.

(ἀκολουθεῖ).

ΙΟΥΛΙΟΣ ΕΓΓΧΑΡ.

(Ἐκ τῶν τελευταίων φύλλων τοῦ Τόπου, ἐπιφυλλὶς Λουδοβίκου Λουρίνου).

Α'.

Ὁ Ἰούλιος Ἐγγχὰρ (Julius Egghard) μόλις φέρει ἡλικίαν εἴκοσιν ἐτῶν. Ὅτε κατὰ πρῶτον εἶδον αὐτὸν, κατὰ τὸ τελευταῖον θέρος, ἐνόμισα, ὅτι βλέπω παιδίον περίφοβον, συνεσταλμένον, περιβεβλημένον θελκτικήν τινα αἰδὼ, μαρτυροῦσαν μετριοφροσύνης ταραχήν.

Εὑρισκόμην ἐν τινι ξενοδοχείῳ τῆς Λιέζ, ξενοδοχείῳ πολυτελεστάτῳ, ἐν τῷ ὁποίῳ πίνει τις τὸν ἄριστον Καμπάνειον οἶνον, εἰ καὶ εἰς σμικρίστην ποσότητα· διότι τὸ θαυμάσιον αὐτὸ ποτὸν ἐν τοῖς ξενοδοχείοις τοῦ Βελγίου ἀποκτᾷ μέγα καὶ δυσθεράπευτον τοῖς προστυχοῦσι ἐλάττωμα, τὴν ὑπέρογκον τιμήν.

Τῇ δεκάτῃ ὥρᾳ τῆς ἑσπέρας, ἑσπέρας μεγαλοπρεποῦς, ἀπομιμουμένης θαυμασίως ὡραίαν Ἰταλικὴν ἑσπέραν, τέσσαρες Παρισινοὶ διαβάται, εἷς ἁσματουργὸς, εἷς δημοσιογράφος, εἷς συγγραφεὺς καὶ εἷς δραματικὸς ποιητὴς, ἐκάθηντο περὶ ὡραίαν τράπεζαν ἔν τινι μικρᾷ αἰθούσῃ τοῦ ξενοδοχείου. Ἐπὶ τοῦ διηνθισμένου καλύμματος τῆς τραπέζης ὑπῆρχον παντοειδῆ ὡραῖα πράγματα, καὶ ὁ κύριος τοῦ οἴκου προσήνεγκεν ἡμῖν αὐτοπροσώπως καὶ δι' ὅλης τῆς ἐπισημότητος ὅ,τι ἄριστον καὶ ἐκλεκτὸν εἶχε παρ' ἑαυτῷ. Ὁ ἀγαθὸς οὗτος ἀνὴρ ἀνεμιμνήσκενο ὑπηρεσίας τινὸς γενομένης αὐτῷ καὶ ὑπεχρέου ὑμᾶς ἐξαγοράζων τῆς εὐγνωμοσύνης αὐτοῦ ἐλάχιστον μέρος. Τὸ ἐπίδειπνον ἡμῶν ἦτον ἑορτὴ, ἣν ἡ καρδία προσήνεγκεν εἰς τὸν στόμαχον διὰ μεγάλης χάριτος, ὀρέξεως καὶ πνεύματος. Διότι, ὁσάκις οἱ Βέλγαι ξενοδόχοι τοιαύτην τινὰ ἐπίδειξιν ἀποφασίσωσιν, ὠθοῦσι τὴν ἀμοιβὴν μέχρι τῆς ἀσωτείας. Ἐν πεποιθήσει δυνάμεθα εἰπεῖν, ὅτι οὐδὲν ἔχουσι κοινὸν πρὸς τοὺς Γάλλους ξενοδόχους.

Κατὰ τὸ ἐπιφόρημα — καὶ ὁποῖον ἐπιφόρημα! ἔμπλεων τῶν καρπῶν πάσης εὐτυχοῦς χώρας, τῶν ἡδέων φαγητῶν παντὸς πλουσίου τόπου, τῶν ποτῶν παντὸς μακροβίου λαοῦ, τῶν σιγάρων πάσης ἀρρωματικῆς Ἀβάνας — κατὰ τὸ ἐπιφόρημα, ἠκούσαμεν ἦχον κυμβάλου, ἀλλὰ κυμβάλου μὴ θορυβοῦντος· τὸ κύμβαλον τοῦτο ἐξέπεμπεν ἁπλῶς μελῳδίαν καὶ ποίησιν. Εἷς ἐξ ἡμῶν, ὁ δραματικὸς ποιητὴς, ἀκούων, ἤρχισε, λέγων: — Ἰδοὺ κύμβαλον ἐμπνεύσεως! ἀληθῶς ἐρωτοπλοεῖ!

Καὶ ἀληθῶς· τὸ κύμβαλον τοῦτο ἠγάπα· ἠγάπα θλιβερῶς ἴσως· ἀλλὰ τοιαύτη μουσικὴ δὲν ἐστερεῖτο θελγήτρων· ἡ γλυκεία αὕτη μουσικὴ τοῦ δυστυχοῦς ἔρωτος ἐδείκνυτο μειδιῶσα ἡμῖν, οἱονεὶ ζηλοῦσα τὴν παρέμβασιν αὐτῆς εἰς τὴν εὐθυμίαν ἡμῶν. Μακρόθεν ἐχειροκροτήσαμεν, διά τινος εὐαισθησίας τὸ ποτήριον ἐν τῇ δεξιᾷ κρατοῦντες, τὸν ἀόρατον ἀριστοτέχνην, ὅστις ἠξίου τὴν μέθην ἡμῶν στεφάνου ῥόδων καὶ ἰάσμων μελῳδικῶν.

Ὁ μυστηριώδης οὗτος στέφανος συνετάραξεν ὅλως τὴν κεφαλὴν τοῦ φίλου ἡμῶν ἁσματοποιοῦ. Μὴ ἐκκενῶν τὸ τελευταῖον αὐτοῦ ποτήριον, ὁ χαρίεις συνδαιτήμων ἡμῶν παρήτησεν αὐτὸ θλιβερῶς ἐπὶ τῆς τραπέζης· ἐπανέλαβεν ὅμως ἀκολούθως αὐτὸ διὰ χειρὸς τρεμούσης, τὸ ἤγγισεν εἰς τὰ χείλη καὶ ὁ οἶνος, ὃν κατέπινεν, ἀνεμίγη δακρύῳ.

— Δυστυχῆ! ἀνεφώνησεν ὁ δημοσιογράφος· ὕδωρ ἐν τῷ οἴνῳ σου χύνεις!

— Συγχώρησόν μοι! ἀπεκρίθη ὁ ἁσματοποιός... Διέκρινα ἐν τῇ κύλικί μου γυναῖκα, ἣν ἀγαπῶ, ἀλλ' ἥτις δὲν μὲ ἀγαπᾷ..!

— Πίνε! Πίνε αἰωνίως!

— Ὄχι! ὄχι!... ἰδοὺ ἀνεφάνη ἐν τῷ πυθμένι τῆς κύλικος ταύτης... μένει! ἴσως πνιγῇ!

Ἡ ζηλοτυπία καθίστα αὐτὸν ἄγριον· ἐμειδία ἐπὶ τὴν ἰδίαν μοχθηρίαν. Εὐτυχὴς ὅμως ὑπῆρξεν ἡ πνιγομένη γυνή· ὁ δραματικὸς ποιητὴς, δραξάμενος τῆς κύλικος τοῦ παρ' αὐτῷ καθημένου, ἐκένωσεν αὐτὴν ἐν ἑνὶ μορφασμῷ καὶ εἶπεν εἰς τὸν ἐρωτῶντα ἁσματογράφον:

— Μετ' ὀλίγον θελεις μὲ εὐχαριστήσει... Ἔσωσα τὴν ἐρωμένην σου!

Τὸ κύμβαλον ἐξηκολούθει τὸν μικρὸν αἰσθηματικὸν κῶμόν του.

— Τίς ὁ πέμπων ἡμῖν τὰς ὡραίας ταύτας μελῳδίας, ἀντὶ ἐπιδείπνων ἁσμάτων; ἠρώτησα τὸν κύριον τοῦ ξενοδοχείου. Μὴ ἐν τῇ οἰκίᾳ σου παραμένῃ ἡ θαυμασία φίλη μου, ἡ Κυρία Πλέγελ;

— Οὐχί! Κύριε, ἡ Κ. Πλέγελ δὲν εἶναι ἐν Λιέζ. Εἰσέτι δὲν ἦλθεν ἐνταῦθα κατὰ τὸ τρέχον ἔτος. Ἀλλὰ κατὰ περίεργον σύμπτωσιν τὸ κύμβαλον, ὅπερ ἀκούετε, εὑρηται ἀκριβῶς ἐν τῇ αἰθούσῃ, ἣν συνήθως λαμβάνει ἡ Κ. Πλέγελ, καταλύουσα παρ' ἐμοί.

— Ἐννοῶ... ἀπέμεινέ τι τῆς μεγάλης τεχνίτιδος ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ, ἐν τοῖς σπλάγχοις τοῦ

κυμβάλου αὐτοῦ καὶ τὸ σμικρὸν τοῦτο λείψανον ἐμπνέει ἴσως τὸν μουσικὸν, ὃν χειροκροτοῦμεν. Ἀ! Κυρία Πλέγελ! Μαρία Πλέγελ! ὁποία γυνὴ, ὁποία τεχνῖτις! Ὁπόσην χάριν, ὁπόσον πνεῦμα, ὁποίαν μεγαλοφυΐαν τῇ ἔδωκεν ὁ Θεὸς τῆς μουσικῆς! Πίωμεν ὑπὲρ τῆς Κ. Πλέγελ καὶ ἐξιστορήσω ὑμῖν ἀκολούθως τίνι τρόπῳ εὐτυχήσας ἐγνώρισα αὐτὴν, καὶ, χαίρων καὶ ἀγαλλόμενος, ἐθαύμασα τὴν ὑπεροχὴν αὐτῆς.

Β'.

Διηρχόμην τῷ 1847 τῆς Βελγικῆς μετὰ δύω ἐπιστηθίων φίλων, τοῦ Αὐγούστου Λιρὲ καὶ τοῦ Φελικίου Τολάρ, τοῦ μὲν γελῶντος παντοτε μετὰ πνεύματος, τοῦ δὲ ῥεμβάζοντος ἀκαταπαύστως διὰ τῆς φαντασίας. Ἡ ἀγαθὴ τύχη εἰς τὴν ὁδὸν ἡμῶν προσέῤῥιψε τὴν Κ. Πλέγελ· εὑρισκόμεθα ἐν τῇ αὐτῇ ἁμαξῃ τοῦ ἀπὸ Βρυξελλῶν εἰς Κολωνίαν ἄγοντος σιδηροδρόμου. Ἤδη καὶ οἱ τρεῖς ἠγαπῶμεν αὐτὴν, εἰ καὶ μὴ γνωρίζοντες ἀπὸ προσώπου· ἰδόντες, καὶ πρὸ πάντων ἀκροασάμενοι αὐτῆς, τὴν ἐλατρεύσαμεν.

Ἐν Λιὲζ, ἐν τῷ ξενοδοχείῳ τούτῳ, ἐν ᾧ κατέβημεν μετ αὐτῆς, ἡ Κ. Πλέγελ, συγκατανεύουσα, ἠξίωσε μουσικῆς συμφωνίας τὴν μικροῦ λόγου ἀξίαν ἡδονὴν ἀκρατηρίου εὐτελοῦς τριῶν προσώπων. Ἡ θελκτικὴ αὕτη συμφωνία μόλις ἤρξατο περὶ μέσας νύκτας. Ἡ τεχνῖτις ἐκάθησε πρὸ κυμβάλου, καὶ παρεδόθην ἐν πρώτοις ὅλος θεωρῶν αὐτὴν πρεσεκτικῶς· διότι ἦτον ὡραιοτάτη τὴν μορφὴν, ἐπὶ μικρὸν περίλυπος, ἀλλὰ θαυμασίᾳ λύπῃ περιβεβλημένη. Εἶχε δὲ ἐν τῇ ἐνδυμασίᾳ ἰδιότροπόν τι καὶ ποιητικὸν, καὶ, τολμῶ εἰπεῖν, ἀνάλογον τῆς ὥρας· ἔφερεν ἔνδυμα σεληνιακῆς λαμπρότητος!

Ἡ Κ. Πλέγελ, εὐμενείας πλήρης, διῆλθε τὸ πλεῖστον τῆς νυκτὸς βυθίζουσα ἡμᾶς ὅλους εἰς θαυμασμὸν, εἰς μελῳδίαν καὶ εἰς ἐνθουσιασμόν. Διὰ μόνου τοῦ κυμβάλου παρέστησεν ἡμῖν ἀληθῆ φωνητικὴν καὶ ὀργανικὴν συμφωνίαν· λέγω δὲ *φωνητικὴν*, διότι φωνή τις ἀνθρωπίνη ἐφαίνετο συμψάλλουσα τῷ μουσικῷ ὀργάνῳ. Οὐδέποτε ἐπίστευον, ὅτι εὕρηται ἐν τῇ ψυχῇ κυμβάλου τοσοῦτον πνεύματος καὶ πάθους, τοσοῦτον εὐθυμίας καὶ λύπης, τοσοῦτον ὀδύνης καὶ τόλμης, τοσοῦτον χάριτος καὶ εὐαισθησίας· καὶ ἡ ψυχὴ αὕτη κατὰ σύμπτωσιν παράδοξον, ἔφερεν ὅλας τὰς ἴνας γυναικείας καρδίας. Ὁ Λιρὲ δὲν ἐγέλα πλέον· μουσικὴ τοιαύτη ἐμάλαξε καὶ κατένυξε τὸ πνεῦμά του. Ὁ Τολὰρ ἐῤῥέμβαζεν εἰσέτι· ἀλλ' ἤδη πλέον ἐνώπιον αὐτοῦ ἡ φαντασία περιεδύθη τὴν μορφὴν θελκτικωτάτης πραγματικότητος.

Περὶ ὄρθρον βαθὺν ἀποχωρῶν μετὰ τῶν δύω φίλων μου, μετὰ τῶν δύω συνοδοιπόρων μου, ἐσκεπτόμην, ὅπως ἀμέσως πέσω ἐπὶ τῆς κλίνης μου, ὅπως ἀναμνησθῶ εἰσέτι τῆς φωνῆς καὶ τῆς καρδίας τοῦ μυστηριώδους ἐκείνου κυμβάλου. Ὠνειρεύθην μέχρις ἀνατολῆς, σχεδὸν κοιμώμενος, σχεδὸν ἔξυπνος, ἐν τῷ μέσῳ ἑνὸς τῶν νεφῶν ἐκείνων λήθης καὶ ἀναμνήσεως, παραλογίας καὶ διαλειμμάτων ἐχεφροσύνης, ὅπερ δυνάμεθα προσονομάζειν, λυκαυγὲς τοῦ ὕπνου.

Γ'.

— Εἶσαι βέβαιος, ἠρώτησα ἐφάπαξ ἔτι τὸν ξενοδόχον, ὅτι τὸ κύμβαλον τοῦτο, τὸ ᾄδον τόσον θελκτικῶς, δὲν εἶναι ἡ ᾄδουσα καρδία τῆς Κ. Πλέγελ; Νομίζω, ὅτι τὴν ἀκούω . . . τὴν ἀναγνωρίζω . . . Ἀλλ' ὄχι . . . . ἡ φωνὴ τοῦ παρελθόντος ᾄδει ἐν τῇ μνήμῃ μου!

— Τὸ κύμβαλον τὸ κωμάζον ἡμᾶς ἀπόψε ἀνήκει εἰς τεχνίτην Γερμανὸν, τεχνίτην τῆς Βιέννης, καὶ πιστεύω, ὅτι ἀγαθωτέραν εὐκαιρίαν δὲν εὑρίσκει εἰς ἐπίδειξιν τῆς μικρᾶς του εὐφυΐας.

— Ὁμιλεῖ τὴν γαλλικήν;

— Ὁμιλεῖ ὅλας τὰς Εὐρώπης τὰς γλώσσας.

— Εἶναι νέος;

— Παιδίον.

— Ταξεύει ὡς ἀριστοτέχνης;

— Καὶ ὡς μέγας ἄρχων.

— Ἴσως εἶναι ὑπερήφανος ὁ μέγας οὗτος ἄρχων;

— Ἀγνοῶ· ἀλλ' ὡς ἀριστοτέχνης εἶναι μετριόφρων μέχρι φόβου.

— Ποῖον τὸ ὄνομά του;

— Ἰούλιος Ἐγγχὰρ.

— Ἐὰν τὸν παρακαλέσωμεν νὰ μᾶς δεχθῇ;

— Ἐτελείωσε· θέλει δεχθῆ ὑμᾶς ἅμα ἂν θελήσητε. Ἐντὸς δέκα λεπτῶν, ἐὰν ἐπιτρέπητε, παραθέτω τὸ τέϊον ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Κ. Ἰουλίου.

— Τοῦτο μᾶς ὑπεραρέσκει. Παραθέσατε τὸ τέϊον· ἔχετε πορτοκάλλια;

— Θέλω ἔχει.

Ὁ ξενεδόχος ἀπεχώρησε καὶ σχεδὸν ἀμέσως ἐπανῆλθε. Παρεσκεύαζον τὸ τέϊον, ἐζήτουν πορτοκάλλια καθ' ἅπασαν τὴν πόλιν καὶ ὁ νέος ἀριστοτέχνης περιέμενεν ἡμᾶς.

Κατὰ πρώτην ὄψιν ὁ Ἰούλιος Ἐγγχὰρ ἐφάνη ὡς ἓν τῶν παιδίων, ἅτινα τὸ ἀπροσδόκητον ἐκπλήττει καὶ τὸ ἄγνωστον ἐνοχλεῖ καὶ πτοεῖ· ἀλλὰ τὸ παιδικὸν ἠφανίσθη ταχέως καὶ ἀνὴρ διακεκριμένος, τοῦ κόσμου, κομψὸς, πνευματώδης ὑπεδέξατο ἡμᾶς διὰ παντοειδῶν περιποιήσεων ἐξαιρέτων. Βεβαίως δὲν ἦτον ὁ πρὸ ἡμῶν ἱστάμενος ἁπλοῦς κυμβαλιστής· διότι συνήθως ὁ κυμβαλιστὴς δὲν ὑποχρεοῦται, ὅπως φέρῃ ὕφος διακεκριμένον καὶ κομψὸν, καὶ οὐδεμίαν ἔχει σχέσιν πρὸς τὸ κοινῶς καλούμενον *πνεῦμα*.

Ὁ Ἐγγχὰρ ἤρξατο κολακεύων ἡμᾶς, εἰ καὶ μὴ ἀποδεικνύμενος κόλαξ· οὕτως ἐκάλυψε τὴν κολακείαν δι' ἐπαίνου ἀπευθυνομένου πρὸς ἅπασαν τὴν Γαλλικὴν φιλολογίαν.

Κολακεύοντες τὸ ἐφ' ἡμῖν αὐτὸν εὐκόλως ἀπεκρινόμεθα. Οὐδὲ τὴν ὄρεξιν, οὐδὲ τὴν συνείδησιν, οὐδὲ τὴν καλαισθησίαν ἡμῶν προσβάλλει ὁ

ἔπαινος τῶν ἀριστουργημάτων τῆς Γερμανικῆς μουσικῆς.

Ἀλλὰ παράδοξος περίστασις! δὲν ὑπῆρχε μουσικὴ ἐπὶ τοῦ κυμβάλου τοῦ τεχνίτου τούτου! οὔτε μέθοδός τις, οὐδὲ ποίκιλμα, οὐδὲ ἐλεγεῖον, οὐδεμία φαντασία, οὐδεμία γραμμὴ ἐκ τοῦ πολλὰ ἀξιοῦντος, ἀλλὰ κοινοῦ, εὑρητηρίου τῶν περιφήμων παικτῶν καὶ ἐξόχων κυμβαλιστῶν· ἐξ ἐναντίας ὑπῆρχον ἐπὶ τοῦ κυμβάλου ποιήσεις, μυθιστορήματα, διηγήματα, κωμῳδίαι, καὶ ᾄσματα ἐκ τῆς θαυμασίας βιβλιοθήκης τῶν γαλλικῶν γραμμάτων. Ἠνέῳξα τόμους τινὰς· εὗρον τὸν Γεώργιον Σὰνδ, τὸν Ἀλέξανδρον Δουμᾶς, τὸν Λαμαρτῖνον, τὸν Βερανζὲ, τὸν Βίκτωρα Οὖγον. Οὐδὲν πλέον! διέλαμπεν ὅμως καὶ γερμανικόν τι βιβλίον ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὡραίων τούτων Γαλλικῶν συγγραμμάτων, *αἱ πρὸς τὸν Γαίτην ἐπιστολαὶ τοῦ Βεττίνα*. Καὶ τοῦτο ὑπῆρχεν εἰς τὸν νέον περιηγητὴν ἡ ποιητικὴ τῆς πατρίδος αὐτοῦ ἀνάμνησις.

Ὁ Ἰούλιος, καθίσας ἤδη πρὸ τοῦ κυμβάλου μετά τινος δισταγμοῦ, εἶπε, στραφεὶς πρὸς ἡμᾶς·

— Συγχωρήσατέ μοι τὴν τόλμην . . . Ἀλλ' ἐνίοτε, ὁσάκις φέρω τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῦ ὀργάνου τούτου, προσπαθῶ κατ' ἴδιον τρόπον νὰ σπουδάζω τὰ φιλολογικὰ ἔργα, ἅτινα βλέπετε. Ἀνακινῶ καὶ ἀναδιφίζω ὅσον ἂν δύναμαι καλλιον τὰ ὡραῖα ταῦτα καὶ ἀγαπητά μοι βιβλία, καὶ γινώσκω ἴσως νὰ ἐξάγω ἀπ' αὐτῶν μελῳδίαν τινὰ καὶ ἁρμονίαν.

— Ἰδοὺ καί τι πρωτότυπον ὅλως, ἀνεφώνησα θεωρῶν τὸ πρόσωπον τοῦ ἀριστοτέχνου, ὅλως ἤδη διαλάμπον ἀπὸ φλόγας ἐμπνεύσεως.

— Ναί! ἐπανέλαβεν εἰπὼν ὁ Ἐγγχὰρ, ὁσάκις θέτω πρὸ ἐμοῦ ἐπὶ τοῦ κυμβάλου ἓν τῶν βιβλίων τούτων, μοὶ φαίνεται, ὅτι ἀκούω ψαλλόμενα ἐν αὐτοῖς τὰ ὡραιότατα τῶν ᾀσμάτων τῆς καρδίας καὶ τοῦ πνεύματος· τότε ἀκούω ἐκ τοῦ ἐγγυτέρω, συναθροίζω τὰς δυνάμεις μου καὶ ἀγωνιῶ, ἐπαναλαμβάνων τὰς συμφωνίας, ὅσας νομίζω, ὅτι ἀκούω.

Ὁ Ἰούλιος ἠνέῳξε πρὸ αὐτοῦ τὰς συγγραφὰς τοῦ Ἀλφρέδου Μουσσέ . . .

Ὁμολογῶ, ὅτι τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ ἔτρεμον ὡσεὶ προέκειτο παράστασις μυστηριώδους θεάματος ἢ μεγάλης τρέλλας ἢ ἀπείρου εὐφυΐας.

Ὁ ἀριστοτέχνης προοιμίασε.

— Ἴσως τὸ μέρος τοῦτο εἶναι θλιβερὸν, εἶπεν ὑμῖν αὐτὸς, διακόπτων τὸ παίζειν . . . ἀλλ' ὁμολογουμένως ἱκανὴ θλῖψις ἐγκρύπτεται εἰς τὰ βάθη τῆς βίβλου αὐτῆς.

— Ἐξακολουθήσατε λοιπὸν, τῷ ἀπεκρίθην ἀποτόμως . . . ἐξαίσιον! πραγματικῶς ἐξαίσιον!

Ἐξηκολούθησε τὴν ἀναβολήν του (prélude). Τὸ κύμβαλον ἔκλαιε! Ὅπως δὲ μηδὲν λείπῃ εἰς τὴν ποιητικὴν κατάνυξιν μελῳδίας τοιαύτης, ὁ ἀριστοτέχνης ἔψαλλεν ἡμιφώνως (à voix basse), ἐνῷ τὸ κύμβαλον ἐξηκολούθει ἐκπέμπον θλιβεροὺς ἤχους, τοὺς ὡραίους τούτους στίχους τοῦ ποιητοῦ·

Ἀ! ἄφησον νὰ ῥεύσωσιν! ὀγαπητὰ μοὶ εἶναι
Τὰ δάκρυα· τὰ προκαλεῖ καρδία πληγωμένη·
Μὴ τὰ σπογγίσῃς! ἄφησον ἐπὶ τῶν βλεφαρίδων
Τοῦ παρελθόντος κάλυμμα εὐάρεστον νὰ μένῃ!

Δ'.

Καὶ μετὰ τὴν ὡραίαν ἀναβολὴν ταύτην, ἥτις τόσην ἔφερεν ὀδύνην καὶ δάκρυα ἔχυνε, ἠκούσαμεν αὐθωρεὶ τὴν θελκτικὴν ἠχὼ τῶν πνευματωδῶν, εὐφυῶν, λεπτῶν καὶ ἱπποτικῶν ἐκείνων ποιημάτων, ἅτινα ὑπῆρξαν ἡ ποιητικὴ καλλονὴ τῆς πρώτης ἡμῶν νεότητος. *Τὰ διηγήματα τῆς Ἱσπανίας καὶ τῆς Ἰταλίας* παρήλλασον ἤδη ἐπὶ τοῦ κυμβάλου, πκριστῶντα παράδοξον καὶ θαυμάσιον μίγμα κατανύξεως καὶ εὐθυμίας, κομψότητος καὶ ἐλευθεριότητος, γοργότητος καὶ μελαγχολίας, διακρίσεως καὶ τόλμης. Ὑπῆρχον τῳόντι ἐν τῇ ἀπιστεύτῳ αὐτῇ σπουδῇ τῆς ποιήσεως διὰ τῆς μουσικῆς, ἔρωτες καὶ ἐρωτιδεῖς (amourettes) ἐπῳδαὶ χαρίεσσαι καὶ στεναγμοὶ, παραφροσύνη γελῶσα καὶ πάθη κραυγάζοντα, θόρυβος ὅπλων καὶ ποτηρίων, πάντοτε ἀπειλαὶ, ἀστεϊσμοὶ καὶ ᾄσματα! Ἡ μοῦσα τῆς εὐφυοῦς φαντασίας διέβαινεν ἐντεῦθεν ἐπὶ κυμβάλου, διὰ μικρᾶς ἐλεφαντίνης ὁδοῦ· ἦτο δὲ εὔθυμος, ὀξεῖα, κωμικὴ, ἐπ' ὀλίγον ἀνειμμένη, ὑπερήφανος ὅμως καὶ ἀρκούντως αἰσθηματικὴ, εἰ καὶ μὴ ἐπιδεικνυμένη τοιαύτη· οὕτω ἔψαλλε χορικὰ, ἔπαιζε μετὰ τῆς κωμῳδίας καὶ τῆς τραγῳδίας, διερῥήγνυε συγχρόνως τὸ πέδιλον καὶ τὸν κόθορνον αὐτῆς, ὑπετονθόριζεν ᾄσματα ἀσεβῆ καὶ φράσεις εὐγενεῖς, κατειργάζετο καὶ πνεῦμα καὶ αἴσθημα. Ἀ! ἀξιοθαύμαστος τῳόντι μεγάλη δέσποινα, ἀλλ' ἄκαμπτος ἑταίρα ἡ ὡραία αὕτη μοῦσα τῶν *διηγημάτων τῆς Ἱσπανίας καὶ τῆς Ἰταλίας*.

Ἠκροαζόμεθα συγχρόνως διὰ τῆς καρδίας, διὰ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ διὰ τῶν ὤτων. Καὶ ἀκούοντες ἐθεωροῦμεν· διότι ἐφαίνετο ἡμῖν, ὅτι διεκρίνομεν, ἐν τῷ θορύβῳ, ἐν τῇ μελῳδίᾳ, ἐν τῇ ἁρμονίᾳ ταύτῃ ὁλόκληρον κόσμον ποιητικὸν, ὑπεκφεύγοντα τῶν σπλάγχνων μουσικοῦ ὀργάνου.

Ε'.

Ἡ ἔμπνευσις τοῦ μουσικοῦ ἐφάνη μεταβαλλομένη καὶ ὑψουμένη μετὰ τῆς μεγαλοφυΐας τοῦ ποιητοῦ. Ὅτε ἐξέλειπον στροφαὶ χαρίεσσαι, ἀπεχώρουν καὶ τὰ κομψὰ ᾄσματα, καὶ οἱ τολμηροὶ ἔρωτες, καὶ τὰ κτηνώδη πάθη, καὶ αἱ ἰδιοτροπίαι, καὶ αἱ μανικαὶ παραφοραὶ, καὶ τὰ χορικά· ὁ ποιητὴς συνέρχεται εἰς ἑαυτὸν, ὁ ποιητὴς θλίβεται, ὁ ποιητὴς πάσχει· καὶ ἡ μουσικὴ ἐκζητεῖ ὅπως παρακολουθήσῃ τὴν ποίησιν περὶ τὰς ἀληθεῖς θλίψεις τῆς ἀνθρωτίνου καρδίας. Ἐφάνη ἡμῖν τῳόντι, ὅτι τὸ κύμβαλον τοῦ Ἐγγχὰρ ἤρχισε ψάλλον, ὡς τὸν ποιητὴν τῶν *Ἀναμνήσεων*, ἐμβαπτόμενον ἐντὸς ὀνειροπολήσεως γλυκείας, ἐντὸς μέθης θελγούσης.

Τὸ κύμβαλον ἔψαλλε κατὰ τὴν μέθοδον τοῦ Βελ-

λίνη, μελῳδίαν αἰσθηματικὴν, ἐρωτικὴν, ἀνήσυχον, μελῳδίαν ἡδυπαθῆ, ὁποίαν συνθέτει ἡ λύπη μετὰ τοῦ πάθους, ἐπαναλαμβάνουσα τοὺς στεναγμοὺς καὶ τοὺς ἀσπασμοὺς ἡμερῶν ἄλλων.

Τὸ κύμβαλον ἐρέμβαζε κατὰ τὸν τρόπον τοῦ θελκτικοῦ ποιητοῦ μας· ὁ ρεμβασμὸς αὐτοῦ ὑπῆρχεν ἐξ ἐκείνων, οἵτινες ἀνυψοῦσι καὶ κατακλίνουσιν ἡμᾶς, οὐχὶ μὲν ἐντελῶς ἐπὶ τῶν νεφῶν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, ὑπῆρχε ρεμβασμὸς ταράσσων, ἐκπλήττων καὶ θέλγων, ὡραῖος τῳόντι ἐν τῇ πραγματικῇ αὐτῇ ζωῇ, ἥτις ἁπλοῦν ὑπάρχει ποταπὸν ὄνειρον.

Τὸ κύμβαλον ἐμέθυε μετὰ τῆς ποιήσεως τοῦ **Ἀλφρέδου-Μουσσὲ** μέθην τῆς φαντασίας, θλιβερὰν καὶ ὑπομειδιῶσαν, μέθην κενώσασαν τὴν κύλικα αὐτῆς καὶ ἴσως τὸν κάλυκα μέχρι τρυγός, μέθην ἡσύχως θαυμάζουσαν τὸν πυθμένα τοῦ κατεγοητευμένου κυπέλλου αὐτῆς, ὥστε ἔβλεπε τὰ ἀγαθὰ τοῦ παρελθόντος, μέθην κρατοῦσαν εἰς χεῖρα, εἰ καὶ ταλαντευομένην, τὴν φανταστικὴν φιάλην καὶ τὸ ποιητικὸν αὐτῆς φίλημα ἐν τῷ στόματι.

Καὶ ὅτε τὸ κύμβαλον ἐξέπεμπε τοὺς τελευταίους του ἤχους, διὰ τῶν τελευταίων φωνῶν τῆς μελῳδίας, τοῦ ρεμβασμοῦ καὶ τῆς μέθης, ὁ ἀριστοτέχνης ἔψαλλε διὰ φωνῆς συγκινούσης, διὰ φωνῆς ὑποτρεμούτης, τοὺς στίχους τούτους, οὓς οἱ πάντες ἀνέγνωσαν ἐν τοῖς συγγράμμασι τοῦ **Ἀλφρέδου Μουσέ**:

» Ὦ δύναμις τοῦ χρόνου! ὦ κοῦφα ἔτη! Συμ-
» παρασύρετε, διερχόμενα, καὶ τὰ δάκρυα, καὶ
» τὰς κραυγὰς καὶ τὰς λύπας ἡμῶν! ἀλλ' ἐπὶ τέ-
» λους οἶκτος καταλαμβάνει ὑμᾶς καὶ δὲν πα-
» τῆτε πλέον ἐπὶ τῶν μαρκνθέντων ἀνθέων ἡμῶν»!

ΣΤ'.

Ὁ **Ἰούλιος Ἐγγχὰρ** ἐκάθητο πρὸ τοῦ κυμβάλου, ἕτοιμος εἰς ἐξακολούθησιν τοῦ ἄσματος αὐτοῦ, ζητῶν ἀπὸ τοῦ ἀκροατηρίου του ἓν θέμα, μίαν λέξιν, ἕνα τίτλον, μίαν ἀνάμνησιν, μίαν φαντασιοπληξίαν, ὅπως χρησιμεύσῃ ὡς ἀφορμὴ εἰς τὴν εὐγλωττίαν καὶ τὴν ποίησιν τοῦ πνεύματός του.

Ἀφαιρέσας ἐκ τῆς πρὸ αὐτοῦ θέσεως τὰς ποιήσεις τοῦ Μουσσὲ ἔθεσα μυθιστόρημα φέρον τὴν ὑπογραφὴν τοῦ Ἀλεξάνδρου Δουμᾶς.

Ὁ Ἀριστοτέχνης συνωφρυώθη ἐπὶ μακρὸν χρόνον. Ἀναμφιβόλως ἐζήτει τὴν ὁδὸν καὶ τὴν ὁδηγὸν ἰδέαν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, τῷ πλήρει ἱστοριῶν, διηγημάτων καὶ θαυμάτων, ἐν ᾧ ὁ περιφανὴς μυθιστοριογράφος τόσας ἠκολούθησεν ὁδοὺς, τοσαῦτα δὲ αἰσθήματα καὶ τοσαύτας ἀνεκύησεν ἰδέας.

Ἐθεώρουν τὸν μουσικὸν συγκεντροῦντα τὰς δυνάμεις του, ἐπαναγινώσκοντα ἐν τῇ μνήμῃ του ὅ,τι εἰκοσάκις ἤδη ἀνέγνωσεν ἐν τοῖς βιβλίοις. Ἀνησύχουν δι' αὐτὸν καὶ ὑπὸ ἐνδομύχου καὶ μυστικῆς ὁρμῆς ἐπεθύμουν νὰ τῷ εἴπω:

« Φυλάχθητι! Καλῶς πράττεις ὁμιλῶν διὰ τοῦ κυμβάλου· ἀλλ' ἀδύνατον νὰ μεταδώσῃς ἡμῖν, ἔστω καὶ διὰ μακρυνῆς καὶ ἐξησθενημένης ἠχοῦς, τὰς ποικίλας φωνὰς τοῦ θαυμασίου τούτου διηγηματικοῦ, τοῦ ἀνεξαντλήτου τούτου αὐτοσχεδιαστοῦ, τοῦ μάγου τούτου. Φυλάχθητι! ἐπιθυμῇς πάλιν πρὸς τὰ πνευματωδέστερα, πρὸς τὰ εὐκολώτερα, πρὸς τὰ εὐτυχέστερα προτόντα τῆς φαντασίας τῆς συγχρόνου φιλολογίας. Ὁ Ἀλέξανδρος Δουμᾶς παίζει μετὰ πάντων καὶ παίζει τὰ πάντα, πείθει ἑαυτὸν περὶ ὅσων ἂν θέλῃ καὶ βιάζει ὑμᾶς ὅπως πιστεύητε εἰς ὅ,τι ἂν ἐπιθυμῇ. Αὐτοσχεδιάζει τὴν διδασκαλίαν τοῦ ἀναγνώστου αὐτοῦ, καὶ αὐτοσχεδιάζει τὴν ἰδίαν αὐτοῦ γνῶσιν πρὸς τοῖς ἄλλοις. Δὲν ἀμφιβάλλει περὶ τῆς ὑπάρξεως οὐδενὸς, οὐδὲ περὶ εὐπιστίας οἱουδήποτε. Γινώσκει, βλέπει, συμπεραίνει τὰ πάντα καὶ δεικνύει ἡμῖν, ὅ,τι δὲν ὑπάρχει. Ἐπινοεῖ, φαντάζεται, μεθύσκεται θορύβου καὶ λάμψεως. Διασκεδάζει, ὅσον ἂν δύνηται κάλλιον, οὐδεποτε λησμονῶν καὶ τὴν τῶν ἄλλων εὐχαρίστησιν. Τρέχει φλυαρῶν, μαχόμενος, γελῶν, κινῶν ἡμᾶς εἰς γέλωτα, ἐνίοτε δὲ ἀφαιρῶν ἀφ' ἡμῶν καὶ δάκρυα. Ταξειδεύει ἐν τῷ μέσῳ τοῦ κόσμου παίζων κωμῳδίαν ἀτελείωτον, κωμῳδίαν περιπετειῶν, κινδύνων, παρατηρήσεως, αἰσθήματος, πάθους, ὑποκρισίας, πτωχείας, πολέμου, μυθώδη ὅλως καὶ γοητεύουσαν κωμῳδίαν ἀξίαν τοῦ τίτλου: *χίλιαι καὶ μία ἡμέραι πνεύματος*. Ἀποπειράθητι λοιπὸν, ποιητὰ κυμβάλου, ὅπως εἰς τὰ ὦτα ἡμῶν ἠχήσῃς ἢ πιστευτὴν καταστήσῃς κωμῳδίαν τοιαύτην, ἐν ταῖς ποικιλίαις τῆς μυστηριώδους μουσικῆς σου! »

Ὁ Ἰούλιος ἀπεκρίθη εἰς τοὺς ψιθυρισμοὺς τῆς διανοίας μου διὰ τῆς ἐκρήξεως ἀγνοῶ τινος θορυβώδους ἄσματος, ὅπως ἔμελλε νὰ ἐξυπνήσῃ εἰς τὴν μνήμην τοῦ ἀκροατηρίου του τὰ πρόσωπα ῥωμαντικοῦ κόσμου ὁλοκλήρου. Αἱ σάλπιγγες τοῦ κυμβάλου προσεκάλουν περὶ ἡμᾶς εἰκόνας ἀξιεράστους, αἵτινες συνεκίνησαν ἡμᾶς συχνάκις καὶ εἰσέτι ἤρχοντο πρὸς εὐφροσύνην ἡμῶν. Ἕκαστος ἡμῶν, ἐν τῷ βάθει τῆς μνήμης του ἐχαιρέτα θελκτικόν τι πρόσωπον, ὅπερ συνήντησεν ἤδη ἐν μυθιστορήματι. Ἐφαίνετο ἡμῖν, ὅτι ἀναγνωρίζομεν βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον, ἁρμονικῶς ἐκτυλισσομένων τῶν φράσεων, τὰς χαριέσσας ἢ τρομερὰς φωνάς, αἵτινες τοσάκις ἤδη ὡμίλησαν πρὸς τὸ πνεῦμα ἢ πρὸς τὴν καρδίαν ἡμῶν. Ὁ κόσμος τοῦ μυθιστοριογράφου ἔζη καὶ ἀνεκινεῖτο, φωνοῦντος τοῦ κυμβάλου ἐν τῷ μέσῳ ὑποσκιάσεως, ἐν τῷ φωτὶ ἴσως τῆς σελήνης, διὰ τρόπου ἐξόχως μυστηριώδους καὶ ἐν μίγματι ἡμιορατῷ, παρεμφερεῖ χορῷ φαντασμάτων.

Ὑπῆρξε στιγμὴ καθ' ἣν ἐκθαμβος, γεγωνυίᾳ τῇ φωνῇ, προσωνόμαζον πρόσωπα, ἅτινα ἐπίστευον, ὅτι ἔβλεπον ἐν μιᾷ φράσει, ἐν ἑνὶ κινήματι, ἐν ἑνὶ ἤχῳ. Ὑπῆρξε στιγμὴ, καθ' ἣν ἐνόμισα, ὅτι τὸ κυμβαλον τοῦ Ἰουλίου ἐπαιάνιζεν ὁλόκληρον τὸ μυθιστόρημα τῶν *Σωματοφυλάκων* (Mousquetaires). Ἤκουον τὸν Ἀρταγνιὰν θραύοντα τὰ ποτήρια καὶ τὰς ὑέλους μὲ ἦθος ἀνδρείου καὶ ἡρωϊκοῦ ἀνδρός. Ἤκουον τὸν Πόρθον ὅστις ἐκτύπα ἐπὶ τοῦ ἤχηροῦ (pédale), ἐκβάλων φωνὴν φοβερὰν. Ἤκουον τὸν Ἀραμὴν, ὅστις ἐσκίρτα τερετίζων διφοροῦμενον ἀσμάτιον, ἀσμάτιον κατὰ τοῦ τρόπου τοῦ δεισιδαίμονος ἔρωτος. Ἤκουον τὸν ὑπερήφανον καὶ εὐαίσθητον Ἄθον εἰσέτι στενάζοντα καὶ γελῶντα μετὰ τῶν φίλων του. Ἤκουον τὰς ἀρὰς τῆς Μιλαδὺ καὶ τὰς ἀπειλὰς τοῦ Μορδὼντ, καὶ τὰς ὀργίλας κραυγὰς τοῦ Καρδιναλίου, καὶ τοὺς ςεναγμοὺς τῆς βασιλίσσης τῆς Γαλλίας.

Ἐπίσημον ὅμως καὶ φοβερὸν γεγονὸς ἐπῆλθεν αἴφνης ἐν τῷ μυστηριώδει τούτῳ κυμβάλῳ. Ἐν τῷ μυθιστορήματι τῶν *Σωματοφυλάκων* ἡ ἁρμονία ἐγένετο βαρεῖα, βαθεῖα, κλαίουσα, ἡ μελῳδία προσεπάθει ἔνθεν κἀκεῖθεν ἵνα καταστήσῃ καταληπτὸν, ὅτι παρεπονεῖτο, παρεκάλει καὶ ἤλπιζεν ἴσως. Φράσις σύντομος, κλονίζουσα, ἐκφοβίζουσα μὲ ἐκτύπησε μέχρι βάθους καρδίας. Ἡ φράσις αὕτη ἦτο συμβεβηκὸς μέγα· ἡ κεφαλὴ βασιλέως τῆς Ἀγγλίας ἔπιπτε πρὸ τῶν ποδῶν δημίου!

Ὁ ἦχος τοῦ μεγάλου τούτου πελεκυσμοῦ παρετάθη ἐπὶ τοῦ κυμβάλου ἀνὰ πᾶσαν φωνὴν σμικρυνόμενος· ἔλεγέ τις, ὅτε ἤχει ἡ τελευταία φωνὴ τῆς κλίμακος ταύτης, ὅτι νεῦρόν τι ἐκόπτετο ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ κυμβάλου καὶ ἐξέφευγεν αὐτοῦ ὡσεὶ κραυγὴ ὀδύνης, ὡσεὶ κραυγὴ ἐσχάτη. Μακρὰ σιωπὴ διεχύθη· ἡδυπαθὴς δὲ τότε φράσις γλυκῶς καὶ κρυφίως διωλίσθησε τῶν πλήκτρων τοῦ ὀργάνου· ἡ μελῳδία τότε ἐνεδύθη ἐνδύματα χοροῦ κομψοῦ· διέκρινα, ὅτι ὠρχοῦντο ἐν τῇ Αὐλῇ τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας.

Ἠρώτων ἐμαυτὸν, ἐνῷ ἤκουον, ἐνῷ ἐθαύμαζον, διὰ τίνος τέχνης, διὰ τίνος θαύματος ἐμπνεύσεως, διὰ ποίας μαγείας τῆς εὐφυΐας καὶ τοῦ πνεύματος ἡ μουσικὴ κατώρθου τοιαύτην ἀπάτην. Ἡ μουσικὴ αὕτη καθίστατο θέατρον ὁλοσχερές· ἤκουέ τις καὶ ἔβλεπε· ἦτο πραγματικὸς ἀντικατοπτρισμὸς ἐν τῷ θορύβῳ, ἐν τῷ ἤχῳ.

Ζ'.

Εἰς ὥραν ἤδη προκεχωρημένην τῆς νυκτὸς, καθ' ἣν στιγμὴν ἐμέλλομεν ἀποχαιρετῆσαι τὸν ἀριστοτέχνην τοῦτον, ἐκπλήττοντα πλέον ἡμᾶς, ὁ Ἐγγχὰρ μειδιῶν ἠνέῳξεν ὡραῖον βιβλίον, οὗτινος τὸ πλούσιον περικάλυμμα ἔφερεν ἀνάγλυφον χρυσοῦν εἰκονισμάτιον, ἄγγελον ἐργασίας τελειοτάτης καὶ χάριτος λατρείαν ἐπισυρούσης.

— Ἰδοὺ βιβλίον ἀγαπῶν καὶ ἱκετεῦον ἐνῷ ψάλλει, εἶπεν ἡμῖν ὁ Ἰούλιος· βιβλίον ὅπερ ἐγένετο διὰ ποιήσεως καὶ μουσικῆς. Δύσκολον δὲν εἶναι νὰ ψάλῃ ὁ ἀναγινώσκων αὐτό. Κρίνατε: τὸ βιβλιάριον τοῦτο περιέχει τὰς *Σκέψεις* (Méditations) τοῦ Κ. Λαμαρτίνου!

Ἐμέλλομεν νὰ ἐξέλθωμεν· ἀπεφασίσαμεν εἰσέτι, ἱστάμεθα ὄρθιοι· ἀλλ' ἐκαθήσαμεν ἐκ νέου. Καὶ ἠκούομεν ἤδη τὴν *πρὸς τὸν Βύρωνα ᾠδὴν*, τὴν *ἑσπέραν*, τὴν *λίμνην* καὶ τὸ *φθινόπωρον*.

Ὁ Ἰούλιος Ἐγγχὰρ ἤρξατο διὰ φράσεως τοῦ *Γοητευμένου Αὐλοῦ*, ἥτις πολλάκις ἤδη ἐπανελήφθη κατὰ τὴν μελῳδικὴν αὐτὴν μελέτην τῶν *Ποιητικῶν Σκέψεων*. Ἡ ἐκλογὴ τῆς φράσεως αὐτῆς τοῦ Μοζὰρ, τῆς μιμητικῆς αὐτῆς ἀνατολῆς, ἦτο ἤδη θελκτικὸν ἀπαύγασμα πνεύματος. Καὶ μόνος ὁ Λαμαρτίνος δι' αὐλοῦ γόητος δὲν ἤχησε τὴν ὡραιοτάτην γλῶσσαν καὶ δὲν ἔψαλε τὴν καλλιτέραν τοῦ κόσμου μουσικήν;

Ἀληθῶς ὁ ποιητὴς τῶν *Σκέψεων* καὶ τῶν *Ἁρμονιῶν* ἔπαιζε διὰ γόητος αὐλοῦ ἐν τῷ κυμβάλῳ τοῦ Ἰουλίου: Ψιθυρισμοὶ, στεναγμοὶ, παράπονα, προσευχαὶ, ἦχος οἴκτου, ἐκρήξεις φωνῆς καὶ καρδίας, ταραχὴ αἰσθηματικὴ, τεχνάσματα πάθους, μελαγχολία θίγουσα τὴν θρησκείαν ἐνῷ ἀποπειρᾶται τὴν μετὰ τῆς ποιήσεως ἀνύψωσιν, χαύνωσις χαίρουσα καὶ ἐπὶ τὴν ὀδύνην καὶ ἐπὶ τὸν θάνατον, θωπεῖαι διασκεδαζόμεναι ἐν τῇ λύπῃ, ἡμίπαυλα παρεμφερῆς σκιαῖς, ἄσματα μακρυνὰ, ταῦτὰ μελῳδίαις θλίψεων, ἐνίοτε φράσεις ἐπίσημοι, βαρεῖαι, βαθεῖαι, ψάλλουσαι δίστιχον τῆς Γραφῆς τῇ συνῳδίᾳ λύρας αἰολικῆς.

Ἀφ' ὅλων τούτων εὑρηται μέρος ἐν τῇ ποιήσει τοῦ Λαμαρτίνου· καὶ πάντα ταῦτα προεφαίνοντο ἐν τῇ μουσικῇ τοῦ Ἰουλίου Ἐγγχάρ. Ναί· ὁ ποιητὴς αὐτὸς ἔψαλλε τῇ ἑσπέρᾳ ἐκείνῃ μετὰ τοῦ εὐτυχοῦς ἀριστοτέχνου τὸν ὁποῖον οὕτω καλῶς ἐνέπνευσεν ἡ εὐφυΐα ἐκείνου· καὶ ἔψαλλε τὴν μόνωσιν, τὸν θλίψιν, τὴν νύκτα, τὰ νέφη, τὴν φύσιν, τὴν ἀνάμνησιν, τὴν ἀπολεσθεῖσαν εὐτυχίαν, τὸ ἰδανικὸν πάθος, τὴν μέθην τῆς καρδίας, τὸν ἔρωτα τοῦ Θεοῦ, τὸν περιλαμβάνοντα πάντα ἐπίγειον ἔρωτα.

Ἀκούων τὴν θαυμασίαν αὐτὴν *Σκέψιν*, τὴν θαυμασίαν ταύτην *ποιητικὴν ἁρμονίαν* κυμβάλου, ἐνόμιζον ὅτι ἔβλεπον ὀλισθαινούσας ἐπὶ τοῦ κυμβάλου σκιάς τινας ἀορίστους, εὐκινήτους, ἰδιοτρόπους· ἐπτερύγιζον αὗται ὑπὲρ τοὺς ἤχους, ἐφώτιζον τὰς μελῳδίας, καὶ εἰ δύναμαι εἰπεῖν, ἦσαν αἱ ψυχαὶ τῆς ποιήσεως! Ὁσάκις ἡ τέχνη δὲν λαμπρύνηται, δὲν θωπεύηται ὑπὸ τῆς ἀκτῖνος τῶν μυστηριωδῶν τούτων ψυχῶν, ἀριστοτέχνης δὲν ὑπάρχει, εἰμὴ ἄνθρωπος ἁπλοῦς, εὐφυὰ κοινὴ, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον ἐπιτηδεία χειρ! πλὴν οὐδὲν ἱερόν.

Γινώσκω σήμερον πλέον τί κατορθοῦται, τί τολμᾷ, τί φαντάζεταί τις διὰ τοῦ κυμβάλου, ἐὰν τοῦτο ἐμπνέεται, καὶ ἐμψυχοῦται ὑπὸ τῆς ποιήσεως· ὅταν τὸ κύμβαλον φθάσῃ εἰς τέρμα τοιοῦτον, ὅταν δηλαδὴ μεταφράζῃ, μιμῆται, χαρακτηρίζῃ ποιήματα ὁλόκληρα, δὲν εἶναι πλέον ἁπλοῦν μουσικὸν ὄργανον, ἀλλ' ἐξουσία θαυμασία, δύναμις διωργανισμένη, ἔχουσα καὶ καρδίαν καὶ κεφαλήν· διότι αἰσθάνεται καὶ σκέπτεται.

Ὄψεσθε καὶ ἀκούσεσθε καὶ οἱ Παρίσιοι ὅλοι χειροκροτήσουσι τὸ ποιητικὸν τοῦτο καὶ φανταστικὸν κύμβαλον τοῦ Ἰουλίου Ἐγγχάρ! Ψαλεῖ

θαυμάσια, ἅτινα ἀναμνήσουσιν ὑμῖν τὰ θαυμάσια τοῦ βιβλίου τοῦ Παγανίνη καὶ ἀπαγγελεῖ ὑμῖν, διὰ τῶν ἄκρων δακτύλων ἀριζουργήματα ποιήσεως καὶ πεζοῦ λόγου. Δότε αὐτῷ βιβλίον μυθιστοριογράφου καὶ παραστήσει ὑμῖν μυθιστορίαν λυρικήν! Ρίψατε αὐτῷ ποιημάτιον γεγραμμένον καὶ ἀκούσεσθε ποίημα ἄχων! Μεθύσει καὶ ἐκπλήξει ἴσως ὑμᾶς, καὶ ὅταν χειροκροτήσετε αὐτὸν διὰ τῶν ἡδυτέρων παλμῶν τῆς καρδίας ὑμῶν, ἀποδώσητε τῷ ἀριστοτέχνῃ τὴν ἐπωνυμίαν, ἣν ἤδη καὶ ἐγὼ τῷ ἀπένειμα· *ποιητὴς κυμβάλου.*

(Ἀκολουθεῖ.)

Ο ΕΡΥΘΡΟΣ ΠΕΙΡΑΤΗΣ.

Κεφάλαιον Γ'.

(Συνέχεια ὄρα φυλ. 58.)

Μόλις ὁ ξένος ἀπεχωρίσθη τοῦ εὐπίστου ράπτου, καὶ ἡ φυσιογνωμία του ἀπέβαλε τὴν ἔκφρασιν ἐκείνην τῆς σοβαρότητος καὶ ἀνέλαβεν ἄλλην μᾶλλον γαλήνιον καὶ φυσικωτέραν. Ἡ σκέψις ἐφαίνετο ὅτι δὲν ἦτο δι' αὐτὸν οὔτε ἔξις, οὔτε εὐάρεστος κατάστασις, διότι ἀνηλεῶς κτυπῶν διὰ τοῦ μαστιγίου τὸ ὑπόδημά του, εἰσῆλθεν εἰς τὴν κυριωτέραν τῆς πόλεως ὁδὸν ἐλαφρὸς τὸ βῆμα καὶ ἄφροντις τὸ ἦθος. Ἀλλὰ καὶ μόλην τὴν φαινομένην ταύτην ἀδιαφορίαν, οὐδενὸς σχεδὸν παρήρχετο διαβάτου χωρὶς νὰ τὸν καταμετρήσῃ διὰ τοῦ γοργοῦ βλέμματός του. Ὡς ἐκ τῆς σπουδῆς δὲ ἣν κατέβαλεν εἰς τὸ νὰ ἐξετάζῃ τοὺς πάντας φανερώτατον καθίστατο, ὅτι τὸ πνεῦμά του ἦτον ὄχι ὀλιγώτερον τοῦ σώματός του εὐκίνητον καὶ ζωηρόν. Ξένος ὅθεν ὑπὸ τοιούτους οἰωνοὺς παρουσιαζόμενος, πρὸς δὲ καὶ πρόδηλος ὅτι μακρόθεν ἤρχετο, ἐννοεῖται ὅτι δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ μὴ ἐλκύσῃ τὴν προσοχὴν τῶν προβλεπτικῶν ξενοδόχων, περὶ ὧν ἐλάβομεν ἤδη τὴν τιμὴν ἐν τῷ πρώτῳ ἡμῶν κεφαλαίῳ νὰ ὁμιλήσωμεν. Ἀλλ' ἐκεῖνος, κωφεύων πρὸς τὰς προθύμους καὶ λιαν ὑποχρεωτικὰς περιποιήσεις τῶν εὐγενεστέρων ἐξ αὐτῶν, ἔστη, ἐξ ἰδιοτροπίας παραδόξου, εἰς καπηλεῖόν τι ὅπερ ἦν τὸ σύνηθες ἐντευκτήριον πάντων τῶν ἀργῶν τοῦ λιμένος.

Εἰσελθὼν εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ οἰνοπωλείου τούτου, ὡς ἐκαλεῖτο, καί τοι ἦν φανερὸν ὅτι εἰς τὴν πατρίδα Ἀγγλίαν αἱ ἀξιώσεις του θὰ περιωρίζοντο μόνον εἰς τὸ ταπεινὸν ὄνομα τοῦ καπηλείου, εὗρεν αὐτὴν πλήρη τῶν συνήθων φοιτητῶν. Ἡ ἄφιξις δὲ ξένου ὅστις καὶ ὡς ἐκ τοῦ ἤθους καὶ ὡς ἐκ τῆς ἐνδυμασίας του ἐφαίνετο πολὺ ἀνώτερος τῶν κοινῶν θιασωτῶν τοῦ οἰνοπωλείου, ἐπέφερέ τινα διακοπὴν τῶν συνομιλιῶν. Ἀλλ' ἀμέσως τὸ κίνημα τοῦτο παρῆλθεν, ἅμα δηλονότι ὁ ξένος, ῥιφθεὶς ἐπί τινος ἑδράνου ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν ξενοδόχον, ὅ,τι ἤθελε. Οὐχ ἧττον ὅμως οὗτος, ὑπηρετῶν αὐτὸν, ἐνόμισε πρέπον νὰ τῷ ἀποδώσῃ ἐξαιρετικάς τινας περιποιήσεις καὶ νὰ τὸν ζητήσῃ συγχώρησιν, ἣν προώριζε ταυτοχρόνως καὶ δι' ἐκείνους τῶν τακτικῶν του ἀγοραστῶν οἵτινες εὑρίσκοντο ἐντός βολῆς τῆς φωνῆς του, διὰ τὴν ἀδιακρισίαν ἀνθρώπου τινὸς, ὅστις καθήμενος εἰς τὸ πέρας τῆς αἰθούσης τῆς μακρᾶς καὶ στενῆς, ὄχι μόνον ἐζάλιζε διὰ τῶν φωνῶν του πάντας, ἀλλ' ἐφαίνετο μάλιστα ἀναγκάζων ὅλους τοὺς περὶ αὐτὸν νὰ ἀκούσωσιν ἱστορίαν τινὰ περίεργον ἣν τοῖς διηγεῖτο.

— Εἶναι ὁ ναύκληρος τοῦ σωματεμπόρου τοῦ προσωρμημένου εἰς τὸν ἐξωτερικὸν ὅρμον, ἄρχοντά μου, προσέθετο ὁ ἄξιος τοῦ Βάκχου λειτουργὸς, ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος ἐγήρασεν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ὁ ὁποῖος εἶδε πράγματα τεράστια. Ὀνομάζεται γέρων Βορέας, ἂν καὶ τὸ καθαυτό του ὄνομα εἶναι Ἰάκωβος Νιχτιγκάλης. Ἡ μετωνομασία σοῦ ἀρέσει, ἄρχοντά μου;

Ὁ ξένος ἔφερε τὴν γλῶσσαν εἰς τὰ χείλη του. Ἔστρεψε δὲ τότε τὴν κεφαλὴν ὅπως ἐξετάσῃ τὸν ῥήτορα τοῦ οἰνοπωλείου.

Ἀνάστημα γιγαντιαῖον, μύστακες ὑπερμεγέθεις κρύπτοντες τὸ ἥμισυ σχεδὸν τοῦ σκαιοῦ προσώπου του, οὐλὴ πληγῆς βαθείας, ἥτις παρ' ὀλίγον ὑποδιήρει τὸ ἥμισυ τοῦτο εἰς πολλὰ μέρη, μέλη ἀνάλογα, σῶμα ἐν ὅλοις ἐπιδεικτικώτερον καθιστάμενον διὰ στολῆς ναύτου, ἅλυσσις μακρὰ ἐξ ἀργύρου ἐστιλβωμένου φέρουσα συρίκτραν μικρὰν ἐκ τοῦ αὐτοῦ μετάλλου, ταῦτα πάντα συνδραμόντα καθίστων τὸν περὶ οὗ ὁ λόγος ἄνθρωπον λίαν ἀξιοσημείωτον. Χωρὶς δὲ νὰ φανῇ ὅτι προσέσχε τὸ παραμικρὸν εἰς τὴν εἴσοδον ἀνδρὸς τόσῳ ἀνωτέρου τῶν συνήθων αὐτοῦ ἀκροατῶν, ὁ υἱὸς οὗτος τοῦ βαθυῤῥόου ὠκεανοῦ ἐξηκολούθησε τὴν διήγησίν του διὰ φωνῆς ἥτις ἐφαίνετο ὅτι τῷ ἐδόθη παρὰ τῆς φύσεως πρὸς ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ἁρμονικόν του ὄνομα (1) καὶ μάλιστα οἱ φθόγγοι τῆς εὐήχου φωνῆς του τοσαύτην εἶχον τὴν ὁμοιότητα πρὸς ὑποκώφους ταύρου μυκηθμοὺς, ὥστε τὸ οὖς ἔπρεπε νὰ ἦναι πολὺ λεπτὸν καὶ ἐξησκημένον ὅπως διακρίνῃ μεταξὺ τούτων καὶ ἐκείνων.

— Ἂς ὑποθέσωμεν λοιπὸν, εἶπεν ἐκτείνας τὸν στιβαρόν του βραχίονα καὶ κλειστοὺς μὲν κρατῶν ὅλους τοὺς ἄλλους δακτύλους, ἀνοικτὸν δὲ μόνον τὸν ἀντίχειρα ὅπως δείξῃ τὸ ἀναγκαῖον σημεῖον τοῦ ὁρίζοντος, ἂς ὑποθέσωμεν ὅτι τὰ παράλια τῆς Γουϊναίας ἦσαν ἀπὸ ἐδῶ, ὁ δὲ ἄνεμος ἔπνεεν ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ μέρος ἐκ διαλειμάτων, ὡς ἂν ὁ παμπόνηρος ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος τὸν κρατεῖ εἰς τὸν ἀσκὸν, πρὸς χρῆσιν ἡμῶν τῶν ναυτῶν πότε μὲν τὸν ἄφινε νὰ φεύγῃ διὰ μέσου τῶν δακτύλων του, ποτὲ δὲ τὸν ἔκλειεν εἰς τὸν ἀσκὸν μὲ μεγάλην προφύλαξιν καὶ τὸν ἔδενε μὲ βρόχον. — Ἀλλὰ ἠξεύρεις τί θὰ εἰπῇ ἀσκὸς, σύντροφε;

(1) Nightingale ἀγγλιστὶ ὀνομάζεται ἡ ἀηδών.

Ἡ ἀπροσδόκητος αὕτη ἐρώτησις ἀπευθύνθη πρὸς τὸν γνωστὸν ἤδη ἡμῖν χωρικὸν, ὅστις, ὑπὸ μάλην φέρων τὴν στολὴν ἣν ὁ ἔντιμος ῥάπτης τῷ εἶχε παραδώσῃ, ἠθέλησε καθ' ὁδὸν νὰ ἀκούσῃ καὶ τὴν ἱστορίαν τοῦ ὑποπλοιάρχου ὅπως οὕτως αὐξήσῃ τὴν ἐξ ἀνεκδότων προμήθειάν του, δι' ἧς προὐτίθετο νὰ φιλοδωρήσῃ τοὺς συγχωρίτας του. Γέλως δὲ γενικὸς ἀντήχησε τότε εἰς τὴν αἴθουσαν εἰς βάρος τοῦ ἀξιοτίμου Ταπεινοῦ. Ὁ Νιχτιγγάλης ἔῤῥιψε βλέμμα συνεννοήσεως πρὸς δύο ἢ τρεῖς τῶν ἐπιστηθίων του, καὶ ὠφεληθεὶς ἐκ τῆς περιστάσεως ὅπως δροσίσῃ τὸν λάρυγγά του διὰ ποτηρίου οἰνοπνεύματος καὶ ὕδατος ἀναμεμιγμένων ἐξηκολούθησε τὴν διήγησίν του διὰ τόνου τρόπον τινὰ παραινετικοῦ.

— Θὰ ἔλθῃ ἴσως καιρὸς, φίλε μου, νὰ μάθῃς τί εἶναι καὶ βρόχος, ἐὰν δὲν κρατῇς μὲ τὰς δύο χεῖρας τὴν τιμιότητά σου. Διότι ὁ λαιμὸς τοῦ ἀνθρώπου, σύντροφε, ἔγινε διὰ νὰ κρατῇ τὴν κεφαλήν του ἔξω τοῦ ὕδατος καὶ ὄχι διὰ νὰ στέκῃ ὡς κάλως, ἀλύγιστος καὶ τεντωμένος. Πρόσεχε λοιπὸν καλὰ, φίλε μου, νὰ ἔχῃς ἐν τάξει τοὺς λογαριασμούς σου καὶ νὰ ἔχῃς πυξίδα τὴν συνείδησίν του ὅταν ὁ ἄνεμος σὲ σπρώχνῃ εἰς τοὺς σκοπέλους τοῦ πειρασμοῦ.

Τότε δὲ παταγήσας τὴν γλῶσσαν ἐμφαντικῶς καὶ στρέψας περὶ ἑαυτὸν τὸ βλέμμα μετ' εὐχαριστίσεως, ὡς ἄνθρωπος ὅστις ἐξεπλήρωσεν ἠθικὸν καθῆκον, ἐξηκολούθησεν.

— Ἔλεγα λοιπὸν ὅτι ἡ γῆ ἦτον ἐδῶ καὶ ὁ ἄνεμος ἔπνεεν ἀπὸ ἐκεῖ *σιρῶκος*, καὶ ἴσως *ὀστροσιρῶκος*, πότε μὲν φυσῶν ὡς λυσσασμένος, πότε δὲ ἀφίνων τὰ ἱστία χαλαρὰ καὶ κυματοῦντα μεταξὺ τῶν κεραιῶν καὶ τῶν σχοινίων. Τὰ παιγνίδια αὐτὰ τοῦ ἀνέμου δὲν μὲ ἤρεσαν διότι ἦτον ἀμφίβολον ἂν *ἐκάμναμεν τὸ τέταρτόν* μας. Διευθύνθην λοιπὸν πρὸς τὴν πρύμνην μὲ σκοπὸν νὰ εὕρω εὐκαιρίαν νὰ εἴπω τὴν γνώμην μου, ἂν κατὰ τύχην μὲ ἠρώτων. Διότι πρέπει νὰ ἠξεύρεις, φίλε μου, ὅτι, κατὰ τὰς ἐδικάς μου περὶ ἀνατροφῆς καὶ θρησκείας ἰδέας, ὁ ἄνθρωπος δὲν ἀξίζει πολὺ πρᾶγμα, ἂν δὲν ἦναι προικισμένος μὲ καλὴν συμπεριφοράν. Διὰ τοῦτο καὶ ποτὲ δὲν μὲ βλέπεις νὰ χώνω τὸ χουλιάρι μου εἰς τὸ πινάκιον τοῦ πλοιάρχου, ἐκτὸς ἂν προσκληθῶ (καὶ τότε ἀλλάζει τὸ πρᾶγμα) διὰ τὸν λόγον, ὅτι ἡ ἐδική μου θέσις εἶναι ἐμπρὸς καὶ ἡ ἐδική του ὀπίσω. Δὲν λέγω εἰς ποῖον μέρος τοῦ πλοίου εὑρίσκεται τὸ καλήτερον κεφάλι ἀπὸ τὰ δύο, διότι ὡς πρὸς τοῦτο αὐτὸς ἠμπορεῖ νὰ ἔχῃ διαφορετικὴν ἰδέαν, ἂν καὶ οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς γνωρίζοντας τὰ τοιαῦτα δικαιόνουν ἐμὲ, ἀλλ' ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ τὸ πρᾶγμα, ἐγὼ ἐπέρασα εἰς τὴν πρύμνην μὲ σκοπὸν νὰ εἴπω τὴν γνώμην μου, ἂν μὲ ἐρωτήσουν. Καὶ πραγματικῶς δὲν ἐπερίμενα πολλὴν ὥραν καὶ τὸ πρᾶγμα ἦλθεν ὅπως τὸ ἐπρόβλεπα. — Κύριε Νιχτιγγάλη, μοῦ λέγει ὁ πλοίαρχος, — διότι ὁ πλοίαρχος εἶναι ἄνθρωπος μὲ ἀνατροφὴν καὶ ποτὲ δὲν λησμονεῖ τὴν καλὴν συμπεριφοράν, εἴτε εἰς τὸ κατάστρωμα εὑρίσκεται, εἴτε εἰς κανένα ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ πληρώματος ὁμιλεῖ, — Κύριε Νιχτιγγάλη, μοῦ λέγει, πῶς τὸ βλέπεις ἐκεῖνο τὸ κουρελάκι τὸ νέφος, ἐκεῖ κάτω εἰς τὸ βορειοδυτικόν; λέγει. — Μὰ τὴν πίστιν μου, πλοίαρχε, τοῦ εἶπα ἐγὼ ἀπόκοτα, ἀπόκοτα, διότι ἐγὼ ποτὲ δὲν συστέλλομαι νὰ ἀποκριθῶ ὁσάκις μοῦ ὁμιλοῦν μὲ εὐγένειαν — Μὰ τὴν πίστιν μου, πλοίαρχε, τοῦ εἶπα τότε ἐγὼ, ἐκτὸς ἂν ἔχῃ ἡ ἐντιμότης σου καλητέραν γνώμην, — καὶ τοῦτο, ἐννοεῖς, τὸ εἶπα διὰ τὸν τύπον, διότι αὐτὸς ἐμπρὸς εἰς ἐμὲ εἶναι ἕνα παιδάριον καὶ κατὰ τὴν ἡλικίαν καὶ κατὰ τὴν πεῖραν, ἀλλὰ ἐγώ ποτε δὲν ῥίπτω στάκτην εἰς τὸν ἀέρα· — μὰ τὴν πίστιν μου, πλοίαρχε, τοῦ εἶπα, ἡ γνώμη μου εἶναι νὰ μαζεύσωμεν τοὺς τρεῖς δόλωνας, (γάμπιας) καὶ νὰ σφίξωμεν τὸν ἐπίδρομον. Δὲν εἴμεθα βιαστικοὶ, διότι ἡ Γουϊναία δὲν θὰ φύγῃ ἀπὸ τὴν θέσιν της. Ὅσον δὲ διὰ τὰ ἐμποδίσωμεν τὸ πλοῖον ἀπὸ τὸ νὰ πέσῃ εἰς τὸ μέσον αὐτῶν τῶν ἀνέμων ἔχομεν τὸ μεγάλο ἱστίον . . .

— Καὶ αὐτὸ ἔπρεπε νὰ τὸ μαζεύσετε ὁμοίως ἐφώναξε φωνή τις ὁ ἦχος τῆς ὁποίας ἦν ἐπίσης βροντώδης ἂν καὶ ὀλιγώτερον τραχὺς ἢ ὁ τοῦ εὐφραδοῦς ναυκλήρου.

— Ὦ! ὦ! ποῖος εἶναι ὁ ἀμαθὴς αὐτὸς ὁ ὁποῖος λέγει αὐτό; ἠρώτησεν ὁ Νιχτιγγάλης ὑπεροπτικῶς, ὡσεὶ ὅλη αὐτοῦ ἡ χολὴ ἐτέθη εἰς κίνησιν ἐκ τῆς παρεμβάσεως ταύτης τῆς ὅσῳ ἀπροσδοκήτου τόσῳ καὶ αὐθάδους.

— Ἄνθρωπος ὅστις πολλάκις περιέπλευσε τὴν Ἀφρικὴν ἀπὸ τοῦ Βὸν μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου τῆς Χρηστῆς Ἐλπίδος καὶ ὅστις ἠξεύρει τί θὰ εἰπῇ καταιγὶς, ἀπεκρίθη ὁ Δὶκ Φίδης χειρονομῶν πρὸς τὸν μανιώδη ἀντίπαλόν του καὶ ἐπιτυχῆ ποιούμενος χρῆσιν τῶν πλατέων αὐτοῦ ὤμων ὅπως ἀνοίξῃ δίοδον διὰ τοῦ πλήθους τοῦ περικυκλοῦντος τὸ περισπούδαστον ὑποκείμενον τοῦ ναυκλήρου· ναὶ, συναδελφὲ. καὶ ἄνθρωπος, δύναμαι μάλιστα νὰ προσθέσω, ὅστις, ἀμαθὴς ἢ μὴ, δὲν θὰ ἐσυμβούλευε ποτὲ τὸν πλοίαρχόν του νὰ κάθεται νὰ φυλάττῃ ὀπίσω τὰ ἱστία, ἐνῷ ἦτο φανερὸν ὅτι ἤθελεν ἔχει ἀπὸ τὴν πρύμνην τὸν ἄνεμον,

Ὁ ἀποφασιστικὸς τόνος δι' οὗ ἐξεφράσθη ἡ γνώμη αὕτη, ἣν πάντες οἱ παρεστῶτες συσκεψάμενοι εὗρον λίαν αὐθάδη, διήγειρεν ἐν τῇ αἰθούσῃ γενικὴν κατακραυγήν. Ἐνθαῤῥυνθεὶς ὅθεν ἐκ τῆς ἀδιαφιλονεικήτου ταύτης εὐνοίας, ὁ ἄξιος Νιχτιγγάλης δὲν ἔμεινεν ἕως ἐκεῖ, ἡ δὲ ῥητορική του ἀποστροφὴ δὲν ἦν ἐκ τῶν μετριωπαθεστέρων. Καὶ τότε ἐτονίσθη συμφωνία θορυβώδης καὶ γενικὴ, κατὰ τὴν ὁποίαν τὰ πρόσωπα διηρέθησαν, καὶ αἱ μὲν ὀξεῖαι καὶ μεμψίμοιροι τῶν παρεστώτων φωναὶ ἀνέλαβον τοὺς ὑψηλοὺς τόνους, αἱ δὲ ἀμοιβαῖαι

σκώψεις καὶ αἱ λοιδωρίαι καὶ αἱ ὕβρεις τῶν δύο διαμαχομένων ἐπεφύλαξαν εἰς ἑαυτὰς τὸ μέρος τοῦ βαρυτόνου.

Ἀδύνατον δὲ ὑπῆρξεν ἐπί τινα χρόνον νὰ διακρίνῃ τις εἰς ποῖον βαθμὸν εὑρίσκετο ἡ φιλονεικία, τοσοῦτον ἡ σύγχυσις τῶν γλωσσῶν ἦτο μεγάλη· συμπτώματά τινα μάλιστα ἐφαίνοντο προμηνύοντα ὅτι ὁ Φίδης καὶ ὁ ναύκληρος ἦσαν ἀρκετὰ διατεθειμένοι νὰ λύσωσι τὴν διαφορὰν αὐτῶν κατὰ μέθοδον δραστικωτέραν καὶ μᾶλλον καταπειστικήν. Καὶ τῷ ὄντι ὁ Φίδης εἶχε τεθῇ ἀπέναντι τοῦ γίγαντος ἀντιπάλου του, ἐρρενθύετο δὲ ἐπὶ ἰγνυῶν αἵτινες ἐφαίνοντο ἀνεπίδεκτοι πάσης κάμψεως. Αἱ ἐνεργητικώτεραι χειρονομίαι διεδέχοντο ἀλλήλας μετὰ ταχύτητος κατὰ τοσοῦτον τρομακτικῆς, καθόσον κατεδείκνυον τὴν ἰσχὺν τεσσάρων ἀθλητικῶν βραχιόνων ῥοζωδῶν ὡς ῥόπαλον δρύϊνον, ἐπὶ τῶν ὁποίων τὰ προέχοντα ὀστὰ καὶ αἱ ἐξωγκωμέναι φλέβες ἐφαίνοντο ἀπειλοῦντα νὰ κατασυντρίψωσι πάντα ὅστις ἤθελεν ἐπιχειρήσει νὰ τοῖς ἀντισταθῇ. Ἐν τούτοις, καθόσον αἱ γενικαὶ κραυγαὶ κατὰ μικρὸν κατηυνάζοντο, ἡ φωνὴ τῶν δύο διαμαχομένων ἤρχισεν ἀκουομένη, καὶ, ἐπειδὴ δὲν ἐζήτουν τι καλήτερον παρὰ νὰ ἀναθέσωσι τὴν ὑπεράσπισιν αὐτῶν εἰς τὴν δύναμιν τῶν πνευμόνων των, εὐχαρίστως ἐγκατέλιπον τὴν ἐμπόλεμον στάσιν των καὶ ἑκάτεροι ἡτοιμάσθησαν εἰς τὴν ἔφοδον τῆς εὐγλωττίας.

— Εἶσαι περίφημος ναυτικός, συναδελφὲ, εἶπεν ὁ Νιχτιγγάλης ἀναλαβὼν τὴν προτέραν θέσιν του, ἂν τὰ λόγια ἦσαν ἔργα, καμμία ἀμφιβολία ὅτι θὰ ἔκαμνες καὶ πλοῖον νὰ ὁμιλήσῃ. Ὅσον τὸ κατ' ἐμὲ, ὅστις εἶδα στόλους συγκροτουμένους ἀπὸ πλοῖα δίκροτα καὶ τρίκροτα ὅλων τῶν ἐθνῶν, — ἐγὼ ὅστις εἶδα παντὸς εἴδους στόλους ἀνακωχεύοντας καὶ τόσον ἥσυχα ἱσταμένους, ὡς ἂν νὰ ἦσαν γλάροι ἐνῷ εἶχαν μαζευμένους μόνον τοὺς δόλωνας, ἐγὼ ἐλπίζω νὰ ἠξεύρω πῶς πρέπει τις νὰ φερθῇ εἰς τοιαύτην περίστασιν.

— Καὶ ἐγὼ, ἐπανέλαβεν ὁ Δίκ, ἐγὼ λέγω ὅτι δὲν πρέπει νὰ μεταχειρίζεταί τις τὰ ὀπίσω ἱστία. Μεταχειρίσου τὰ ἱστία τῶν προτόνων, ἂν ἀγαπᾷς, δὲν βλάπτει διόλου· ἀλλὰ ποτὲ ἕνας καλὸς ναύτης δὲν θ' ἀφήσῃ τὸν ἄνεμον νὰ τοῦ πέσῃ εἰς τὸ πλωρὶ, ἂν γνωρίζῃ ὀλίγον τὴν τέχνην του· ἀλλὰ ἐπειδὴ τὰ λόγια εἶναι καθὼς ὁ κεραυνὸς, ὁ ὁποῖος κάμνει τόσον κρότον ἐπάνω, δὲν καταβαίνει ὅμως καὶ εἰς τὸ κατάστρωμα, τοὐλάχιστον καθόσον εἶδα ἕως τώρα, διὰ τοῦτο ἂς ἐκλέξωμεν ὡς δικαστὴν κανένα, ὁ ὁποῖος νὰ ἔκαμεν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ὁ ὁποῖος νὰ ἠξεύρει τί θὰ εἰπῇ κεραιουχία.

— Ἂν ἦτον ἐδῶ ὁ ἀρχαιότερος ναύαρχος τοῦ βασιλικοῦ στόλου δὲν ἤθελεν ἀργήσει νὰ εἰπῇ ποῖος ἔχει δίκαιον καὶ ποῖος ἄδικον. Ἀκούσετε, σύντροφοι· ἂν ἦναι κανεὶς μεταξύ σας ὁ ὁποῖος νὰ ἀνετράφη εἰς τὴν θάλασσαν, ἂς ὁμιλήσῃ διὰ νὰ μὴ μένῃ κρυμμένη ἡ ἀλήθεια αὐτοῦ τοῦ περιστατικοῦ.

— Μὰ τὴν πίστιν μου, ἐφώναξεν ὁ Φίδης, ἰδοὺ ὁ ἄνθρωπος· καὶ ἐκτείνας τὸν βραχίονα ἥρπασεν ἀπὸ τὸν λαιμὸν τὸν Σκιπίωνα καὶ τὸν ἔσυρε χωρὶς πολλὰς περιποιήσεις εἰς τὸ μέσον τοῦ κύκλου τοῦ σχηματισθέντος πέριξ τῶν δύο ἀνταγωνιστῶν. Εἶναι ἕνας βάστειος ὅστις ἔκαμεν ἓν ταξείδιον περισσότερον ἀπὸ ἐμὲ εἰς τὴν Ἀφρικὴν, διὰ τὸν λόγον ὅτι ἐγεννήθη ἐκεῖ. Ἔλα λοιπὸν, Ἀφρικανέ μου, εἰπὲ εἰς τοὺς κυρίους τούτους μὲ ποῖον πανίον θὰ τὸ βαστάξῃς *ὄρτσα λὰ πάρτα* εἰς τὰ παράλια τοῦ γενεθλίου τόπου σου, ὅταν βλέπῃς τὴν καταιγίδα νὰ σε καταφθάνῃ;

— Ἐμένα διόλου νὰ μὴν τὸ βαστάξῃ *ὄρτσα λὰ πάρτα*, εἶπεν ὁ μαῦρος, ἐμένα νὰ κάμῃ τὸ πλοῖον φύγῃ γρήγορα, γρήγορα ἐμπρὸς ἀπὸ τὸν ἄνεμον.

— Βέβαια, βέβαια· ἀλλὰ διὰ νὰ ἦσαι ἕτοιμος εἰς περίπτωσιν θυέλλης, θὰ τὸ ἐβάστας μὲ τὸ μεγάλον πανίον, ἢ θὰ τὸ ἄφινες ὀλίγον ἔξω τῆς γραμμῆς τοῦ ἀνέμου μὲ πανίον *πλωρισό*;

— Καὶ τὸ μικρὸν παιδὶ νὰ ἠξεύρῃ τοῦτο, ἀπεκρίθη μεμψιμοίρως ὁ Σκιπίων, διότι ἡ ἐρωταπόκρισις αὕτη ἤρχιζε νὰ τὸν ἐνοχλῇ. Ἂν ἐσένα θέλει ξεκινήσῃ, πῶς ἠμπορέσει μὲ τὸ μεγάλο πανίον; Ἀποκριθεῖς εἰς αὐτὸ, κύριος Δίκ.

— Κύριοι, εἶπεν ὁ Νιχτιγγάλης στρέψας περὶ αὐτὸν τὸ βλέμμα μετ' ἀξιοπρεπείας, ἐρωτῶ τὰς τιμιότητάς σας, ὁμοιάζει τώρα νὰ μᾶς φέρουν ἕνα συγχαμερὸν μαῦρον νὰ εἴπῃ τὴν γνώμην του εἰς τὰ *μοῦτρα* ἑνὸς λευκοῦ;

Ἡ ἔκκλησις αὕτη εἰς τὸ ὑπέρτατον δικαστήριον τῆς προσβληθείσης ἀξιοπρεπείας τῶν περιεστώτων ἔσχε τὸ ἀποτέλεσμά της· γενικὴ κατακραυγὴ διηγέρθη. Ὁ Σκιπίων, τὸν ὁποῖον οὐδὲν ἤθελε καταπείσῃ νὰ παραιτηθῇ τὴν γνώμην του ταύτην καὶ ὅστις θὰ τὴν ὑπεστήριζε, κατὰ τὸν τρόπον του, κατὰ παντὸς ὅστις ἤθελεν ἐπιχειρισθῇ νὰ τὴν ἀντικρούσῃ, ὁ Σκιπίων, λέγομεν, δὲν ἔλαβε τὸ θάρρος νὰ ἀντισταθῇ εἰς τὴν προφανῆ ταύτην ἀπόδειξιν ὅτι ἡ παρουσία του εἰς τὴν αἴθουσαν ἐθεωρεῖτο περιττή. Χωρὶς ἄρα νὰ εἴπῃ οὐδὲ λέξιν πρὸς ὑπεράσπισίν του, ἐσταύρωσε τὰς χεῖρας καὶ ἐξῆλθε τοῦ καπηλείου μὲ ταπείνωσιν καὶ ὑποταγὴν ἀνθρώπου οὗ τινος πᾶσα ἡ ζωὴ διῆλθεν ἐν ἐξευτελισμοῖς. Ἀλλ' ὁ Φίδης ὅστις ἔβλεπεν οὕτως ἑαυτὸν ἀποστερηθέντα ἀφροσδοκήτως τοῦ ὑπερασπιστοῦ του, εἰς μάτην ἐξέσχισε τὸν λάρυγγά του προσκαλῶν αὐτὸν νὰ ἐπιστρέψῃ· δὲν κατώρθωσε νὰ τὸν καταπείσῃ νὰ ἐπανέλθῃ· βλέπων λοιπὸν ὅτι δὲν ἐπετύγχανε κατέπιε τὸ ἐναπομείναν εἰς τὸ ποτήριόν του οἰνόπνευμα, ὁμνύων, ἐνῷ ἠτένιζε τὸ βλέμμα πρὸς τὸν ἀντίπαλόν του, ὅτι, κατ' αὐτὸν, ὁ μαῦρος, ἂν τὸν μετεχειρίζοντο ὅπως ἔπρεπεν, ἤθελεν ἀποδειχθῇ λευκότερος μεταξὺ τῶν δύο, καὶ ἐξελθὼν ἠκολούθησε τὸν Ἀφρικανόν.

Ὁ θρίαμβος τοῦ ναυκλήρου ἐγένετο τότε ἐντελὴς καὶ μετ' εὐχαριστήσεως ἐδέχθη τὰ συγχαρητήρια πάντων.

— Κύριοι, εἶπεν ἀποτεινόμενος μετὰ μεγαλητέρας παρά ποτε σοβαρότητος πρὸς τὸν ἔντιμον σύλλογον τῶν ἀκροατῶν του, βλέπετε ὅτι ὁ ὀρθὸς λόγος πηγαίνει ἴσα ὡς τὸ πλοῖον τὸ ὁποῖον ἔχει οὖριον τὸν ἄνεμον καὶ δὲν παρακυλᾷ. Ἀποστρέφομαι, ἀκούσατέ το καλὰ, ἀποστρέφομαι τὰ καυχήματα, καὶ δὲν ἠξεύρω ποῖος εἶναι αὐτὸς ὁ σύντροφος ὁ ὁποῖος μᾶς ἔφυγε· ἀλλ' ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἠξεύρω εἶναι ὅτι ἀπὸ τὴν Βοστώνην ἕως εἰς τὰς δυτικὰς Ἰνδίας δὲν θὰ εὑρεθῇ ἄνθρωπος ὅστις νὰ γνωρίζῃ καλήτερα ἀπὸ ἐμὲ νὰ ταξειδεύῃ πλοῖον ἢ νὰ τὸ βαστᾷ εἰς τὸ πέλαγος ἀκίνητον, φθάνει μόνον νὰ . . .

Ὁ Νιχτιγγάλης δὲν ἐτελείωσε τὴν φράσιν αὐτοῦ, ἀλλ' ἔμεινεν αἴφνης ἄφωνος ὡσεὶ εἶχε χάσει τὸν λόγον, οἱ δὲ ὀφθαλμοί του προσηλώθησαν ὡς ἐν ἐκστάσει ἐπὶ τοῦ διαπεραστικοῦ βλέμματος τοῦ πρασινοφορουῦντος ξένου, ὅστις ἐλθὼν συνανεμίγη μετὰ τοῦ περικυκλοῦντος αὐτὸν πλήθους.

— Ἴσως, εἶπε τέλος ὁ ναύκληρος λησμονήσας τὴν φράσιν ἣν εἶχεν ἀρχίσει, ἕνεκα τῆς ἀπροσδοκήτου ἐμφανίσεως ἀνθρώπου τοῦ ὁποίου τὸ ἐπ' αὐτοῦ προσηλωμένον βλέμμα ἦτο τόσῳ ἐπιτακτικὸν, ἴσως ὁ κύριος ἐδῶ γνωρίζει ναυτικὴν, καὶ τότε ἠμπορεῖ νὰ μᾶς διαλύσῃ τὴν φιλονεικίαν μας.

— Ἡμεῖς εἰς τὰ πανεπιστήμια δὲν σπουδάζομεν τὴν ναυτικὴν, ἀπεκρίθη ἀδιαφόρως ὁ ξένος· ἀλλ' ὁμολογῶ ὅτι ἐξ ὅσων σᾶς ἤκουσα λέγοντας, ἐγὼ θὰ ἐπροτίμων νὰ φύγω γρήγορα, γρήγορα ἐμπρὸς ἀπὸ τὸν ἄνεμον.

Τοὺς λόγους δὲ τούτους ἐπρόφερε μὲ ἔμφασιν ἥτις ἦν ἱκανὴ νὰ διεγείρῃ ὑπονοίας ὅτι ὁ ξένος δὲν ἤθελεν ἴσως δι' αὐτῶν νὰ παίξῃ μὲ τὰς λέξεις, καθόσον μάλιστα ῥίψας ἀμέσως ἐπὶ τῆς τραπέζης τὸ ἀντίτιμον τοῦ ποτοῦ του ἐξῆλθε καὶ ἄφησεν οὕτως ἐλεύθερον τὸ στάδιον εἰς τὸν Νιχτιγγάλην. Οὗτος δὲ μετὰ μικρὰν παῦσιν ἀνέλαβε τὴν διήγησίν του, ἀλλ' εὐκολον ἦτο νὰ παρατηρήσῃ τις ὅτι, εἴτε ἐκ τοῦ κόπου, εἴτε ἐκ πάσης ἄλλης αἰτίας, ἡ γλῶσσά του δὲν εἶχε τὴν πρώτην της εὐκαμψίαν, οὐδὲ ἡ φωνή του τὴν ἄρτι διατορίαν, καὶ ὅτι ὁ ἱστορικὸς πολλάκις περιέπιπτεν εἰς ἀσυναρτησίας, προερχομένας ἐξ αἰφνιδίων καὶ συχνῶν διακοπῶν. Τελειώσας δὲ οὕτω τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν φιάλην του ἠγέρθη καὶ ἐξελθὼν διευθύνθη εἰς τὴν προκυμαίαν, ὅθεν λέμβος ἐλθοῦσα τὸν παρέλαβεν ὅπως τὸν φέρῃ εἰς τὸ σωματεμπορικὸν πλοῖον, ὅπερ καθ' ὅλον τοῦτο τὸ διάστημα δὲν εἶχε παύσει νὰ ἦναι ἀντικείμενον τῆς ἰδιαιτέρας προσοχῆς τοῦ μετ' ὀλίγον μέλλοντος ἐντιμοτάτου καὶ ἐκλαμπροτάτου Ὀμέσπου.

Ὁ δὲ ξένος ἐν τούτῳ ὁ πρασινοφορῶν εἶχεν ἀκολουθήσει τὴν μεγάλην τῆς πόλεως ὁδόν. Ὁ Φίδης ἐπορεύετο ζητῶν τὸν μαῦρον τὸν θορυβηθέντα, μεταξὺ δὲ βαδίζων ἐψιθύριζεν ὕβρεις καὶ λοιδωρίας κατὰ τοῦ δυστυχοῦς Σκιπίωνος, τὸν ὁποῖον ἐφόρτωσε, κατὰ γράμμα, ἐξ ὕβρεων, διότι δὴθεν τὸν εἶχε παραιτήσει καὶ φύγει καθ' ἣν στιγμὴν δὲν τοῖς ἔμενε πλέον παρὰ νὰ νικήσωσι τὸν ἀντίπαλόν των.

Ἐκ τοῦ ἀλλοκότου χαρακτῆρος τῶν δύο τούτων παραδόξων ἀνθρώπων παρακινηθείς, ἢ ἴσως ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἰδιοτροπίας παρασυρόμενος, ὁ ξένος ἠκολούθησε τὰ βήματά των. Ἀπομακρυνθέντες δὲ τῆς παραλίας ἀνέβησαν εἰς λόφον τινὰ, καὶ κατ' αὐτὴν τὴν στιγμὴν ὁ δικηγόρος τοὺς ἔχασεν ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς του, καθόσον μάλιστα εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο ἡ ὁδὸς ἢ μᾶλλον ἡ ἀτραπὸς ἐστρέφετο. Ἐτάχυνε λοιπὸν τὸ βῆμα καὶ ἀφοῦ ἐφοβήθη ὅτι ἔχασε τὰ ἴχνη αὐτῶν, μετά τινας στιγμὰς ἔλαβε τὴν εὐχαρίστησιν νὰ ἴδῃ τοὺς δύο φίλους ἐντὸς αἱμασιᾶς ἐκ θάμνων συμποσιάζοντας μὲ τὸ λιτὸν δεῖπνον τὸ ὁποῖον, ἐντὸς μικροῦ σάκκου περιεχόμενον, ἐκράτει ὁ λευκὸς ὑπὸ μάλην, καὶ τὸ ὁποῖον οὗτος διεμερίζετο διὰ γενναιότητος τὰ μάλιστα τιμώσας αὐτὸν μετὰ τοῦ συνεταίρου του, ὅστις εἶχε καθήσει πλησίον αὐτοῦ· καὶ τοῦτο ἀπεδείκνυεν ὅτι ἡ εἰρήνη εἶχεν ἀποκατασταθῇ ἐντελῶς μεταξὺ αὐτῶν, πάντοτε ὅμως ἐκάθητο ὀλίγον ὀπίσω ἐκ σεβασμοῦ πρὸς τὸ προνομιοῦχον χρῶμα. Ὁ δικηγόρος ὅθεν ἐπλησίασε πρὸς αὐτούς.

— Ἂν ἐβγάλλετε ἀπὸ τὸν σάκκον τὰς χεῖρας τόσον γεμάτας, φίλοι μου, τοῖς εἶπεν, ἴσως ὁ τρίτος σας σύντροφος κοιμηθῇ νηστικός.

— Ποῖος ὁμιλεῖ; ἐφώνησεν ὁ Δικ ὑψώσας μετὰ κόπου τὴν βαρεῖάν του κεφαλὴν δι' ἐκφράσεως χονδροῦ μολοσσικοῦ σκύλου διαταραχθέντος εἰς τοιαύτην σπουδαίαν στιγμήν.

— Θέλω μόνον νὰ σᾶς ἐνθυμήσω ὅτι ἔχετε καὶ ἄλλον σύντροφον, ἐπανέλαβεν εἰπὼν εὐγενῶς ὁ ξένος.

— Ἄ! θέλεις κἀνὲν κομμάτιον, σύντροφε; εἶπεν ὁ Φίδης καὶ ἔτεινε πρὸς αὐτὸν τὸ σακκίον διὰ τῆς παραδειγματικῆς ἐλευθεριότητος ναύτου, νομίσας ὅτι ὁ ξένος πλαγίως πως ἐζήτει νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὸ συμπόσιον.

— Καλὲ, ἀκόμη δὲν μ' ἐνοήσετε· εἰς τὴν προκυμαίαν ὅτε ἤσθε εἴχετε καὶ ἄλλον σύντροφον.

— Ναὶ, ναὶ, εἶναι ἐκεῖ, ἀνηκτὰ, εἰς τὸν παλαιὸν ἐκεῖνον φάρον ἐκεῖ, κύριε, ὅπου βλέπετε τὸν σωρὸν ἐκεῖνον τῶν λίθων οἱ ὁποῖοι φαίνονται ἕτοιμοι νὰ καταπέσωσι.

Ὁ ξένος παρετήρησε πρὸς τὴν δειχθεῖσαν διεύθυνσιν καὶ εἶδε τὸν νέον ναύτην περὶ τοῦ ὁποίου ἠρώτα ὄρθιον ὑπὸ ἀρχαιόν τινα πύργον ὅστις ἀνεπαισθήτως πως κατέῤῥεεν ὑπὸ τοῦ χρόνου ὑποσκαπτόμενος, καὶ ὅστις ὀλίγον ἀπεῖχε τοῦ μέρους ὅπου ὁ ξένος εὑρίσκετο. Ῥίψας λοιπὸν δραχμὴν μικρῶν κερματίων εἰς τοὺς δύο ναύτας, τοῖς κυλίσθη, ὡς ἐκ περισσοῦ, καλὴν τὴν ὄρεξιν, καὶ ἐξῆλθε τῆς αἱμασιᾶς, μὲ σκοπὸν νὰ ἐπισκεφθῇ καὶ αὐτὸς, ὡς ἐφαίνετο, τὰ ἐρείπια.

— Ὁ σύντροφος ἐδῶ μεταχειρίζεται ἐλεύθερα τὰ χρήματά του, εἶπεν ὁ Δὶκ ἀναστείλας πρὸς ὥραν τὴν ἐνέργειαν τῶν ὀδόντων του, ὅπως ἐκ νέου καὶ μᾶλλον ἐπακριβῶς παρατηρήσῃ τὸν ξένον Ἀλλ' ἐπειδὴ αὐτὰ δὲν θὰ ἔλθουν ἀπὸ ἐκεῖ ὅπου τὰ ἔσπειρεν, ἠμπορεῖς, σύντροφε, νὰ τὰ κάμῃς νὰ πάρουν τὸν δρόμον τοῦ κόλπου μου. Δὲν ἔχει σφικτὸ τὸ χέρι, μὰ τὴν ἀλήθειαν, αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος· αὐτοὶ οἱ νομικοὶ πέρνουν τὰ χρήματά των ἀπὸ τὸ σακκούλιον τοῦ διαβόλου, καὶ ὡς τὰ κερδαίνουν, οὕτω τὰ σκορπίζουν καὶ εὔκολα.

Ἀλλ' ἡμεῖς ἀφίνοντες τὸν μαῦρον νὰ συλλέξῃ τὰ νομίσματα καὶ νὰ τὰ ἀποθέσῃ ὡς διετάχθη εἰς τὰς χεῖρας τοῦ λευκοῦ ἑταίρου του, ὅστις, ἂν καὶ δὲν ἦτο κύριός του, ἦτον ὅμως πάντοτε ἕτοιμος νὰ ἐξασκήσῃ ἐπ' αὐτοῦ τὴν αὐτὴν ἐξουσίαν, ὡς ἂν εἶχε πᾶν δίκαιον, θὰ ἀκολουθήσωμεν τὸν ξένον, ὅστις διευθύνετο πρὸς τὸ ἑτοιμόρροπον οἰκοδόμημα. Δύσκολον ἦτο νὰ ἐννοήσῃ τις κατὰ τί τὰ ἐρείπια ταῦτα ἠδύναντο νὰ κινήσωσι τὴν προσοχὴν ἢ τὴν περιέργειαν ἀνθρώπου ὅστις, τοὐλάχιστον καθόσον ὁ ἴδιος διϊσχυρίζετο, πολλάκις ἠδυνήθη νὰ θαυμάσῃ τὰ κατὰ πολὺ περισπουδαστότερα τῶν ἀρχαίων χρόνων μνημεῖα πέραν τοῦ Ἀτλαντικοῦ, ἐνῷ ἡ προκειμένη οἰκοδομὴ δὲν ἦτον ἄλλο εἰμὴ μικρός τις στρογγύλος πύργος, ἱδρυμένος ἐπὶ ὑποστατῶν χονδροειδεστάτων δι' ἀψίδων συνεχομένων, καὶ κατὰ πρώτην ὄψιν δυνάμενος νὰ διεγείρῃ εἰς τὸν νοῦν τοῦ θεατοῦ τὴν ἰδέαν ὅτι, ἴσως κατὰ τὸν πρῶτον οἰκισμὸν τῆς χώρας ἐπεῖχε τόπον φρουρίου, μολονότι ἔπειτα καθίστατο προφανέστερον ὅτι ἦν οἰκοδόμημα φύσεως εἰρηνικωτέρας. Ἥμισυ περίπου αἰῶνα μετὰ τὴν ἐποχὴν, περὶ ἧς λαλοῦμεν, τὸ μικρὸν τοῦτο μνημεῖον, τὸ ἀξιοσημείωτον μόνον διὰ τὸ σχῆμα, τὰ ἐρείπια καὶ τὸ ὀλισκόν του, κατέστη αἴφνης ἀντικείμενον τῶν ἐξερευνήσεων καὶ παρατηρήσεων τοῦ πολυμαθοῦς ἐκείνου σώματος, τοῦ τόσον πολλαπλασιασθ.ντος,—λέγομεν, τῶν ἀμερικανῶν ἀρχαιολόγων. Δὲν εἶναι δὲ παράδοξον, ὅτι ἐρείπια τοσούτῳ τιμώμενα, ἐγένοντο αἰτία παραγωγὸς πολλῶν σοφῶν παρατηρήσεων καὶ θερμῶν συζητήσεων. Ἀλλ' ἐνῷ οἱ ἱπποτικοὶ ζηλωταὶ τῶν ἐγχωρίων τεχνῶν καὶ ἀρχαιοτήτων γενναιοφρόνως ἀλληλοκτονοῦντο δι' ὀξυτάτων γραφίδων περὶ τὰ τείχη ταῦτα τὰ ἑτοιμόρροπα, οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι οἱ ὀλιγώτερον μεμυημένοι εἰς τὰ μυστήρια τῆς ἀρχαιολογίας καὶ ἐπομένως μᾶλλον ἀδιαφόρως ἔχοντες πρὸς αὐτὴν, ἐθεώρουν τοὺς διαμαχομένους μετὰ τῆς αὐτῆς ἐκπλήξεως μεθ' ἧς οἱ ἀναγνῶσται τοῦ Δὸν Κισώτου εἶδον τὸν ἔνδοξον ἱππότην τῆς Μάγχης ἐκδικούμενον κατὰ τῶν ἄλλων ἐκείνων ἀνεμομύλων τῶν διὰ τοσαύτης εὐφυΐας περιγραφέντων ὑπὸ τοῦ ἀθανάτου Σερβάντου.

Εἰς τὸ μέρος λοιπὸν τοῦτο πλησιάσας ὁ ξένος ἐμάστισε καὶ πάλιν ἐλαφρῶς τὸ ὑπόδημά του, πλὴν ἤδη ὅπως πρεσελκύσῃ τὴν προσοχὴν τοῦ νέου ναύτου, ὅστις ἐφαίνετο εἰς βαθεῖς βεβυθισμένος διαλογισμοὺς, καὶ πλησιάσας αὐτὸν ἄνευ ἄλλων προηγουμένων.

— Τὰ ἐρείπια ταῦτα δὲν θὰ ἦσαν πολὺ κακὰ, εἶπεν οἰκείως καὶ φιλελευθέρως, ἂν, φέρ' εἰπεῖν, ἐκαλύπτοντο ἀπὸ κισσὸν, καὶ ἂν ἔκειντο εἰς τὴν ἄκραν δάσους τινὸς ὑπερέχοντα τῶν δένδρων... Ἀλλὰ συγχώρησόν μου, ἐγὼ ἐλησμόνησα ὅτι ὑμεῖς οἱ ναυτικοὶ ὀλίγον φροντίζετε διὰ τοιαύτας λεπτολογίας. Τί σημαίνουν, δι' ὑμᾶς, δάση καὶ ἐρείπια μεγαλοπρεπῆ; Ἰδοὺ ὁ πύργος, προσέθετο δεικνύων τοὺς ὑψηλοὺς ἱστοὺς τοῦ πλοίου τοῦ πρὸ τῆς εἰσόδου τοῦ λιμένος προσωρμημένου· ἰδοὺ ὁ πύργος τὸν ὁποῖον ὑμεῖς εὐχαριστεῖσθε νὰ βλέπετε, τὰ μόνα δὲ ἐρείπια, δι' ὑμᾶς, εἶναι τὰ ναυάγια.

— Φαίνεται, κύριε, ἀπεκρίθη ψυχρῶς ὁ νέος, φαίνεται ὅτι πολὺ ἐνεβαθύνατε εἰς τὰς ὀρέξεις ἡμῶν.

— Λοιπὸν ἐξ ἐμφύτου αἰσθήματος προέρχεται τοῦτο, διότι ποτὲ, σᾶς βεβαιῶ, δὲν ἔτυχε νὰ συναναστραφῶ μὲ κανένα τῶν τῆς ἐπιστήμης σας, μοὶ φαίνεται δὲ ὅτι τώρα εἶμαι εὐτυχέστερος ὡς πρὸς τοῦτο. Ἂς εἴμεθα λοιπὸν ἐλευθέριοι, φίλε μου καὶ ἂς ὁμιλήσωμεν ἄνευ ψυχρότητος. Τί τάχα τόσῳ περίεργον εὑρίσκεις εἰς τὸν σωρὸν τοῦτον τῶν λίθων, ὥστε νὰ στρέψῃς ἐπὶ τόσην ὥραν ὅλην τὴν προσοχήν σου ἐπ' αὐτοῦ, καὶ νὰ ἀφήσῃς τὸ ὡραῖον καὶ κομψὸν ἐκεῖνο πλοῖον τὸ ὁποῖον πρὸ ὀλίγου ἐθεώρεις μὲ τόσην εὐχαρίστησιν;

— Καὶ μήπως λοιπὸν εἶναι παράδοξον, ἕνας ναύτης ἄνεργος κατὰ τὸ παρὸν, νὰ παρατηρῇ πλοῖον τὸ ὁποῖον εὑρίσκει τῆς ἀρεσκείας του, ἐν τῷ ὁποίῳ μάλιστα σκοπεύει ἴσως νὰ ζητήσῃ ὑπηρεσίαν;

— Ὁ πλοίαρχός του θὰ ἦτο βέβαια θεότρελλος ἂν ἀπέρριπτε τοιαύτην αἴτησιν. Ἀλλὰ φαίνεσθε ἀρκετὰ κάτοχος τῆς ναυτικῆς ἐπιστήμης ὥστε δικαιοῦσθε νὰ ζητήσητε *πόστον* ὑποπλοιάρχου.

— *Πόστον*! ἐπανέλαβεν ὁ νέος προσηλώσας ἐκ νέου ἀλλόκοτον βλέμμα ἐπὶ τοῦ ξένου.

— Ναὶ, *πόστον* Δὲν εἶναι τοῦτο ὁ ὅρος δι' οὗ ὑμεῖς οἱ ναυτικοὶ σημαίνετε τὴν θέσιν ἢ τὸν βαθμόν; Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἡμεῖς οἱ νομικοὶ δὲν γνωρίζομεν καλῶς τὸ λεξικόν σας· ἀλλὰ ὅσον διὰ τὴν λέξιν ταύτην, νομίζω ὅτι δύναμαι νὰ στοιχηματίσω ὅτι εἶναι ὀρθή. Εἶσθε τῆς γνώμης μου καὶ ὑμεῖς;

Ὁ νέος ναύτης ἐμειδίασε καὶ ὡσεὶ ἡ ἰδέα αὕτη διέλυσε τὸν ἐπὶ τοῦ προσώπου του πάγον, ἔκτοτε καθ' ὅλην τὴν συνδιάλεξιν οἱ τρόποι του μέγα μέρος ἀπέβαλον τῆς προτέρας των σοβαρότητος καὶ συστολῆς.

— Εἶναι προφανὲς, κύριε, ἀπεκρίθη, ὅτι καὶ ὑμεῖς δὲν εἶσθε πάντῃ ξένος πρὸς τὴν ναυτικὴν, ὡς εἶναι ἀληθὲς ὅτι καὶ ἐγὼ τὴν ἐσπούδασα. Οὕτω λοιπὸν ἐχόντων τῶν πραγμάτων, ἂς ἤμεθα γενναιότεροι, καὶ ἂς παύσωμεν λαλοῦντες ἐν παραβολαῖς. Καὶ πρῶτον, εἰς τί νομίζετε ὅτι ἐχρησίμευεν ὁ πύργος οὗτος πρὶν ἢ ἐρειμωθῇ;

— Ὅπως κρίνω περὶ τούτου, ἀπεκρίθη ὁ πρασινοφορῶν ξένος, πρέπει νὰ τὸν ἐξετάσω ἐκ τοῦ πλησίον. Ἂς ἀναβῶμεν λοιπόν.

Καὶ ἐπὶ τούτοις ὁ δικηγόρος ἀνέβη τῷ ὄντι διὰ σαθρᾶς ξυλίνης κλίμακος καὶ διαβὰς διὰ καταπακτῆς ἠνεῳγμένης εὑρέθη ἐπὶ σανιδώματος στηριζομένου ἐπὶ τῶν ἀψίδων. Ὁ δὲ νέος ναύτης, κατ' ἀρχὰς μὲν ἐδίστασε νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ, ἔπειτα ὅμως, βλέπων ὅτι ἐκεῖνος τὸν περιέμενεν ἄνω τῆς κλίμακος καὶ ὅτι ἔσπευσεν ἅμα ἀναβὰς νὰ τῷ δείξῃ βαθμίδα τινὰ σαθρὰν ὅπως τὸν προφυλάξῃ παντὸς κινδύνου, ὥρμησε καὶ αὐτὸς εἰς ἀνάβασιν διὰ τοῦ ἐλαφροῦ καὶ ἀσφαλοῦς ἐκείνου ποδὸς τοῦ οἰκείου εἰς μόνον τὸν ναύτην.

— Ἰδοὺ καὶ ὁ πύργος! ἐφώνησεν ὁ ξένος θεωρῶν τὰ γυμνὰ τείχη, ἅτινα ἐκ πετρῶν λίαν μικρῶν καὶ ἀνωμάλων συγκείμενα, ἐφαίνοντο ὡς μόλις συγκρατούμενα· ἰδοὺ δρύϊνον σανίδωμα ἀντὶ καταστρώματος, ὡς ὑμεῖς λέγετε, καὶ αἴθριος οὐρανὸς ἀντὶ στέγης, ὡς λέγομεν ἡμεῖς εἰς τὰ πανεπιστήμια. Τώρα ἂς ὁμιλήσωμεν περὶ τῶν πραγμάτων τοῦ κόσμου τούτου. Ἄ!.. Ἄ... ἐλησμόνησα πῶς μοῦ εἴπετε ὅτι ὀνομάζεσθε.

— Τὸ ὄνομα δυνατὸν νὰ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὰς περιστάσεις. Εἰς διαφόρους θέσεις ἔφερα διάφορα ὀνόματα. Μ' ὅλον τοῦτο, ἂν μὲ ὀνομάσετε Οὐΐλδερ εὐχαρίστως θὰ σᾶς ἀποκριθῶ.

— Οὐΐλδερ! ἄ! αὐτὸ τὸ ὄνομα ἐλπίζω ὅτι δὲν ἁρμόζει πρὸς τὸν χαρακτῆρά σας (1). Ὑμεῖς τὰ τέκνα τοῦ ὠκεανοῦ εἶσθε μόνον ἀκοινώνητοι, ἐνίοτε δὲ φημίζεσθε καὶ ὡς ἄστατοι εἰς τὰς ὀρέξεις σας. Πόσας ὡραίας ἄφησες ἴσως στεναζούσας καὶ θρηνούσας διὰ τὴν ἀχαριστίαν σου, ἐνῷ σὺ διέσχιζες — εἶναι ἡ κυριολεξία νομίζω; τὸν ἀχανῆ ὠκεανόν.

— Ὀλίγαι καρδίαι στενάζουσι δι' ἐμὲ, ἀπεκρίθη σύννους ὁ Οὐΐλδερ, μολονότι ἤρχιζεν εὑρίσκων τὸν διάλογον τοῦτον ὀλίγον ἐλεύθερον καὶ οἰκεῖον. Ἀλλ' ἂς ἐξακολουθήσωμεν, ἂν θέλετε, τὰς περὶ τοῦ πύργου ἐρεύνας ἡμῶν. Εἰς τί λοιπὸν νομίζετε ὅτι ἐχρησίμευε;

— Ἂς ἴδωμεν κατὰ πρῶτον εἰς τί σήμερον χρησιμεύει, καὶ εὐκόλως ἔπειτα θὰ ἐννοήσωμεν εἰς τί ἐχρησίμευεν ἄλλοτε. Ἤδη λοιπὸν περιλαμβάνει δύο καρδίας ἀστάτους καὶ, ἂν δὲν ἀπατῶμαι δύο κεφαλὰς κενὰς πάσης φροντίδος ἢ σκέψεως Ἄλλοτε περιελάμβανε σιτοβολῶνας καὶ, δὲν ἀμφιβάλλω, μικρά τινα τετράποδα ἐλαφρὰ ὡς ἡ καρδία καὶ ἡ κεφαλὴ ἡμῶν. Ἐν ἄλλαις λέξεσιν ἦτο μύλος.

— Ἄλλοι ὅμως φρονοῦσιν ὅτι ἦτο ὀχύρωμα.

— Ὦ δά! ἐν ἀνάγκῃ ἀρκετὸν ἦτο τὸ φρούριον, ἐπανέλαβεν ὁ ξένος ῥίψας βλέμμα γοργὸν καὶ ἀνεξήγητον περὶ αὐτόν. Ὅσα καὶ ἂν λέγωσι προσπαθοῦντες νὰ ἀποδώσωσιν εἰς τὸ ἐρείπιον τοῦτο εὐγενεστέραν καταγωγὴν, δὲν ἦτο εἰμὴ ἁπλοῦς μύλος. Καὶ ἡ πρὸς τὸν ἄνεμον θέσις του καὶ τὸ σχῆμα καὶ τὰ πάντα τὸ ἀποδεικνύουσι. Τὶκ, τὰκ, τὶκ-τὰκ, ἀκόμη, μὰ τὴν τιμήν μου, ἀκούονται κτύποι.

Πλησιάσας δὲ ἐλαφρῷ τῷ βήματι πρὸς μικράν τινα ὀπὴν χρησιμεύουσαν ἄλλοτε ὡς παράθυρον, προέκυψεν ἀψόφως τὴν κεφαλὴν καὶ εἰς τὴν θέσιν ταύτην ἔμεινεν ἐπί τινα στιγμὴν, νεύσας πρὸς τὸν Οὐΐλδερ νὰ τηρήσῃ ἄκραν σιωπήν. Οὗτος δὲ ὑπήκουσε καὶ δὲν ἐβράδυνε νὰ μάθῃ τὸ αἴτιον τῆς παραγγελίας ταύτης.

Γλυκεῖα φωνὴ γυναικὸς ἠκούσθη κατὰ πρῶτον εἰς ἀπόστασιν οὐ μεγάλην, μετ' ὀλίγον δὲ ἡ φωνὴ ἐπλησίασεν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον, μέχρις ὅτου ἠκούετο πλέον ὑπὸ τὰ τείχη αὐτὰ τοῦ πύργου. Ὁ Οὐΐλδερ καὶ ὁ δικηγόρος ἐξελέξαντο ἕκαστος μέρος κατάλληλον πρὸς τὸν σκοπόν των, καὶ ἐνόσῳ τὰ κάτω συνδιαλεγόμενα πρόσωπα ἔμειναν ὑπὸ τὰ ἐρείπια, ἀκίνητοι καὶ αὐτοὶ ἔμειναν εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν, θεωροῦντες αὐτὰ χωρὶς οἱ ἴδιοι νὰ φαίνωνται καὶ μάλιστα, ὀφείλομεν νὰ τὸ εἴπωμεν πρὸς αἶσχος τῶν δύο προσώπων τῶν τόσῳ ἐπισήμων ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἡμῶν, ἀκούοντες μετ' εὐχαριστήσεως ἴσης πρὸς τὴν προσοχήν των.

(Ἀκολουθεῖ.)

(1) Wild ἀγγλιστὶ σημαίνει τὸν σκαιὸν, τὸν ἄγριον.

ΒΙΟΡΓΑΦΙΑ.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΧΕΝΙΕΡΟΣ.

Λουδοβῖκος Χενιέρος, γενικὸς πρόξενος τῆς Γαλλίας ἐν Κωνσταντινουπόλει, εἶχε νυμφευθῇ Ἑλληνίδα περιώνυμον διὰ τὸ κάλλος αὐτῆς, ἀδελφὴν τῆς μάμμης τοῦ Κ. Θιὲρ, συγγραφέως τῆς ἱστορίας τῆς Ἐπαναστάσεως· ἀπέκτησε δ' ἐξ αὐτῆς τέσσαρας υἱοὺς, ἐξ ὧν οἱ δύω τελευταῖοι ἦσαν ὁ Μάριος Ἰωσὴφ, ὀλίγον νεώτερος, ὅστις μᾶς ἀφῆκε τὸ δράμα *Φερελὼρ* καὶ τὰς τραγῳδίας Καρόλου τοῦ Θ'. καὶ τοῦ Τιβερίου.

Οὗτος δὲ μόνος ἦτο γνωστὸς ἐπὶ παιδείᾳ μέχρι τοῦ 1819 καθ' ἣν ἐποχὴν ἐδημοσιεύθησαν τὰ ποιήματα τοῦ Μαρίου Ἀνδρέου. Καίτοι δὲ ἀτελῆ ταῦτα ὕψωσαν ὅμως διὰ μιᾶς τὸν συγγραφέα μεταξὺ τῶν πρώτων ποιητῶν.

Ἐλθὼν ὁ Ἀνδρέας παιδιόθεν εἰς Γαλλίαν κατῴκησεν ἐν πρώτοις εἰς Καρκασσόνην παρά τινι ἀδελφῇ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ· ἀκολούθως εἰσήχθη εἰς τὸ ἐν Παρισίοις γυμνάσιον τῆς Ναβάρρας, ἔνθα διεκρίθη ἐπὶ εὐμαθείᾳ καὶ ἐπιμελείᾳ.

Εἰκοσαετὴς τὴν ἡλικίαν διορισθεὶς ἀνθυπολοχαγὸς τοῦ τάγματος τοῦ Ἀγγουμουά, σταθμεύοντος ἐν Στρασβούργῳ ἀπεστράφη μετ' ὀλίγον τὴν ἀργίαν τῆς φρουρᾶς καὶ ἐπανῆλθεν εἰς Παρισίους

διὰ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὰς σπουδάς του. Ἔζησε δ' ἐκεῖ ἔχων στενὸν φίλον τὸν Λαβουασιέρον, τὸν Πηλισσότην, τὸν Δαβὶδ καὶ τὸν Λεβρύνον. Ἀλλ' ἡ ἐπισφαλὴς ὑγεία καὶ τὸ ἀνήσυχον αὐτοῦ ἦθος, δὲν τῷ ἐπέτρεπον μακρὰν διαμονὴν εἰς τὸν αὐτὸν τόπον. Ἠκολούθησεν ἐμπρώτοις εἰς Ἑλβετίαν τοὺς ἀδελφοὺς Τρυδαίνους, φίλους του, ἔπειτα εἰς Ἀγγλίαν τὸν Κόμητα Λυζαίρην, ὀνομασθέντα τότε πρεσβευτήν. Τέλος περὶ τὸ 1790 ἐπανῆλθεν εἰς Παρισίους, ὅπου ἐγκατέστη μονίμως. Τότε ἤρχισε τὰ σπουδαῖα ποιητικὰ γυμνάσματα, δι' ὧν ἠθέλησε νὰ ἐνισχύσῃ τὴν φαντασίαν του. Πρὸ πάντων ἐμελέτησε τοὺς Ἕλληνας, ὧν ἐθαύμαζε καὶ κατενόει τὸ πλούσιον καὶ διαυγὲς πνεῦμα. Διὰ τῆς μελέτης τούτων ἀπέκτησε τὸν χαρακτῆρα εἰς ὃν τὰ ποιήματα αὐτοῦ ὤφειλον τὴν ταχεῖαν ἐπιτυχίαν. Ἐδανείσθη παρ' αὐτῶν τοὺς μελῳδικοὺς στίχους, τὴν εὔηχον φράσιν, τὰς χαριέσσας καὶ πλουσίας εἰκόνας, ἐνὶ λόγῳ, σύνολον τὴν ἀρχέτυπον αὐτῶν ἀρετήν.

Συγχρόνως δὲ ὅτε ἔγραφε τὰ ἐλεγεῖά του ὑπὸ τὴν ἔμπνευσιν τῶν καθημερινῶν αὐτοῦ αἰσθημάτων, ἤρχισε ποίημά τι, ἡ *Ἐφεύρεσις*, ἕτερον δ' ἐπιγραφόμενον *Ἑρμῆς*, ὅπερ ἔπρεπε νὰ ἦναι τὸ παράρτημα ἡ *Λουκρητία*, ἄλλο ἡ *Ἀμερικὴ*, καὶ τέλος μακρόν τι βουκολικὸν ἱερογραφικὸν ἡ *Σωσάννα*, Εἰργάζετο ταὐτοχρόνως ἐπὶ πάντων τῶν θεμάτων τούτων· καὶ ἐπειδὴ φίλοι τινὲς ἐμέμφοντο αὐτὸν ὅτι οὐδὲν ἐτελείωσε, τοῖς ἀπεκρίθη εἷς τινα τῶν ἐπιστολῶν αὐτοῦ, διὰ τῶν ὡραίων τούτων στίχων.

Εἴδατε ὑπὸ τὴν χεῖρα τοῦ χύτου,
Νὰ σχηματίζωνται ὁμοῦ διάφοροι τὸ μέγεθος,
Τριάκοντα χαλκήλατοι κώδωνες ἐφάμιλλοι τῆς βροντῆς
Κατασκευάζει πρῶτον αὐτὸς τὴν χοΐνην μήτραν,
Ἔπειτα διὰ μακροῦ αὔλακος διακλαδιζομένου,
Χύνει τὰ κύματα τοῦ πεπυρακτωμένου χαλκοῦ.
Ὥστε ταὐτοχρόνως οἱ κώδωνες μικροὶ καὶ μεγάλοι,
Εἰσὶν ἕτοιμοι περιμένοντες νὰ σημάνωσι τὴν κηδείαν νεκροῦ καὶ ἀπὸ τοῦ ὕψους πύργου,
Νὰ ἐγείρωσι τὴν ἐνορίαν περὶ τὸν ὄρθρον.
Ἐγὼ εἶμαι ὁ χύτης οὗτος, τοῦ πλήθους τῶν συγγραμμάτων μου
Ἑτοιμάζω πρὸ πολλοῦ καὶ τὸ σχῆμα καὶ τὴν μήτραν.
Ἔπειτα συγχρόνως ἐφ' ὅλων χύνω τὸν χαλκόν·
Οὐδὲν ἦδη τέλειον· αὔριον ἔσονται πάντα.

Τὰ πολιτικὰ συμβάντα τοῦ 1789 διέκοψαν τὰς ἐργασίας τοῦ Ἀνδρέου Χενιέρου. Παρασυρθεὶς ὡς οἱ πάντες, ὑπὸ τῆς μεγάλης ἐπαναστατικῆς κινήσεως, συνηνώθη μετὰ τῶν φίλων αὐτοῦ Πάγγη καὶ Ῥοῦχερ διὰ νὰ ἀντιπαλαίσῃ εἰς τὴν *ἐφημερίδα τῶν Παρισίων*, κατὰ τῶν δύω ἄκρων ἐναντίων φατριῶν τῶν διαμφισβητουσῶν τὴν Γαλλίαν. Ὁ ἀδελφὸς του Ἰωσὴφ, νεώτερος καὶ θερμότερος, ἀποχωρισθεὶς αὐτοῦ ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ, συνηνώθη μετὰ τῶν συστησάντων τὸ Κλοὺβ φίλων τοῦ συντάγματος (τὴν βραδύτερον ἑταιρείαν τῶν Ἰακωβίνων). Τὸ σχίσμα τοῦτο τῶν δύο ἀδελφῶν ἔπηρξε βραχυχρόνιον, ἀλλ' ἐπειδὴ ἦτο δημόσιον, ἡ μνήμη αὐτοῦ διετηρήθη καὶ πάντοτε ἐρρέθη, ὅτι ὁ μὲν Ἀνδρέας ἦτο βασιλόφρων, ὁ δὲ Ἰωσὴφ Ἰακωβῖνος. Ἀληθῶς ὅμως ὑπεστήριζον τὰς ἐπαναστατικὰς αὐτῶν ἰδέας, ὁ μὲν μετὰ φρονήσεως, ὁ δὲ μετὰ παραφορᾶς, καὶ ἐν καιρῷ τοῦ Τρόμου, ἀμφότεροι ἔφθασαν εἰς φρικώδεις καταχρήσεις, μὴ παραιτήσαντες τὰς ἀρχικὰς αὐτῶν συμπαθείας.

Κατὰ τὴν δίκην Λουδοβίκου τοῦ ις'. ὁ Ἀνδρέας Χενιέρος ἠτήσατο παρὰ τοῦ Κ. Μαλεζέρβου νὰ συμμερισθῇ τὸν κίνδυνον τῆς ὑπερασπίσεως. Οὗτος δὲ ἔγραψε τὴν ἐπιστολὴν δι' ἧς ὁ βασιλεὺς μετὰ τὴν θανατικὴν ἀπόφασιν, ἠτεῖτο παρὰ τῆς συνελεύσεως τὴν εἰς τὸν λαὸν ἔφεσιν.

Ἡ πρᾶξις αὕτη ἐνοχοποίησε τὸν Χενιέρον προγεγραμμένον ἤδη ὑπὸ τοῦ μίσους μιᾶς φατρίας, ἕνεκα τῶν ζωηρῶν στίχων του ὑπὲρ τῆς Καρλόττης Κορδαΐ. Τὸν παρεκίνησαν λοιπὸν νὰ ἐγκαταλίπῃ τοὺς Παρισίους. Κατῴκησεν ἀλληλοδιαδόχως εἰς Ῥοέννην καὶ εἰς Βερσαλλίας, διατηρῶν μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἰωσὴφ ἀλληλογραφίαν πλήρη αἰσθημάτων. Οὗτος δὲ ἀφιέρωσε τὴν τραγῳδίαν του, ὁ Βροῦτος καὶ ὁ Κάσσιος, ὁ δὲ Ἀνδρέας τὸν ὑπερασπίσθη κατὰ τῶν ὕβρεων τοῦ Βύρκη. Ἡ δὲ φιλία τῶν δύω ἀδελφῶν ποτὲ δὲν ὑπῆρξε ζωηροτέρα. Ὁ ἴδιος Ἰωσὴφ εἶχεν ἐκλέξει τὸ ἄσυλον ἔνθα ὁ Ἀνδρέας ἐκρύπτετο εἰς Βερσαλλίας. Μαθὼν δὲ κατὰ δυστυχίαν οὗτος τὴν φυλάκισιν τοῦ Κ. Πασγορὲτ εἰς Πασσύ, ἔδραμε πρὸς παρηγορίαν τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ, καὶ ἐκεῖ ἀπήντησεν ὑπαλλήλους ἐπιφορτισμένους κατ' οἶκον ἔρευναν, οἵτινες συνέλαβον ὡς ὅποπτον καὶ ἔρριψαν αὐτὸν εἰς τὸ δεσμωτήριον ἄνευ οὐδεμιᾶς δικαιολογημένης διαταγῆς τῆς συλλήψεως ταύτης.

Ἕτερος τῶν ἀδελφῶν του ἐκρατήθη εἰς τὴν Κονσιεργηρίαν. Ὁ Ἰωσὴφ ἐκτεθειμένος εἰς δεινοτάτας προσβολάς, ἀπειλούμενος καθ' ἑκάστην ὁ ἴδιος, δὲν ἠδύνατο νὰ πράξῃ οὐδὲν ὑπὲρ αὐτῶν. Ἤξευρε δ' ἄλλως ὅτι ἡ μόνη ἐλπὶς σωτηρίας ἦτον ἡ λήθη. Ἀπέφυγεν ὅλα τὰ μέσα ὅσα ἤθελον ἀνακαλέσει τοὺς δύω ἀδελφοὺς αὐτοῦ εἰς τοὺς ἐχθρούς των· παρεκάλεσε τοὺς φίλους του νὰ μὴ λαλήσωσιν οὐδόλως, ἀλλ' ὁ πατήρ του ἐπολλαπλασίαζε τὰς ἱκεσίας του, ἐπὶ τέλους τὸν εἰσήκουσαν.

Ὁ Ἀνδρέας προσεκλήθη ἐνώπιον τοῦ ἐπαναστατικοῦ δικαστηρίου, κατεδικάσθη καὶ ἀπεκεφαλίσθη τὴν 7 Θερμιδώρου τοῦ 2 ἔτους (25 Ἰουλίου 1794), δηλαδὴ τὴν παραμονὴν τῆς ἐπαναστάσεως, ἥτις ἐμπόδισε τὰς ἐκτελέσεις καὶ ἠνέῳξε τὰς θύρας τῶν φυλακῶν.

Ἐπὶ τῆς ἁμάξης ἥτις τὸν ὡδήγησεν εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης συνήντησε τὸν φίλον αὐτοῦ Ῥοῦχερ, καὶ, ἐπειδὴ οὗτος ἐθρήνει τὸν θάνατον ποιητοῦ πλήρους πνεύματος καὶ ἐλπίδων.

— Οὐδὲν ἔπραξα διὰ τοὺς μεταγενεστέρους, ἀπεκρίθη ὁ Χενιέρος πλήττων τὸ μέτωπον· ἀλλ' εἶχον κάτι τι ἐκεῖ.

« Ἡ μοῦσα, εἶπεν ὁ συγγραφεὺς τοῦ Ῥενὲ καὶ τῆς Ἀτάλης, τῷ ἀπεκάλυπτε τὴν εὐφυΐαν του κατὰ τὴν στιγμὴν τοῦ θανάτου. Εἶναι ἀξιοσημείωτον ὅτι ἡ Γαλλία ἀπώλεσε, κατὰ τὸ τέλος τοῦ τελωταίου αἰῶνος, τρεῖς ἐξόχους νόας· τὸν Μαλφιλάτρην, τὸν Γιλβέρτην καὶ τὸν Ἀνδρέαν Χενιέρον. Καὶ οἱ μὲν δύω ἀπωλέσθησαν ἐκ τῆς δυστυχίας, ὁ δ' ἐπὶ τοῦ ἱκριώματος. »

Ὁ Ἀνδρέας Χενιέρος ἀπέθανε τὸ τριακοστὸν πρῶτον ἔτος τῆς ἡλικίας του.

Τὰ ποιήματα αὐτοῦ ἐδημοσιεύθησαν, ὡς εἴπομεν, κατὰ τὸ 1819, δηλ. εἴκοσιν ἐξ ἔτη μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ. Σύγκεινται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκ τεμαχίων ἀτελῶν ἐλεγείων, εἰδυλλίων, ποιημάτων καὶ ᾠδῶν ἰαμβικῶν. Ὅσα μάλιστα ἐκ τῶν ποιημάτων του ἦσαν ἐντελῆ, ἀνέμενον προφανῶς τελευταίαν τινὰ ἀναθεώρησιν τοῦ ποιητοῦ. Ἀλλὰ καὶ τοιαῦτα ὅπως ἔχομεν τὰ ποιήματα τοῦ Ἀνδρέου Χενιέρου θέλουσιν ἐπιζήσει ὡς τὰ ἀνάγλυφα ἐκεῖνα τῆς ἑλληνικῆς καλλιτεχνίας, ἅτινα, καίτοι ἠκρωτηριασμένα ὑπὸ τοῦ χρόνου, διετήρησαν ὅμως τὰ ἴχνη ἐξόχου κάλλους, καὶ παρουσιάζουσι, τοὐλάχιστον εἰς τεμάχια, παραδείγματα θαυμασίου τελειότητος.

Ἡ νέα Ταρεντίνη εἶναι ἐκ τῶν ὡραιοτέρων εἰδυλλίων τοῦ νέου ποιητοῦ.

Θρηνήσατε, γλυκεῖαι Ἀλκυόνες! ὦ σεῖς πτηνὰ ἱερά,
Πτηνὰ προσφιλῆ τῆς Θέτιδος, γλυκεῖαι Ἀλκυόνες, θρηνήσατε!
Ἀπέθανεν ἡ Μυρτὼ, ἡ νέα Ταρεντίνη!
Ναῦς τὴν ἔφερεν εἰς τὰς ὄχθας τῆς Καμαρίνης.
Ἐκεῖ ὁ ὑμέναιος, τὰ ἄσματα, οἱ αὐλοὶ βραδέως
Ἔπρεπε νὰ τὴν ὁδηγήσωσιν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἐραστοῦ της
Στιβαρὰ κλεὶς εἶχε, τὴν ἡμέραν ταύτην,
Ὑπὸ τὴν κέδρον ἔγκλειστον τὴν νυμφικὴν αὐτῆς ἐσθῆτα,
Καὶ τὸν χρυσὸν τὸν μέλλοντα νὰ κοσμήσῃ τοὺς βραχίονάς της εἰς τὸ συμπόσιον,
Καὶ τὰ διὰ τὴν ξανθὴν κόμην της ἡτοιμασμένα ἀρώματα.
Ἀλλὰ μόνην ἐπὶ τῆς πρώρας ἐπικαλουμένην τοὺς ἀστέρας,
Ὁ ὁρμητικὸς ἄνεμος ὁ πληρῶν τὰ ἱστία
Τὴν ἁρπάζει· ἐκπεπληγμένη καὶ μακρὰν τῶν ναυτῶν,
Πίπτει, κράζει, εἶναι εἰς τὸν κόλπον τῶν κυμάτων!
Εἶναι εἰς τὸν κόλπον τῶν κυμάτων, ἡ νέα Ταρεντίνη!
Τὸ ὡραῖον αὐτῆς σῶμα ἐβυθίσθη ὑπὸ τὸ πελάγιον κῦμα.
Ἡ Θέτις, μὲ δακρυσμένους ὀφθαλμοὺς εἰς τὰ βάθη τῶν βράχων,
Ἀπὸ τὰ σαρκοβόρα τέρατα ἐφρόντισε νὰ τὴν προφυλάξῃ.
Κατὰ διαταγήν της μετ' ὀλίγον αἱ ὡραῖαι Νηρηΐδες
Ὑψοῦνται ὑπεράνω τῶν ὑγρῶν κατοικιῶν των.
Τὴν ὠθοῦσιν εἰς τὴν ὄχθην, καὶ εἰς τὸ μνημεῖον τοῦτο,
Εἰς τὸ ἀκρωτήριον τοῦ Ζεφύρου, ἀπέθεντο αὐτὴν ἠρέμα.
Καὶ μακρόθεν, διὰ μεγάλων κραυγῶν ἐκαλοῦσαν τὰς συντρόφους των.
Ὅλαι τύπτουσαι τὰ στήθη των καὶ μέγα πένθος φέρουσαι,
Ἐπανελάμβανον, φεῦ! πέριξ τοῦ τάφου της.
Οἴμοι! εἰς τὸν ἐραστήν σου δὲν ἦλθες
Δὲν ἐνεδύθης τὴν ἐσθῆτα τοῦ ὑμεναίου,
Ὁ χρυσὸς δὲν ἐκόσμησε τοὺς βραχίονάς σου
Καὶ τὸ νυμφικὸν διάδημα δὲν ἐκάλλυνε τὴν κόμην σου.

Διὰ τοῦ εἰδυλλίου τούτου λαμβάνομεν ἰδέαν τῆς χάριτος τοῦ Ἀνδρέου Χενιέρου ἔπρεπε ν' ἀναφέρωμεν τεμάχια τῶν ἐλεγείων του διὰ νὰ συναισθανθῇ τις τὴν εὐαισθησίαν του· τεμάχια τῶν ποιημάτων καὶ ᾠδῶν αὐτοῦ διὰ νὰ δείξωμεν τὴν λαμπρότητά του, τοὺς ἰάμβους του διὰ νὰ ἐπιδείξωμεν τὴν δύναμίν του. Οὐδεμία χορδὴ ἔλειπεν ἀπὸ τὴν λύραν ἐκείνην τὴν τόσῳ πρωΐμως θραυσθεῖσαν.

Μεταξὺ τῶν πολυαρίθμων ἐκτιμητῶν τοῦ πνεύματος τοῦ Ἀνδρέου Χενιέρου, οὐδεὶς μοὶ φαίνεται ἐννοήσας αὐτὸν κάλλιον, ὅσον ὁ Κ. Σαϊντ-Βαίβ. « Τὸ βιβλίον τοῦ Ἀνδρέου Χενιέρου, εἶπε, δημοσιευθὲν κατὰ τὸ 1819, διὰ τῆς ἐπιμελείας τοῦ Κ. Δελατούχη, ἐξήσκησεν ἐπὶ τῆς φιλολογίας καὶ τῆς ποιήσεως τοῦ δεκάτου ἐννάτου αἰῶνος ἐπιρροὴν ἣν θὰ εἶχέ ποτε ἐπὶ τῆς φιλολογίας καὶ ποιήσεως τοῦ δεκάτου ὀγδόου, καθ' ἣν ἐποχὴν μάλιστα ἦτο γνωστός. Ἐὰν ἐπέζη μετὰ τὴν τρομοκρατίαν, ἡ διαφορὰ θὰ ἦτο μεγάλη. Πρέπει νὰ πιστεύωμεν, ὅτι πολιτικὸν μέρος ὅπερ ἀποτελεῖ τὴν ἐλαχίστην μερίδα, καὶ ὡς παρεμπίπτον τι τοῦ σημερινοῦ ποιήματός του, πολὺ ἐπηυξήθη καὶ ἀνεπτύχθη, ὅτι θὰ εἴχομεν παρ' αὐτοῦ πλείονας ἰάμβους καὶ εὐπρεπεῖς λοιδωρίας, πολεμικοὺς καὶ Τυρταϊκοὺς ὕμνους, μεγάλην τινὰ καὶ ρωμαϊκὴν ποίησιν περὶ τῆς Ὑπατείας. Ὁ Χὸς, ὁ Μαρσὼ, ὁ Δεσαὶ, θὰ ἐθρηνοῦντο μεγαλοπρεπῶς διὰ πολεμικῶν ἐλεγείων. Ἡ Γιρόνδη ἀπαθανατισμένη ἤδη θὰ παρίστατο ὑπὸ κάλλος ἰδανικὸν ὡς σύμπλεγμα ἀρχαϊκοῦ μαρμάρου. Ἡ κυρία Ῥολάνδου καὶ ἡ πανηγυρικὴ αὐτῆς ἐσθὴς τοῦ ἱκριώματος θὰ ἐθρηνοῦντο ὡς ἡ Καρλόττη Κορδαΐ.

Ὁ Ἀνδρέας Χενιέρος ἂν ἔζη θὰ ἦτο ὁ μεγαλείτερος Γάλλος ποιητὴς τῆς ἐποχῆς... ἀλλ' ἡ εἱμαρμένη του ἄλλα διέταξεν. Ὁ πέλεκυς ἀπέκοψε τὸ δεύτερον ἥμισυ τῆς ζωῆς του· ὅ,τι ἔγραψεν εἰς τὸ πρῶτον, καὶ ἐν τῷ μέσῳ καταφυγίου σπουδῆς καὶ στενῆς φιλίας, ἐφάνη μόνον τριάκοντα ἔτη βραδύτερον, καὶ εὑρέθη, διὰ τῆς ἐπιρροῆς του κατὰ τὴν ἐπάνοδον τῆς βασιλείας, σύγχρονος τοῦ Λαμαρτίνου, τοῦ Βίκτωρος Οὔγου, τοῦ Βερανζέρου. Χάρις εἰς τὸν ἀναχρονισμὸν τοῦτον ὅστις ἐξηφάνισε τόσας

ἄλλας ποιήσεις, αἱ τοῦ Ἀνδρέου Χενιέρου, γεννηθεῖσαι ὡς ἀπὸ μέρους τοῦ αἰῶνός των, δὲν ἠδύναντο νὰ ἔλθωσιν ἁρμοδιώτερον, καὶ ἀπέκτησαν πολλὰ ταχέως πανηγυριστὰς λογάδας οἵτινες τὸν ἀνύψωσαν εἰς τὸν πρῶτον βαθμόν.»

* * *

ΠΕΡΙ ΑΝΑΤΡΟΦΗΣ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ.

(Συνέχεια ἴδε φυλ. 58.)

Ἡ Ἀρκαδία ὤφειλε τὴν εὐδαιμονίαν αὐτῆς καὶ εἰς τὰς πολλὰς αὐτῆς πανηγύρεις καὶ ἑορτὰς καθ' ἃς ἡ τιμὴ τῆς ῥώμης τοῦ σώματος καὶ τῆς ἀνδρίας τῆς ψυχῆς τῶν πολιτῶν της ἦτο τὸ πρῶτον αὐτῶν συστατικὸν, εἰς αὐτὰς δὲ ἄρα δὲν ἤθελον καὶ οἱ σήμερον φιλέορτοι Ἄρκαδες βασίζει τὴν εὐδαιμονίαν ἣν ἀτελῶς χαίρουσιν, ἐὰν εἶχον ἀρχὰς ἠθικῆς εὐγενεστέρας καὶ ἀπροσβλήτους ἀπὸ τὴν διαίρεσιν καὶ τὴν ἐπιπολάζουσαν κατὰ δυστυχίαν ἀβελτηρίαν καὶ σκαιότητα, ὡς ἔχουν θρησκείαν ἀληθῆ καὶ οὐράνιον ; Ἢ νομίζομεν ὅτι ἡ φύσις τῆς Ἀρκαδίας μετήλλαξε καὶ δὲν δύναται νὰ παρέξῃ πλέον καθαρὰς, εὐγενεῖς καὶ μεγαλοβούλους ψυχάς. Πόσον ὅμως ἀπατώμεθα ! Τίς ἐχέφρων παρατηρητὴς δὲν ἀντελήφθη ὅτι εἰς Ἀρκαδίαν ἤδη γεννᾶται ἐξοχώτατον πνεῦμα καὶ ὅτι ἐμφωλεύουν αἱ πλεῖσται ἴσως ἀρεταὶ, αἵτινες σήπονται παραγκωνιζόμεναι καὶ ἀμελούμεναι διά τε τὴν ἀμέλειαν ἀφ' ἑνὸς τῆς χρηστῆς ἀνατροφῆς καὶ διὰ τὴν μεγάλην μικρομέριμναν ἥτις ἐπισκιάζει ὅλας τὰς πράξεις μας ἀφ' ἑτέρου ; ἕως πότε ὅμως θέλομεν ἐπισκιάζεσθαι ἀπὸ τὸ καταχθόνιον τῆς ἀβουλίας καὶ τῆν ἀμελείας πνεῦμα ; Πότε θέλει ἔλθει ὁ ἐπίφθονος ἐκεῖνος χρόνος καθ' ὃν οἱ προπάτορες ἡμῶν Ἄρκαδες θέλουν ἐγερθῆ ἐκ τοῦ αἰωνίου ὕπνου, ὅπως συγχαρῶσι τοὺς ἀπογόνους αὐτῶν διὰ τὰς προόδους τὰς φιλοτιμίας καὶ τὰς ἀρετάς των ; Νὰ πιστεύσωμεν ἄρα τὴν πεῖραν ἥτις διδάσκει ὅτι ἡ παιδεία καταρτίζει τὰ ἔθνη ; Ναὶ πρέπει νὰ τὴν πιστεύσωμον. Ἐλεύσεται λοιπὸν μετ' οὐ πολὺ, δὲν ἀμφιβάλλω, ἦμαρ μεγαλοπρεπὲς, ὡς μεγαλοπρεπὴς ἐκ φύσεως εἶναι καὶ ἡ Ἀρκαδία, διότι πολλοὶ γόνοι αὐτῆς τρέχουν καθ' ἑκάστην εἰς τὰς νέας τῆς σοφῆς Εὐρώπης Κασταλίας πηγὰς, διὰ ν' ἀντλήσωσι θεῖα νάματα τὰ ὁποῖα βεβαίως θέλουν φέρει οἷα ἀποτελέσματα καὶ ἡ μερικὴ καὶ ἡ γενικὴ πατρὶς αὐτῶν ἐπιθυμεῖ διὰ νὰ λάμψῃ εἰς τὴν γῆν ὅπως ποτὲ ἔλαμψε καὶ φωτίσει πάλιν τὸν ἄνθρωπον, ὅπως ποτὲ πάλιν τὸν ἐφώτισε. Ὁ Λυκάων πρῶτος ἔθεσεν ἀγῶνας ἁμίλλης, Λύκαια ὀνομάσας· αὐτοὺς καὶ γενομένους εἰς Λυκοσούραν πόλιν παρ' αὐτοῦ κτισθεῖσαν πρὸς τιμὴν τοῦ Πανὸς, εἰς αὐτοὺς ἔτρεχον ἀφ' ὅλην τὴν Ἀρκαδίαν διὰ νὰ ἐπιδείξωσι τὰς πρόοδους αὐτῶν εἰς τὰς σωματικὰς ἀσκήσεις καὶ εἰς τὴν μουσικὴν καὶ μάλιστα εἰς τὴν ποιμαντικὴν καὶ τὴν γεωργίαν. Οἱ νικῶντες ἐστεφανοῦντο ἀπὸ αὐτὸν τὸν ἱερέα τοῦ Πανὸς καὶ ἐπομπεύοντο οἴκαδε μετ' ἐπαίνων καὶ σεβασμοῦ.

Ὁ Ἄρκας ἀκολούθως, εἴτε πρὸς ἐνθύμησιν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἀζάνου, εἴτε διότι ἐπίστευεν ὅτι αἱ ἑορταὶ φέρουν ὠφελίμους συνεπείας εἰς τὰς σωματικὰς καὶ πνευματικὰς δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπου, προσδιώρισε πλῆθος ἑτέρων ἑορτῶν πολλαχοῦ τῆς Ἀρκαδίας καὶ πρῶτος εἰσῆξεν εἰς αὐτὰς τὴν ἱπποδρομίαν.

Ὁ δὲ Κύψελος καθιέρωσε καὶ ἀγῶνας περὶ κάλλους γυναικῶν καθ' οὓς συνέτρεχον πανταχόθεν αἱ γυναῖκες ἵνα ἀγωνισθῶσιν· « Οἶδα, λέγει ὁ Ἀθήναιος καὶ περὶ κάλλους γυναικῶν ἀγῶνα ποτὲ διατεθέντα περὶ οὗ ἱστορῶν Νυκίας ἐν τοῖς Ἀρκαδικοῖς διαθῆναί φασιν αὐτὸν Κύψελον, πόλιν κτίσαντα ἐν τῷ πεδίῳ παρὰ τὸν Ἀλφειὸν, εἰς ἣν κατοικήσαντα Παῤῥασσίων τινὰς, τέμενος καὶ βωμὸν ἀναστῆσαι Δήμητρι Ἐλευσινίᾳ, ἧς ἐν τῇ ἑορτῇ καὶ τὸν τοῦ κάλλους ἀγῶνα ἐπιτελέσαι καὶ νικῆσαι πρῶτον αὐτοῦ τὴν γυναῖκα Ἠροδίτην· ἐπιτελεῖται δὲ καὶ μέχρι νῦν ὁ ἀγὼν οὗτος καὶ αἱ ἀγωνιζόμεναι γυναῖκες χρυσοφόροι ὀνομάζονται».

Παρὰ τῷ Ὀρχομενῷ ὑπῆρχε μεγαλοπρεπὲς ἱερὸν τῆς Ὀρθίας Ἀρτέμιδος ἔνθα κόρη παρθένος, τὴν ἱερωσύνην τοῦ Θεοῦ εἶχεν. ἐπειδὴ ὅμως ἀκολούθως τις ἐξ αὐτῶν ἠτχύνθη, ἐθεσπίσθη ὅτι ἱέρεια τοῦ ἑξῆς ἔπρεπε νὰ ἦτον γυνὴ πεπαιδευμένη. Κατὰ τὴν ἐπέτειον ἑορτὴν τῆς Θεᾶς ταύτης συνήγετο πλῆθος λαοῦ διὰ νὰ παρασταθῶσιν εἰς τὸ κυνήγιον τὸ ὁποῖον ἐποίει ἡ ἱέρεια μὲ τὰς ὀπαδοὺς αὐτῆς κατὰ μίμησιν τῆς Ἀρτέμιδος. Μετὰ τὰς θυσίας ἐφαίνετο αὕτη καθημένη ἐφ' ἅρματος, γυμνοὺς ἔχουσα τοὺς βραχίονας καὶ φέρουσα φαρέτραν μὲ βέλη καὶ τόξον καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς κάλυμμα ὁμοιάζον μηνοειδῆ σελήνην, ἠκολουθεῖτο δὲ ἀπὸ κύνας θηρευτικοὺς καὶ ἀπὸ τὰς ἑταίρας της ἐνδεδυμέναι ὡς νύμφαι καὶ ἀπερχομένη εἰς παρακείμενόν τι δάσος ὅπου ἀκολουθεῖτο ἀπὸ ὅλους τοὺς παρευρισκομένους, ἤρχετο κυνηγίου ἐνθουσιαστικοῦ καὶ πάνοοτε ἐπιτυχοῦς καὶ ἀκολούθως ἐπέστρεφεν εἰς τὸν ναὸν ἐπαινουμένη καὶ ὡς εἰς θρίαμβον. Μετὰ ταῦτα ἤρχοντο ἀγῶνες διάφοροι διαρκοῦντες τρεῖς συνεχεῖς ἡμέρας. Τοιαῦτα τῆς Ἀρτέμιδος ἱερὰ ὑπῆρχον καὶ εἰς πολλὰ ἄλλα μέρη τῆς Ἀρκαδίας, διότι τὴν θεὰν ταύτην ἐσέβοντο οἱ Ἀρκάδες ὡς προστάτιδα τοῦ κυνηγεσίου καὶ τῆς παρθενίας, τὰ πλέον δὲ περίβλεπτα ἐξ αὐτῶν ἦσαν τὰ τῆς Στυμφάλου, Ἀλέας, Τευτίδος, Ζατίας, τῶν Καφυῶν καὶ μάλιστα τὰ ἐν Φιγαλίᾳ πρὸς τιμὴν τῆς Εὐρυνόμης Ἀρτέμιδος. Ἡ ἑορτὴ αὐτῆς ἐγίνετο κατ' ἔτος ὅτε ἀνοίγετο τὸ ἱερὸν, ὅπερ εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον ἦτο κεκλεισμένον. Κατ' αὐτὴν ἐγένοντο θυσίαι καὶ δημόσιαι καὶ ἰδιωτικαὶ ἐκ καρπῶν ἡμέρων καὶ ἀγρίων, ἐκ σταφυλῶν καὶ κυ-

φιθρῶν μέλιτος καὶ ἐρίων ἁπλύτων τὰ ὁποῖα ἔθετον ἐπὶ τοῦ πρὸ τοῦ σπηλαίου κειμένου βωμοῦ καὶ ἐπ' αὐτῶν κατεχέετο ἀπὸ τοὺς ὑπουργοὺς τῆς θεᾶς ἔλαιον, καὶ εἶτα πάντα ἐγίνοντο ὁλοκάυτωμα. Μετὰ τὰς θυσίας ἤρχοντο τῶν ἀγώνων μέχρις ἑσπέρας τὴν δ' ἐπομένην ἡμέραν παρουσιάζοντο ἐνώπιον τῆς ἀρχιερείας ὅλοι οἱ μαθηταὶ καὶ αἱ μαθήτριαι τῶν γυμνασίων τῆς Φιγαλίας καὶ ἀφοῦ ἐλάμβανον τὰς εὐχὰς αὐτῆς ἤρχοντο τῶν ἐξετάσεών των ἐνώπιον καὶ τῶν ἀρχόντων τῆς πόλεως καὶ πλήθους λαοῦ εἰς τὰ διάφορα τῆς γυμνικῆς, τῆς ὀρχήσεως καὶ τῆς μουσικῆς μαθήματα, μετὰ τὸ τέλος τῶν ὁποίων ἐρωτῶντο καὶ περὶ διαφόρων ἀντικειμένων τῆς ἠθικῆς καὶ θρησκείας καὶ εἶτα ἀπήρχοντο οἴκαδε ἐστεφανωμέναι παρὰ τῆς ἱερείας ἐὰν ἐδείκνυον δείγματα μεγάλων προόδων. Καθ' ὅλας τὰς ἡμέρας τῆς ἑορτῆς ταύτης ἐγίνοντο πάγκοινα συμπόσια καθ' ἃ οἱ δοῦλοι συνέτρωγον μὲ τοὺς δεσπότας αὐτῶν καὶ καθ' ἃ ἐπῃνοῦντο οἱ τρώγοντες περισσότερον.

Εἰς Φενεὸν ὅπου πρὸ πάντων τῶν θεῶν ἐτιμᾶτο ὁ Ἑρμῆς καὶ ἡ Δημήτηρ ἡ Ἐλευσινία, ἐγίνοντο ἑορταὶ καὶ ἀγῶνες ἐπίσης περίβλεπτοι, ὀνομαζόμενοι μείζονες, καθ' οὓς ἡ μουσικὴ εἶχε τὸν πρῶτον τόπον καὶ μετ' αὐτὴν ἡ ποιμενική. Ἐνταῦθα ἐφιλονείκουν περὶ τῶν πρωτείων νέοι τε καὶ νέαι καὶ οἱ νικῶντες ἐστεφανοῦντο μὲ στέφανον ἐκ μύρτου. Ἐνταῦθα ἐγίνοντο κατ' ἔτος καὶ αἱ ἐξετάσεις τῶν μαθητῶν τῶν τοῦ Φενεοῦ γυμνασίων. Τῆς Δήμητρος ἱερὰ ὑπῆρχον εἰς πᾶσαν κώμην καὶ πόλιν, ἀλλὰ τὰ μᾶλλον περίφημα ἦσαν τὰ τῆς Λυκοσσούρας, τῆς Τεγαίας καὶ τῆς Μαντινείας.

Εἰς Κυναίθην ὅπου ἐτιμᾶτο ὁ Διόνυσος μάλιστα, ἐποιεῖτο ἑορτὴ περιχαρὴς ἐν καιρῷ χειμῶνος, καθ' ἣν ἐγένοντο οὐχὶ μόνον ἀγῶνες περίβλεπτοι ἀλλὰ καὶ τὰ περίφημα ἐκεῖνα ὄργια καθ' καθ' ἃ Βάκχαι καὶ Μαινάδες ἐφιλοτιμοῦντο τὶς νὰ ὑπερβῇ τὴν ἑτέραν κατὰ τὴν μουσικὴν καὶ τὴν ὄρχησιν. Τοιαῦτα ἱερὰ τοῦ Διονύσου ὑπῆρχον καὶ εἰς Μαντίνειαν, καὶ εἰς Ἀλαίαν ἔνθα ἐμαστιγοῦντο αἱ γυναῖκες ὡς καὶ οἱ Σπαρτιατῶν ἔφηβοι παρὰ τῇ Ὀρθίᾳ εἰς Ἠραίαν καὶ εἰς πολλὰ ἄλλα μέρη.

Εἰς Ἀλιφήραν ὑπῆρχον ναοὶ περίβλεπτοι τοῦ Ἀσκληπιοῦ καὶ τῆς Ἀθηνᾶς, εἰς τὰς ἑορτὰς τῶν ὁποίων οἱ Ἀρκάδες ἔτρεχον διὰ ν' ἀγωνισθῶσιν εἰς τοὺς τῆς ἰατρικῆς ἀγῶνας καὶ εἰς ἐκείνους τῶν ἐμφρόνων παρατηρήσεων, εἰς τὰς σοφὰς ἐρωτήσεις τῶν πεπαιδευμένων τῆς Ἀρκαδίας.

Περὶ τὴν Τραπεζοῦντα εἰς τόπον τινὰ Βύθον λεγόμενον οὐ πόῤῥω τοῦ Ἀλφειοῦ κατὰ τρίτον ἔτος ἐγίνετο μεγάλη ἑορτὴ πρὸς τιμὴν τῶν μεγάλων θεαινῶν καὶ διάφοροι ἀγῶνες καθ' οὓς οὐχὶ μόνον οἱ Ἄρκαδες ἀλλὰ καὶ πολλοὶ ἄλλοι λαοὶ τῆς Ἑλλάδος ἐλάμβανον μέρος.

Ἀλλ' αἱ περικλεέστεραι τῶν ἑορτῶν καὶ ἀγώνων τῆς Ἀρκαδίας ἦσαν οἱ γενόμενοι εἰς Μαντινείαν καὶ τιμὴν τοῦ Ἀντίνοος καὶ εἰς Τεγαίαν πρὸς τιμὴν τῆς Ἀθηνᾶς.

Κατὰ πενταετίαν εἰς Μαντίνειαν ἐγίνοντο οἱ ἀγῶνες πρὸς τιμὴν τοῦ ἀντίνοος εἰς οὓς ἐλάμβανον μέρος ὅλα τὰ ἔθνη τῆς Ἑλλάδος. Κατ' αὐτοὺς ἐσυγχωρεῖτο ὁ ἀγωνισμὸς παντὸς πράγματος δυναμένου νὰ μεγαλύνῃ τὸν ἄνθρωπον. Ἐκεῖ ἐφαίνοντο μουσικοὶ τῆς Ἑλλάδος οἵτινες κατεζήτουν τὴν νίκην, ἐκεῖ ποιηταὶ, φιλόσοφοι, ῥήτορες, τεχνῖται, γεωργοὶ ἁμιλλῶντο τί; νὰ ὑπερβῇ τὸν ἕτερον κατὰ τὰς γνώσεις καὶ ἀνακαλύψεις. Ἐκεῖ συνήγοντο εἰς τὸ θέατρον ἢ τὰ γυμνάσια, διὰ ν' ἀκούσωσι τὰς ἐναρμονίους σκηνὰς τῆς ποιητικῆς καὶ μουσικῆς τέχνης τῶν διδασκάλων καὶ τῶν σκηνικῶν, διὰ νὰ ἐκλέξωσι τὸν κάλλιστον νέον καὶ τὴν ὡραιοτέραν παρθένον καὶ διὰ νὰ ἔδωσι τὴν νεολαίαν ἐζεταζομένην εἰς τὰ μαθήματα τῆς ἠθικῆς καὶ σοφίας ἅπερ ἐδιδάσκετο ἀπὸ τοὺς πολυπληθεῖς καθηγητάς της. Εἰς Τεγαίαν ὑπῆρχεν ὁ κάλλιστος τῶν ἐν Πελοποννήσῳ ναῶν, ὁ τῆς Ἀλέας Ἀθηνᾶς λεγόμενος ὅστις ὑπηρετεῖτο ἀπὸ παρθένον, ἥτις παρητεῖτο τῆς ἱερωσύνης ἀφοῦ ἔφθανε τὴν τοῦ γάμου ἡλικίαν· οἱ ἀγῶνες οἱ γενόμενοι ἐνταῦθα ἐλέγοντο Ἀλαῖα ἐκ τῆς Ἀθηνᾶς καὶ Ἀλῶτια, ἀπὸ τῆς νίκης τῶν Τεγεατῶν κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων, περιεστρέφοντο δὲ ὡς καὶ οἱ τῆς Μαντινείας εἰς διαφόρους ἀγῶνας καθ' οὓς ὁ νικῶν ἐστεφανοῦτο παρὰ τῆς ἱερείας διὰ στεφάνου ἐκ φοίνικος.

Ἐξ ὅσων εἴπομεν μέχρι τοῦδε περὶ τῶν Ἀρκάδων ἀπεδείξαμεν, φρονοῦμεν, ὅτι εἰς τὴν Ἀρκαδίαν ἐδίδετο ἡ πλέον ἐλευθέριος καὶ Ἀρειμάνειος ἀνατροφὴ, διὰ τοῦτο ἀφ' ὅλους σχεδὸν τοὺς λαοὺς τῆς Ἑλλάδος οὗτοι διετήρησαν ἐπὶ πλέον τὰ ἤθη καὶ ἔθιμά των, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ πλέον δὲν ἠδυνήθησαν ν' ἀποφύγωσι τὴν πλημμυρήσασαν τὴν Ἑλλάδα διαφθοράν, διότι βλέπομεν ἐκ τῆς ἱστορίας ὅτι διῃρέθησαν μεταξύ των οἱ Ἄρκαδες μετὰ τοῦ Ἐπαμεινώνδα τὸν θάνατον, ὅτι ἡ πολυτέλεια καὶ ἡ ἀμέλεια τῶν ἀγαπητῶν αὐτοῖς τεχνῶν διεδέχθη τὴν ἁπλότητα καὶ τὴν ἐπιμέλειαν, ὅτι εἰς τοὺς Ἀχαϊκοὺς καὶ Αἰτωλικοὺς πολέμους ἐφάνησαν ἀνάξιοι τοῦ περικλεοῦς αὐτῶν ὀνόματος καὶ ὅτι μετ' αὐτοὺς δὲν ἠδυνήθησαν ν' ἀντισταθῶσιν οὔτε εἰς τοὺς διαδόχους τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου, οὔτε εἰς τοὺς Ῥωμαίους, ἀλλ' ὑπέκυψαν καὶ αὐτοὶ εἰς τὴν γενικὴν τοῦ ἔθνους των δουλείαν μετανοοῦντες πικρῶς διότι παρημέλησαν τόσον κακοβούλως τ' ἀρχαῖα αὐτῶν ἤθη καὶ ἔθιμα. Εἴθε τὰ τοιαῦτα ἀποτελέσματα νὰ γίνωσι γνωστὰ καὶ εἰς τοὺς σημερινοὺς Ἄρκαδας καὶ τοὺς λοιποὺς Ἕλληνας διὰ ν' ἀποφύγωσι τὰ δεινὰ τῶν ταραχῶν καὶ τῶν διαιρέσεων τὰ ὁποῖα ἤρχισαν νὰ εἰσέρχωνται εἰς τὴν Ἑλλάδα εἴτε διὰ τῶν ξένων εἴτε δι' ἡμῶν τῶν ἰδίων Ἑλλήνων, οἵτινες, πολλοῦ γε καὶ δεῖ, δὲν φροντίζομεν οἱ περισσότεροι δι' ἄλλο, ἢ πῶς νὰ πλουτήσωμεν ἀδίκως καὶ νὰ δοξασθῶμεν ἀναισχύντως.

ΒΟΣΚΕ

ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΤΟΥ ΕΝ ΚΡΙΜΑΙΑ ΓΑΛΛΙΚΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ.

Η ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ

1.

Ἡ κυρία Δενουέρη ἐχήρευεν ἀπὸ 25 ἤδη ἐτῶν, ἔχουσα περιουσίαν ἱκανὴν δι' ἑαυτὴν καὶ τὸν υἱόν της, ἐφ' οὗ συνεκεντροῦντο ἅπασαι αἱ ἐλπίδες της. Ἀδυνατοῦσα νὰ ἀποχωρισθῇ αὐτοῦ ἐφρόντισε νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν τοὺς καλητέρους διδασκάλους ὅσοι τοὐλάχιστον ἠδύναντο νὰ εὑρεθῶσιν εἰς τὴν ὡραίαν πόλιν τῆς Χαλώνης. Ὁ υἱὸς οὗτος, ὀνόματι Λεωνῆς, ἔκαμε θαυμαστὰς προόδους εἰς ὅλα τὰ ἀντικείμενα· ἀλλ' οἱ θησαυροὶ τῆς ψυχῆς του ἦσαν πολυτιμότεροι ἔτι τῶν πνευματικῶν, αὐξανόμενοι διὰ τῆς πρὸς τὴν μητέρα του ἀγάπης, ἀπορροφώσης ὅλας τὰς ψυχικὰς αὐτοῦ διαθέσεις. Ἡ κυρία Δενουέρη ἦν ὑπερήφανος διὰ τὴν πρὸς αὐτὴν τρυφερότητα τοῦ υἱοῦ της, διὰ τὸ ὡραῖον πρόσωπόν του, διὰ τὰ προτερήματά του, ἴσως καὶ διὰ τὰ ἐλαττώματά του, διότι πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ὁ Λεωνῆς δὲν ἦν ὅλως αὐτῶν ἄμοιρος. Ἡ μητρικὴ ἐν τούτοις στοργὴ πάντοτε μεριμνῶσα, πάντοτε ἀνήσυχος διὰ τὴν ὑγείαν του κατέστησεν αὐτὸν τοσοῦτο ἁβροδίαιτον, ὥστε ἡ ἐλαχίστη τοῦ καιροῦ μεταβολὴ ἤρκει νὰ ἐπενεργήσῃ ἐπὶ τοῦ νευρικοῦ του συστήματος. Ἦτον ὅμως εἰσέτι χαρίεις καὶ θελκτικὸς ἐν τῇ μικρᾷ καὶ διακεκριμένῃ συναναστροφῇ τῇ σχηματιζομένῃ συνήθως παρὰ τῇ μητρὶ αὐτοῦ.

Εἰσήρχετο ἤδη εἰς τὸ δέκατον ὄγδοον ἔτος τῆς ἡλικίας του, ὅτε αἴφνης ἐπῆλθεν αὐτῷ μελαγχολία παράδοξος. Οὐδὲν ἠδύνατο νὰ τὸν συγκινήσῃ μήτε νὰ τὸν ἐνασχολήσῃ· ἔμενεν ὁλοκλήρους ὥρας νωχελῶς ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρου ἐξηπλωμένος, τὸ ὄμμα ῥεμβὸν, τὴν διάνοιαν ἐξεστηκυῖαν, καὶ ἀνασκιρτῶν, ὅτε τῷ ὡμίλουν, ὡς ἐὰν συνελαμβάνετο εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν ἀθεμίτου τινὸς πράξεως, ἀπεκρίνετο μετὰ τρυφερότητος εἰς τὰς περιπαθεῖς τῆς μητρός μου μερίμνας· ἀλλὰ δὲν ἀνεζήτει πλέον παρ' αὐτῇ τὰς θελκτικὰς ἐκείνας διαχύσεις αἵτινες ἄλλοτε ἦσαν ἡ τροφὴ τῆς καρδίας των. Ἡ χαύνωσις ἐκείνη καὶ ἀτονία τῆς ὑγείας του, προσεκάλεσε τὴν ἀνάγκην συγκαλέσεως ἰατρικοῦ συμβουλίου.

Ἡ ἰατρικὴ ἀναμφιβόλως εἶναι θαυμάσιος ἐπιστήμη, ἀλλ' ὁ ἰατρὸς δὲν εἶναι πάντοτε γόης μήτε ἀλάνθαστος. Ὅταν ὁ ἀσθενὴς εἴπῃ εἰς τὸν ἰατρὸν, « πάσχω τὸν πόδα ἢ τὴν κεφαλὴν, ὁ ἰατρὸς διδάσκει τὸν ἀσθενῆ διατὶ ἡ ἀσθένεια ὑπάρχει εἰς τὴν κεφαλὴν ἢ εἰς τὸν πόδα, καὶ πῶς (βοηθείᾳ τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ χρόνου) ἡ ἀσθένεια θέλει λάβει τέλος, διὰ τῆς θεραπείας τοὐλάχιστον, ἂν δὲν λάβῃ τέλος διὰ τοῦ θανάτου. Ἀλλ' ὅτε πρόκειται περὶ ἀσθενείας ὁποία ἡ τοῦ Λεωνῆ· ὅταν ὁ ἀσθενὴς δὲν δύναται ἢ δὲν θέλῃ οὐδὲν νὰ εἴπῃ, τὶ θέλετε νὰ πράξῃ τότε ὁ ἰατρός ; Ὁ τῆς Χαλώνης ἔκαμε μίαν παραγγελίαν, καθόσον ἐξ αὐτοῦ ἐξηρτᾶτο· ἀλλ' ἐπειδὴ ἦτο ἀγαθὸς ἄνθρωπος καὶ εἰλικρινὴς φίλος τῆς κυρίας Δενουέρης, ἐξωμολογήθη εἰς αὐτὴν ὅτι οὐδὲν ἐνόει ἐκ τῆς ἀσθενείας τοῦ υἱοῦ της.

Ἡ Κυρία Δενουέρη, ἐγκαταλειφθεῖσα παρὰ τῶν ἰατρῶν, ἐνόμισεν ἑαυτὴν ἐγκαταλειπομένην παρὰ τῆς ἐλπίδος. Διῆλθεν ὅλην τὴν νύκτα κλαίουσα, καὶ ὅτε ἦλθεν ὅπως ἐναγκαλισθῇ τὸν Λεωνῆν μὲ παρειὰς ὠχρὰς καὶ ὀφθαλμοὺς ἐρυθροὺς, εἶχε φυσιογνωμίαν τοσούτῳ ἠλλοιωμένην, ὥστε μ' ὅλας τὰς προφυλάξεις της ὁ Λεωνῆς ἀνέκραξε.

— Θεέ μου ! μαμμᾶ, τὶ ἔχετε ; εἶσθε ἀσθενής;

— Ὄχι, τέκνον μου· μολονότι τὸ ἐπεθύμουν· πρέπει νὰ σὲ τὸ εἰπῶ, Λεωνῆ μου; πολὺ μὲ θλίβει ἡ κατάστασις τῆς ὑγείας σου.

— Ἐγώ, εἶπεν ὁ νέος, ποτὲ δὲν ἤμην καλήτερα.

— Ἀγαπητόν μου τέκνον, ἀπὸ δεκαπέντε ἤδη ἡμερῶν δὲν τρώγεις σχεδὸν πλέον, δὲν ἔχεις ὄρεξιν διὰ τίποτε· δὲν ἔχεις πλέον τὸ ροδόχρουν ἐκεῖνο χρῶμα, ἀλλὰ, θεέ μου ! πόσον εἶσαι ὠχρός. Δὲν ἔχεις τὴν δύναμιν πλέον νὰ κινηθῇς· δὲν ἀφίνεις σχεδὸν τὸ ἀνάκλιντρον, τέλος ἔχεις μίαν ἀδυναμίαν. . .

— Ὦ ! φιλτάτη μου μήτηρ, δὲν εἶναι τοῦτο ! Δὲν ἐτόλμησα νὰ σᾶς τὸ εἰπω . . . . Ὅταν εἶμαι ἐκεῖ, ἐν τῇ σκιᾷ, ἐν τῇ γαλήνῃ, ἡ ψυχὴ συγκεντροῦται, καὶ τότε. . . . βλέπω. . . .

— Βλέπεις ; τὶ σημαίνει τοῦτο ;

— Ναί . . . δὲν ἠξεύρω πῶς ὀνομάζεται . . . ἔχει μορφὴν ἀγγέλου . . . . εἶναι ἁγνὴ καὶ καθαρὰ ὡς ἡ ἀρετή. . . ἀλλ' ἀνήκει εἰς τὴν γῆν· εἶναι ὡραία κόρη, τὴν ὁποίαν θέλω νὰ νυμφευθῶ.

— Ἄ ! Θεέ μου ! τὸ τέκνον μου ἐτρελλάθη !

— Ὄχι μᾶμμα, ὄχι, εἰπέτε μᾶλλον ὅτι συνέβη καμμία ἀποκάλυψις. Τὸ πρῶτον ὅτε τὴν εἶδα, ἦτον ὡς ὄνειρον· ἐμειδία μὲ τὸ ροδόεν καὶ μυστηριῶδες στόμα της, ἡ ὡραία ξανθὴ κόμη της ἔστιλβεν ὡς διάδημα ὡς ἡ τῆς Παρθένου Μαρίας· οἱ μεγάλοι της κυανοῖ ὀφθαλμοὶ μ' ἐθεώρουν μετ' ἤθους ἀνεκφράστου ἀγαθότητος.

— Ἀλλὰ, παιδάκι μου, δὲν βλέπεις ὅτι τοῦτο εἶναι ὄνειρον, ἁπλοῦν ὄνειρον ;

— Ὄχι, καλή μου μῆτερ, εἶν' ἁπλῆ ἐμφάνησις σταλεῖσα παρὰ τοῦ θεοῦ αὐτοῦ καὶ σᾶς τὸ λέγω θετικώτατα, αὐτὴν μόνον θέλω νυμφευθῆ.

Ὑπῆρχε τοσαύτη βεβαιότης εἰς τὴν φωνὴν τοῦ νέου, ὥστε ἡ μήτηρ του, οἱονεὶ ἐνδίδουσα εἰς θρησκευτικήν τινα ἐντύπωσιν, δὲν ἐτόλμησε ν' ἀποκριθῇ. Ἐσυμβουλεύθη τότε τὰς δύο ἀρχὰς τὰς ἁρμοδίους εἰς τοιαύτας περιστάσεις, τὸν ἰατρὸν τῶν ψυχῶν καὶ τὸν ἰατρὸν τῶν σωμάτων.

Ὁ καλὸς τῆς ἐνορίας ἐφημέριος ἀπήντησεν « εὗρον πάντοτε παρὰ τῷ υἱῷ σας τὸ καθαρώτερον θρησκευτικὸν αἴσθημα. Αἱ ὁδοὶ τοῦ ὑψίστου εἶναι ἀνεξιχνίαστοι, καὶ οἱοιδήποτε καὶ ἂν ὦσιν οἱ σκοποί του πάντοτε θέλουσιν ἐκπληρωθῆ. Μὴ ἀνησυχῆτε λοιπὸν, φιλτάτη κυρία μου. Ἐν τούτοις, ἐὰν πρέπῃ νὰ ἐξηγήσω τὴν ὀπτασίαν τοῦ υἱοῦ σας, ἀντὶ νὰ στοχασθῶ ὅτι εἶδε τὴν γυῖνην του σύζυγον, ἤθελον μᾶλλον παραδεχθῆ ὅτι ἡ Ἁγία Παρθένος, ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς ὁποίας τὸν ἐθέσατε ἀπὸ τῆς παιδικῆς του ἡλικίας, καταδέχεται αὐτὴ ἡ ἰδέα νὰ γίνῃ εἰς αὐτὸν ὁδηγὸς τῆς οὐρανίας ὁδοῦ.

Μετὰ τὸν ἐφημέριον ἤρχετο ὁ ἰατρός. Ὁ δόκτωρ . . . ἔλαβε τὸ πρᾶγμα ὑπὸ ἔποψιν ἧττον σπουδαίαν. « Ἔχομεν, εἶπε, πολλὰ παραδείγματα εἰς τὴν ἡλικίαν ταύτην τοῦ υἱοῦ σας. Ἡ μελαγχολία, ἡ ἔκστασις, κατήντησαν σήμερον εἰς τὴν κοινωνίαν μας πάγκοινα πράγματα. Μοῦ φαίνεται ὅτι ἕνα ταξείδι θὰ ἦτον ὠφέλιμον, δι' αὐτοῦ ἴσως αἱ ὀνειροπολήσεις θὰ παραχωρήσωσι τὴν θέσιν των εἰς τὰς πραγματικότητας.

Ἡ ἰδέα μικρᾶς τινος περιηγήσεως ἐφαίνετο τρομερὸν πρᾶγμα εἰς τὴν κυρίαν Δενουέρην, ἥτις ποτὲ δὲν εἶχεν ἐγκαταλείψει τὴν μικράν της πόλιν, ἐν ᾗ διήρχετο ἡμέρας τοσοῦτον ἡσύχου καὶ εἰρηνικῆς ζωῆς. Παρατήρησίς τις ὅμως τοῦ Λεωνῆ ἤρκεσε ν' ἀνατρέψῃ ἐκ θεμελίων τὴν ἀπόφασίν της.

— Καλή μου μαμμά, εἶπεν ὡραίαν τινὰ ἡμέραν, ἔχετε μεγάλην ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας τῶν Φουρβιερῶν;

— Τί λόγος ! παιδί μου, ἡ θεία μεσιτεία της σ' ἔσωσεν ὅταν ἀκόμη ἐβαυκαλίζεσο εἰς τὴν μικράν σου κοιτίδα. Εἶδα εἰς τὴν οἰκογένειάν μου, δέκα παραδείγματα τῆς θαυματουργοῦ της δυνάμεως.

— Λοιπόν ! ἂς ὑπάγωμεν εἰς τὰς Φουρβιέρας, μητέρα μου.

— Πῶς, παιδί μου; ἐνῷ εἶσαι τόσον ἀδύνατος...

— Τί πειράζει ;

— Ἀλλὰ διὰ τίνα λόγον ; ποτὲ ἄλλοτε δὲν ἐξέφρασες τοιαύτην ἐπιθυμίαν.

— Θεέ μου, μητέρα, ἂν ἦτο κἀνεὶς ἄλλος δὲν θὰ ἠξευρον τί ν' ἀπαντήσω, ἀλλὰ σεῖς . . . μὲ κα-

ταλαμβάνετε πολὺ καλά· αἰσθάνομαι εἰς τὴν καρδίαν μου κάτι τι τὸ ὁποῖον μοῦ λέγει νὰ ὑπάγω εἰς τὰς Φουρβιέρας, διότι ἐκεῖ ἴσως ἀποκτήσω τὴν ὑγείαν μου.

Ἡ Κυρία Δενουέρη δὲν ἤθελεν εὑρεῖν ἴσως τὸν λόγον ἀποχρῶντα, ἐὰν δὲν ἀνεκάλει εἰς τὴν μνήμην της τὴν συμβουλὴν τοῦ ἀγαπητοῦ δόκτωρος· μειδιάσασα λοιπὸν εἶπεν εἰς τὴν Λεωνῆν.

— Καλά! τέκνον μου, χωρὶς ἄλλο θὰ ὑπάγωμεν εἰς τὰς Φουρβιέρας.

— Ἄ! φιλτάτη μαμμά, ἀνέκραξεν ὁ νεανίας μὲ πρόσωπον μαρμαῖρον ἀπὸ χαρὰν καὶ χρωματισθὲν μὲ τὰ δροσερώτερα τῆς ὑγείας χρώματα, φιλτάτη μαμμά, πόσον εἶσθε καλή! δὲν ἐδίσταζον περὶ τούτου· θέλομεν ἀναχωρήσει λοιπὸν αὔριον.

— Αὔριον! ἔκαμεν ἡ Κυρία Δενουέρη ἀνασκιρτῶσα, αὔριον! τί λέγεις, παιδί μου; τοῦτο εἶναι ἀδύνατον.

— Τότε, εἶπεν ὁ Λεωνῆς, ἀμφιβάλλω ἂν θέλομεν φθάσει ἐγκαίρως. Καὶ τὸ ὡραῖόν του πρόσωπον κατεστάθη ὠχρότερον παρά ποτε.

— Ναί, ναί, αὔριον, ἀνέκραξεν ἡ μήτηρ καταληφθεῖσα ὑπὸ παραδόξου ἀνησυχίας, αὔριον, διὰ τοῦ ταχυτέρου πλοίου, διὰ τοῦ *Παρισιοῦ*.

Ὁ Λεωνῆς, εἰς τὰς λέξεις ταύτας, ἀνέλαβεν ἅπασαν τὴν προτέραν φαιδρότητά του, θελήσας μάλιστα ἀμέσως νὰ ἐνασχοληθῇ εἰς τὰ τῆς ὁδοιπορίας. Ἦτο πολὺ διαφορετικὸς τὴν ἑσπέραν ἐκείνην καθ' ἣν ἦλθον οἱ φίλοι νὰ πληροφορηθῶσι περὶ τῆς ὑγείας του. Ὁ ἀγαθὸς ἐφημέριος ἔλεγε μετὰ χαρᾶς. « Εὐλογητὸς ὁ Θεός! τὸ τέκνον εἶναι φρονιμώτερον ὅλων ἡμῶν. Ἀναμφιβόλως εἶδεν ἐκείνην ἥτις παραμυθεῖ τοὺς τεθλιμμένους καὶ θεραπεύει τοὺς ἀσθενεῖς.

Ὁ δόκτωρ, τὸ κατ' αὐτὸν, ἐσυλλογίζετο μειδιῶν· « Ἰδοὺ λοιπὸν τί εἶναι οἱ παῖδες καὶ οἱ ἄνθρωποι! μικρὰ διασκέδασις, κάτι τι τὸ ὁποῖον κολακεύει τὰς ἐπιθυμίας των, ἀρκεῖ νὰ ἐπαναφέρῃ καὶ εἰς αὐτὴν αὐτῶν τὴν σαρκικὴν μηχανὴν, ἅπασαν τὴν ἀπωλεσθεῖσαν φαιδρότητα· Πήγαινε, παιδάκι μου, διασκέδασαι! ἕνα μικρὸν ταξειδάκι χάριν εὐσεβείας εἶναι ἀρκετὰ τερπνόν! ἀρκετὰ τερπνόν! μὴ λησμονήσῃς ὅμως νὰ ἐπισκεφθῇς καὶ τὸ θέατρον· ὑπάρχουσιν ἀρκετὰ ὡραῖα πράγματα εἰς τὸ Λυών.

Ἡ παραγγελία αὕτη ἔφερε, μεταξὺ τῶν παλαιῶν φίλων, μικρόν τινα ἐμφύλιον πόλεμον, τοῦ ὁποίου τὰ καθέκαστα δὲν ἐνδιαφέρουσι τὴν διήγησιν ταύτην. Προτιμότερον εἶναι νὰ μεταφέρωμεν ἀμέσως τὸν ἀναγνώστην ἐπὶ τοῦ ἀτμοπλοίου τὸ ὁποῖον ἔμελλε νὰ φέρῃ τὴν μητέρα μετὰ τοῦ υἱοῦ εἰς τὴν μητρόπολιν τῆς μεσημβρινῆς Γαλλίας.

Ἡ Κ. Δενουέρη καὶ ὁ Λεωνῆς ὅτε, ἡμέρας ὑποφωσκούσης, ἐπὶ τοῦ πλοίου ἐπεβιβάσθησαν, ἡ ἀτμοσφαῖρα ἦτο καθαρὰ καὶ ἡ πρωϊνὴ διαπεραστικὴ αὔρα ταχέως συμπυκνοῦσα τὸν ἐκ τοῦ λέβητος διαφεύγοντα ἀτμὸν, μετέβαλεν αὐτὸν εἰς χονδρὰς σταγόνας ὕδατος καταπιπτούσας ἐπὶ τοῦ καταστρώματος· πρὸς ἀνατολὰς τὸν οὐρανὸν διήρχοντο νεφίδια πορτοκαλλόχροα τὰ ὁποῖα ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐλάμβανον χρῶμα φλογόχρουν, μεχρισότου ἀναφανεὶς ὁ μεγαλοπρεπὴς τοῦ Ἡλίου δίσκος κατέκλυσεν αὐτὰ διὰ τοῦ ἀργυροῦ φωτός του. Ἐνῷ οἱ ὁδοιπόροι μας ἐθαύμαζον τὸ πάντοτε νέον τοῦτο θέαμα, ὁ Παρισινὸς διέφευγε μετὰ ταχύτητος καταπληκτικῆς, ἀναπαυόμενος μόνον ἀπὸ διάστημα εἰς διάστημα διὰ νὰ λάβῃ ἢ νὰ ἀποθέσῃ ἐπιβάτας καὶ ἀποσκευάς. Ἐνίοτε τὴν ἀνακωχήν του παρηκολούθει ἀποτυχία· συνεχέστερον ὅμως ἐπιτυχία. Ἐκεῖ, λ. χ. ἀντήλλασε πίθηκον καὶ ψιττακὸν ἀντὶ τριῶν ἐπιβατῶν· ἐδῶ, διὰ πέντε βαρέα δέματα ἐλάμβανε δύω Ἄγγλους· μακρύτερα δι' ἕνα παιδίον καὶ μίαν περιστέραν ἐδέχετο νέαν καὶ ὡραίαν κόρην· ἔπειτα πάλιν ἀνελάμβανε τὴν ἐργασίαν του, σκιρτῶν ἀπὸ χαράν.

Ἐγκαταλείπων τις τὴν Χαλόνην δὲν βλέπει ἄλλο τι εἰμὴ ἀκτὰς ἀποτόμους ἢ πεδιάδας ἀφόρους. ἀλλὰ τὸ πανόραμα καλλωπίζεται αἴφνης παρερχομένου τὴν Μακόνην· ἐπέκεινα τῆς μεγάλης ταύτης ἀμπελοφόρου κοιλάδος προσφιλεστάτης εἰς τοὺς φιλοίνους ἀνυψοῦνται ἀνεπαισθήτως ὀτὲ μὲν ἐπὶ τῆς μιᾶς, ὀτὲ δὲ ἐπὶ τῆς ἄλλης ὄχθης κλιτύες ἀμπελοφόροι· αἱ ἐπικρεμάμεναι γέφυραι πολλαπλασιάζονται, τῆς κατασκευῆς των ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον καθισταμένης δυσβάτου καὶ κινδυνώδους. Μετ' ὀλίγας στιγμὰς φθάνει τις εἰς τὸ Τρεβοῦ, πόλιν Ἰησουϊτικὴν ἀξιομνημόνευτον, τῆς ὁποίας αἱ σοβαραὶ καὶ μαῦραι οἰκίαι φαίνονται ὡς τόσα ἰσάριθμα μοναστήρια. Μετὰ ταῦτα οἱ λοφίσκοι συμπυκνούμενοι, πλησιάζουσιν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον διὰ νὰ λούσωσι τοὺς πόδας των εἰς τὴν Σαώνην, διὰ νὰ κατοπτρίσωσιν ἐκεῖ τὰ μεγαλοπρεπῆ δάση· ἄνθη ροδινὰ, χλοερὰ δάση ἐπικαλύπτουσιν αὐτούς. Ἰδοὺ ἡ νῆσος Βάρβη, τόσον ζωγραφικὴ μὲ τοὺς γηραιοὺς βράχους της καὶ τὰ πεπαλαιωμένα φρούριά της· ἰδοὺ τείχη στέφοντα ὑψικόρυφα ὄρη. Ἐνὶ λόγῳ ὁ ὀφθαλμὸς καταγοητεύεται ἀπὸ τόσα θελκτικὰ, καταπληκτικὰ, καὶ μεγαλοπρεπῆ ἀντικείμενα συγχεόμενα ἐν τῷ πνεύματι διὰ τῆς πληθύος αὐτῶν. Τέλος τὸ πλοῖον προσωρμίσθη εἰς τὴν προκυμαίαν τῆς Σαώνης, καὶ θορυβώδεις φωναὶ αἱ ἐγειρόμεναι εἰς τὴν ὄχθην, κατέπληξαν ἐπὶ στιγμὴν τὴν Κ. Δενουέρην καὶ τὸν Λεωνῆ ὥστε μόλις διέφυγον τὰς χεῖρας τῶν ἀχθοφόρων καὶ τῶν ὁδηγῶν, οἵτινες φιλοφρονέστατα ὑπέσχοντο νὰ τοὺς ὁδηγήσωσιν εἰς τὸ Πανδοχεῖον τῶν Πρέσβεων.

Μόλις ἀναπαυθεῖσα, ἡ καλὴ μήτηρ ἐπρότεινεν εἰς τὸν υἱόν της ν' ἀναβῶσιν ἀμέσως εἰς τὰς Φουβιέρας· ἀλλὰ καὶ οὗτος ἠρνήθη τώρα τὴν πρότασίν της.

— Ὄχι, μαμμὰ, αὔριον εἶναι καλλίτερα κατὰ τὴν ὥραν καθ' ἣν τελεῖται ἡ Ἁγία θυσία.

Τὴν ἐπιοῦσαν ὁ ἥλιος ἀνέτειλεν ἔτι λαμπρότερος· ἂν καὶ δι' ἀμάξης ἀναχωρῶν τις εἰς τὰς Φουρβιέρας κάμνει ἀρκετὰς περιελίξεις, ἡ Κ. Δενουέρη ἐν τούτοις ἤθελε νὰ ὑπάγῃ διὰ μικροῦ ἀμαξιδίου· ὁ Λεωνῆς ἀντέστη εἰς τοῦτο, λέγων ὅτι ποτὲ δὲν ἠσθάνθη ἑαυτὸν εἰς καλλιτέραν μυωνικὴν ἔντασιν, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἐπεθύμει νὰ ὑπάγῃ ἀποστολικῷ τῷ τρόπῳ, ἄλλως τε ὁ περίπατος ἐκεῖνος ἤθελε ὠφελήσει καὶ τὴν μητέρα του.

Ἡ Παναγία τῶν Φουρβιερῶν ἀπολαμβάνει μεγάλου σεβασμοῦ εἰς τὴν μεσημβρίαν· οἱ ναῦται, τραυματίαι, ἀσθενεῖς, ὅλοι μὲ ὅλας τὰς ἀθλιότητάς των διευθύνονται πρὸς αὐτὴν, ἐπικρεμῶντες εἰς τὰ τείχη τοῦ παρεκκλησίου πολυάριθμα ἀναθήματα μαρτυροῦντα τὴν θαυματουργὸν δύναμίν της. Τὸ παρακκλήσιον τοῦτο κεῖται εἰς θέσιν ἐπὶ τῆς κλιτύος ὑψηλοῦ τινος βράχου, ὑπερκειμένου τῆς πόλεως ἐκ τοῦ ὕψους τοῦ ὁποίου, ὅταν ὁ καιρὸς ἦναι γαλήνιος, βλέπει τις τὰ ὄρη τῆς Ἑλβετίας καὶ τὴν κορυφὴν τοῦ Λευκοῦ ὄρους.

Ἀναβαίνοντες τὰς βαθμίδας καὶ διερχόμενοι τὰς κατωφερεῖς ἀτραποὺς αἵτινες ἔφερον εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους, ὁ Λεωνῆς καὶ ἡ μήτηρ του ἀπήντων ἀνθρώπους καταβαίνοντας ἐκ τοῦ παρεκκλησίου. Πρὶν ἔτι φθάσωσιν ἐκεῖ εὕρισκον καθ' ὁδὸν πολυάριθμα ἐργοστάσια νομισματοσήμων, κομβολογίων, ἀγαλματίων, διαφόρων εἰκονογραφιῶν, αἵτινες παρίστανον τὴν Ἁγίαν Παρθένον καὶ τὰ διαπραχθέντα αὐτῆς θαύματα. Τέλος εἰσῆλθον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ προσεκύνησαν μετὰ ζήλου καὶ σεβασμοῦ.

Αἴφνης ὁ Λεωνῆς δράττεται τοῦ βραχίονος τῆς μητρός του, καὶ σφίγκων αὐτὸν μετὰ τρεμούσης χειρὸς· εἶναι αὕτη! εἶπεν.

Ἡ κυρία Δενουέρη ἀνυψώσασα τοὺ ὀφθαλμοὺς εἶδε νεάνιδα ἁπλοϊκῶς ἐνδεδυμένην, γονυπετῆ πλησίον τοῦ χοροῦ καὶ ἀποδεχομένην, ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ ἱερέως τὸν ἅγιον ἄρτον. Ὅταν ἡ ἱερὰ λειτουργία ἐτελείωσε καὶ ὁ ἱερεὺς ἀνεχώρησε ἐσηκώθη αὕτη καὶ ἐπανῆλθε πλησίον τῆς μητρός της, δεικνύουσα εἰς τὴν κυρίαν Δενουέρη καὶ τὸν υἱόν της στόμα θελκτικὸν, μεγάλους κυανοῦς ὀφθαλμοὺς καὶ μεγαλοπρεπῆ ξανθὴν κόμην στίλβουσαν ὡς διάδημα. Ὁ Λεωνῆς τότε ἀφήσας μικρὰν φωνὴν ἐλειποθύμησεν.

Ὅταν ἐπανῆλθε εἰς ἑαυτὸν χάρις εἰς τὰς κατεσπευσμένας τῆς μητρός του φροντίδας, ἡ νεᾶνις εἶχεν ἀναχωρίσει. Ἀλλὰ τί πρὸς τοῦτο, τὸ εὐτυχὲς τέκνον τὴν εἶδεν. Ἡ φρικώδης ἀμφιβολία ἡ κατατρώγουσα τὴν καρδίαν του διελύθη· ἐκείνην τὴν ὁποίαν ἀνεμίγνυε εἰς τὰς εὐχάς του, ἐκείνη ἥτις ἀπησχόλει ἑκάστην στιγμὴν τῆς ὑπάρξεώς του, δὲν ἦτον μάταιον φάντασμα παραγόμενον ἐκ τῆς φαντασίας του. Τώρα ἠδύνατο νὰ περιμένῃ μεθ' ὑπομονῆς νὰ τελειώσῃ ὁ θεὸς τὸ ἔργον τὸ ὁποῖον αὐτὸς ἤρχισε.

(ἀκολουθεῖ)

ΠΟΙΚΙΛΑ

ΠΕΡΙ ΕΥΦΡΑΔΕΙΑΣ, ΚΑΤΑ ΒΟΥΣΤΕΤΙΝΟΝ.

Ἀπαραίτητος οἵας δήποτε ἀγωγῆς ὅρος εἶναι ἡ μάθησις τοῦ καλῶς διαπράσσειν τὸ ἔργον ὃ ἕκαστος ἐπαγγέλλεται κατ' ἀνάγκην· ἐπειδὴ λοιπὸν τὸ ὁμιλεῖν εἶναι τὸ ἀναγκαιότερον καὶ μᾶλλον ἀπαραίτητον εἰς τὸν ἄνθρωπον ἔργον, ἀνάγκη νὰ μάθῃ νὰ ὁμιλῇ καλῶς τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ.

Ἄνθρωποι ἀμαθεῖς καὶ πάσης περὶ καλοῦ αἰσθήσεως ἄμοιροι ἀπεφήναντο τὴν εὐγλωττίαν ἁπλοῦν τινα καὶ ἐφήμερον καὶ ἄσημον τῶν ἰδεῶν κόσμον. Νήπιοι! ἐλησμόνησαν ὅτι ἡ γλῶσσα δὲν εἶναι κόσμος, ἀλλ' ἔνδυμα περιβάλλον πανταχόθεν τὴν ψυχήν.

Τὶς ἐξ ὑμῶν θέλει νὰ ἐνδυθῇ ῥάκη ῥυπαρὰ καὶ ἀηδῆ; Ἐὰν λοιπὸν ἀπαξιοῖτε νὰ ἐνδύσητε τὸ σῶμα ὑμῶν μὲ ῥάκη, κατὰ πόσον μᾶλλον πρέπει νὰ φροντίζητε περὶ τῆς κομψότητος τοῦ ἐνδύματος ὃ ἀναβάλλεται ἡ πολλῷ τοῦ σώματος εὐγενεστέρα ψυχή!

Τὸ καλῶς ὁμιλεῖν εἶναι τὸ μέτρον τῆς διανοίας· διὰ τῆς γλώσσης μανθάνει τις νὰ συλλογίζεται, μανθάνει κυρίως νὰ ἐκθέτῃ τοὺς διαλογισμούς του.

Ἄνευ δὲ τῆς εὐφραδίας καὶ αὐτὸ τὸ *πνεῦμα* ἀπέβη ἄχαρι καὶ ὀχληρόν.

Ὑπόθες ἐν αἰθούσῃ τινὰ σύλλογον ἀνθρώπων μὴ ἀντιλαμβανομένων ἀκριβῶς, δι' ἄγνοιαν τῆς ἰδίας γλώσσης, τοὺς λόγους καὶ τὰ αἰσθήματα ἀλλήλων· ἐκεῖ ἡ φιλαυτία ἑκάστου προσκρούει εἰς τὴν τῶν ἄλλων, ὡσεὶ μεθυόντων ἀνθρώπων ἐπὶ τῷ αὐτῷ συνηγμένων.

Ἡ πρὸς τὴν γλῶσσαν ὀλιγωρία εἶναι αἰτία τῆς ἀδολεσχίας τῆς μαστιγούσης τοὺς μικροπολίτας ὧν αἱ ἀξιώσεις εἰσὶν ἀδιέξοδοι ὡς καὶ ἡ ἔννοια τῶν λόγων.

Ἐν ταῖς κοιναῖς συναναστροφαῖς οἱ ἄνθρωποι ὁμιλοῦσιν ἀλλήλοις διὰ παραλλαγῆς αἰσθημάτων, ἅτινα γλῶσσα ἀκανόνιστος καὶ χυδαία ἀδυνατεῖ νὰ ἐκφράσῃ. Διότι τὸ εὔκαιρον καὶ τὸ κυριολεκτικὸν, τὰ ἀπαρτίζοντα πᾶσαν τοῦ λόγου τὴν ἀξίαν, εἰσὶ πράγματα ἄγνωστα εἰς τοὺς ἀτελῶς γινώσκοντας τὴν γλῶσσαν αὐτῶν. Καὶ ἡ ἀρίστη διήγησις ἀνυπόφορος καθίσταται ἐξερχομένη τοῦ στόματος ἀνδρὸς κακῶς ὁμιλοῦντος. — Καὶ αὐτὴ ἡ ἐκλεκτὴ ἀστειότης, ἡ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς λεπτὴν παραλλαγὴν ἰδεῶν καὶ αἰσθημάτων συνισταμένη, καὶ ἐφ' ἧς μεγάλην ἔχει τὴν ἰσχὺν ἡ ἔκφρασις, εἶναι πλεονέκτημα ἀνέφικτον εἰς τὴν ἄρρυθμον γλῶσσαν. Τὸ ἀδύνατον τοῦ ἐκφράζειν τὴν εὐθυμίαν, διὰ τοῦ λόγου, ἐθίζει τοὺς πλείστους εἰς γέλωτας χυδαίους καὶ παντομίμας θεατρικάς.

Διὰ τῆς ἐξηυγενισμένης γλώσσης τὰ ἔθνη διαπρέπουσιν ἐν τῷ κόσμῳ τῶν φώτων καὶ τῆς σο-

φίας. Ἴδετε τὸ ἱερὸν σέβας ὃ πάντα τὰ πεπολιτισμένα ἔθνη ἀπ' αἰῶνος ἔφερον πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, σέβας ὅπερ σήμερον ἔτι, ἐκλιπόντων ἐκείνων, ἀποδίδουσιν εἰς τὴν γεννήσασαν αὐτοὺς γῆν. Καὶ ὅτε ἔτι αἱ Ἀθῆναι ἀπώλεσαν τὴν ἐλευθερίαν αὐτῶν, ἡ λάμψις τοῦ ὀνόματός των τὰς ἐπροστάτευεν ἔτι, καὶ ἡ ἀνάμνησις τῆς πρότερον δόξης αὐτῶν τὰς παρεμύθει διὰ τὴν ἐνεστῶσαν ταπείνωσιν. Ταῦτα δὲ πάντα, αἱ Ἀθῆναι ὤφειλον εἰς τὴν γλῶσσαν.

ΠΕΡΙ ΜΕΓΑΛΟΨΥΧΙΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ.

Ὑπῆγα, λέγει ὁ ἐνάρετος Ἰωάννης Ἰάκωβος Ρουσσὼ ἐν τῷ περὶ Ἀνατροφῆς Συγγράμματί του, εἰς τὴν ἐξοχὴν νὰ διέλθω ἡμέρας τινὰς παρά τινι οἰκοδεσποίνῃ μεγάλην φροντίδα λαμβανούσῃ περὶ τῆς ἀγωγῆς τῶν τέκνων της. Πρωΐαν τινὰ παρευρισκόμην εἰς τὴν παράδοσιν τοῦ πρωτοτόκου· ὁ διδάσκαλός του ὅστις τὸν εἶχε διδάξει καλῶς τὴν ἀρχαίαν ἱστορίαν, παραδίδων αὐτῷ κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἀλεξάνδρου περιῆλθεν εἰς τὸ γνωστὸν τοῦ ἰατροῦ Φιλίππου περιστατικόν. Ἀλλ' ὁ διδάσκαλος οὗτος, καίτοι πεπαιδευμένος ἄλλως, ἐπέφερε περὶ τῆς τόλμης ἐκείνης τοῦ Ἀλεξάνδρου παρατηρήσεις καὶ σκέψεις πολλὰς, αἵτινες μοὶ ἀπήρεσαν, ἀπέσχον ὅμως τοῦ νὰ τὰς ἀντικρούσω ὅπως μὴ χαλαρώσω τὴν ὑπόληψιν ἣν ὁ μαθητὴς ἔφερεν εἰς αὐτόν. Κατὰ τὸ γεῦμα δὲν ἔλειψαν, κατὰ τὴν γαλλικὴν συνήθειαν, νὰ παροξυνθῶσιν εἰς τὸ παιδίον συχνὰς ἀδολεσχίας εὐκαιρίας. Ἡ δὲ φυσικὴ ζωηρότης τῆς ἡλικίας του καὶ ἡ προσδοκία βεβαίας ἐπευφημήσεως, τὸ ἔκαμαν νὰ καταφλυαρήσῃ μυρίας ἀνοησίας, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐνίοτε ἀπεπήδων καὶ καλοί τινες λόγοι, ἱκανοὶ νὰ καλύψωσι τὴν ἀπρέπειαν τῶν λοιπῶν. Τέλος ἦλθε καὶ ἡ ἱστορία τοῦ ἰατροῦ Φιλίππου, καὶ τὸ παιδίον τὴν διηγήθη μετὰ πολλῆς χάριτος καὶ ἀκριβείας. Μετὰ δὲ τὸν συνήθη φόρον τῶν ἐπαίνων ὃν ἡ μὲν μήτηρ ἀπήτει, ὁ δὲ υἱὸς περιέμενεν, ἐπῆλθον αἱ περὶ τοῦ γεγονότος τούτου κρίσεις· καὶ οἱ μὲν πλεῖστοι κατέκριναν τὸ ριψοκίνδυνον τοῦ Ἀλεξάνδρου, τινὲς δὲ, ἐν οἷς καὶ ὁ παιδαγωγὸς, ἐθαύμασαν τὴν γενναιότητα καὶ τὸ θάρρος του, καὶ τοῦτο μὲ κατέπεισεν ὅτι οὐδ' οἱ μὲν οὐδ' οἱ δὲ ἐνόησαν ποῦ ἐνυπῆρχεν ἡ ἀρετὴ τῆς πράξεως ταύτης. Τὸ κατ' ἐμὲ, τοῖς εἶπον, νομίζω ὅτι, ἂν εἰς τὴν πρᾶξιν ταύτην τοῦ Ἀλεξάνδρου ὑπάρχῃ μικρά τις γενναιότης, μικρά τις τόλμη, τὸ τοιοῦτον προῆλθεν ἐξ ἀπερισκεψίας κατακριτέας. Καὶ τότε πάντες συνεφώνησαν καὶ παρεδέχθησαν ὅτι ἦτον ἀπερισκεψία. Ἐγὼ δὲ ἀγανακτήσας ἠθέλησα τότε νὰ ἀποκριθῶ, ἀλλὰ γυνή τις παρακαθημένη μοι καὶ οὐδὲ λέξιν μέχρις ἐκείνου ψελλίσασα, κλίνασα πρός με μοὶ εἶπε κρυφίως. — Σιώπησον, Ἰωάννη, δὲν θὰ σὲ ἀκούσωσιν. Ἐγὼ ἠτένισα εἰς αὐτὴν, ἐθαύμασα καὶ ἐσιώπησα. Μετὰ δὲ τὸ γεῦμα, ὑποπτεύων ὅτι ὁ μικρὸς ἱστορικὸς καὶ φιλόσοφος πολλὰ μέρη τῆς ἱστορίας ἣν τόσῳ καλῶς διηγήθη δὲν εἶχεν ἐννοήσει, λαβὼν αὐτὸν ἀπὸ τὴν χεῖρα τὸν ἔφερα εἰς τὸν κῆπον καὶ ἐκεῖ ἐρωτήσας αὐτὸν ἐλευθέρως, εὗρον ὅτι ὑπὲρ πάντα ἄλλον ἐθαύμαζε τὴν τόσῳ θρυλληθεῖσαν γενναιότητα τοῦ Ἀλεξάνδρου. Ἀλλὰ γνωρίζετε τοῦ ἀπέδιδε τὴν γενναιότητα; Μόνον καὶ μόνον εἰς τὸ ὅτι κατέπιεν ἀπνευστὶ φάρμακον ἀηδὲς, χωρὶς νὰ διστάξῃ, χωρὶς νὰ δείξῃ τὴν ἐλαχίστην ἀντίστασιν.

Ἔκρινε δὲ οὕτω τὸ δυστυχὲς παιδίον, διότι πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἀσθενήσαν τὸ εἶχαν ἀναγκάσει νὰ πίῃ φάρμακον πικρότατον, τοῦ ὁποίου ἡ ἀηδία ἦν ἔτι εἰς τὸ στόμα του. Ὁ θάνατος, ἡ δηλητηρίασις, οὐδ' ἤρχοντο κἂν εἰς τὴν ἰδέαν αὐτοῦ, καὶ κατ' αὐτὸ ἐκτὸς τοῦ πικροῦ ἄλλο δηλητήριον δὲν ὑπῆρχε. Πρέπει ὅμως νὰ τὸ ὁμολογήσω, ὅτι ἡ γενναιότης τοῦ ἥρωος εἶχεν ἐπιφέρει μεγάλην ἐντύπωσιν εἰς τὴν νεαρὰν αὐτοῦ καρδίαν, καὶ ἔστι, εἰς πρώτην περίστασιν καθ' ἣν ἤθελεν ἀναγκασθῆ νὰ λάβῃ φάρμακον, εἶχεν ἀποφασίσει νὰ φανῇ Ἀλέξανδρος. Ἐγὼ λοιπὸν, πολὺ ἀπέχων τοῦ νὰ εἰσέλθω εἰς ἐξηγήσεις διαφευγούσας τὴν ἐκ τῆς ἡλικίας ἀσθένειαν τῆς κρίσεώς του, τὸ παρεκίνησα νὰ ἐμμένῃ εἰς τὰς ἀξιεπαίνους ταύτας ἰδέας καὶ ἐπέστρεψα εἰς τὴν οἰκίαν γελῶν κατ' ἐμαυτὸν διὰ τὴν ὑψηλὴν σοφίαν τῶν πατέρων καὶ διδασκάλων, τῶν ἐπιχειρούντων νὰ διδάσκωσιν ἱστορίαν εἰς τὰ παιδία.

Προβλέπω ὅτι ἀναγνῶσταί τινες, δυσαρεστηθέντες ὅτι ἀφῆκα ἀνεξήγητον τὴν ἰδέαν μου, ἣν ἐννοήσασα ἡ παρακαθημένη μοι γυνὴ μοὶ εἶχεν εἰπεῖ — Σιώπησον, προβλέπω, λέγω, ὅτι θὰ μὲ ἐρωτήσουν, τί λοιπὸν τόσον ἀξιέπαινον εὑρίσκω ἐν τῇ πράξει τοῦ Ἀλεξάνδρου; Δυστυχεῖς! ἂν σᾶς τὸ εἴπω, πῶς θὰ τὸ ἐννοήσετε σεῖς; Ὁ Ἀλέξανδρος ἐπίστευεν εἰς τὴν ἀρετὴν, καὶ ἐπίστευεν εἰς αὐτὴν καὶ μὲ τὴν κεφαλὴν καὶ μὲ τὴν ζωήν του, διότι ἡ μεγάλη ψυχή του ἦτο πλασμένη ὅπως πιστεύῃ εἰς αὐτήν! Καὶ πόσον λαμπρὰ πίστεως ἀπόδειξις ἦν τὸ καταποθὲν ἐκεῖνο φάρμακον! Ὄχι! ποτὲ θνητὸς δὲν ἔδωκε τοιαύτην ὑψηλοτέραν! Ἐὰν ὑπάρχῃ νέος τις Ἀλέξανδρος, δείξατέ μου τον μὲ χαρακτῆρας τοιούτους.

Λύσις τῶν ἐν τῷ φυλλαδίῳ 57 αἰνιγμάτων.

Α'. Τὸ Δέλτα τοῦ Νείλου. — Β'. Ὁ Ἥλιος. — Γ'. Τὸ οὐράνιον Τόξον. — Δ'. Ἡ Πτερωτὴ γραφίς.

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ

Ὁ Ἄγγελος τοῦ Γαιανθρακωρυχείου, συνέχεια. — Ἰούλιος Ἐγγχάρ. — Ὁ Ἐρυθρὸς Πειρατὴς, συνέχεια. — Βιογραφία — Ἀνδρέας Χενιέρος. — Περὶ Ἀνατροφῆς τῶν Ἀρχαίων Ἑλλήνων, συνέχεια. — Ἡ Ἀποκάλυψις, διήγημα. — Ποικίλα.

Εἰκονογραφία. — Ὁ Στρατηγὸς Βοσκέ.